

Bruxelles, 27. ožujka 2023.
(OR. en)

7557/23

Međuinstitucijski predmet:
2021/0425(COD)

ENER 134
ENV 265
CLIMA 145
IND 122
RECH 94
COMPET 231
ECOFIN 256
CODEC 408

NAPOMENA

Od:	Odbor stalnih predstavnika (dio 1.)
Za:	Vijeće
Br. preth. dok.:	7160/23
Br. dok. Kom.:	15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1
Predmet:	Prijedlog DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova te vodika (preinaka) – opći pristup

Za delegacije se u prilogu nalazi sedma revizija navedenog prijedloga u cilju postizanja općeg pristupa na sastanku Vijeća za promet, telekomunikacije i energetiku (energetika) 28. ožujka 2023.

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

**o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište plinova iz obnovljivih izvora i prirodnih plinova
te vodika (Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194.
stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnima parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora¹,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija²,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

¹ SL C 211, 19.8.2008., str. 23.

² SL C 172, 5.7.2008., str. 55.

- (1) Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³ značajno je izmijenjena nekoliko puta⁴. S obzirom na daljnje izmjene tu bi direktivu radi jasnoće trebalo preinačiti.
- (2) Unutarnje tržište prirodnog plina, koje se u svakom dijelu Unije postupno uvodi od 1999. godine, ima za cilj pružanje stvarnog izbora svim potrošačima Europske unije, bilo da se radi o građanima ili poduzećima, novih poslovnih mogućnosti i dodatne prekogranične trgovine, radi ostvarivanja veće učinkovitosti, konkurentnih cijena i viših standarda usluga te doprinošenja sigurnosti opskrbe i održivosti.
- (3) Direktiva 2003/55/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća značajno su doprinijele stvaranju takvog unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

³ Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 94.).

⁴ Vidjeti Prilog III. dio A.

- (4) Uredba (EU) 2019/943⁵ i Direktiva (EU) 2019/944⁶, kao dijelovi paketa „Čista energija za sve Europljane” koji je Komisija predložila 30. studenoga 2016., bile su dodatni koraci u razvoju unutarnjeg tržišta električne energije koje je usmjereno na građane i doprinosi postizanju Unijinih ciljeva prelaska na čisti energetska sustav i smanjenja emisija stakleničkih plinova. Unutarnje tržište prirodnog plina trebalo bi se temeljiti na istim načelima, a posebno bi trebalo osigurati istu razinu zaštite potrošača.
- (5) Unija nastoji smanjiti emisije stakleničkih plinova. Stoga je donijela niz inicijativa u svrhu postizanja tog cilja, uključujući strategiju integracije energetska sustava **(COM (2020))299 final** i strategiju za vodik **(COM/2020/301)**, koje je Komisija objavila u srpnju 2020. i u kojima je objašnjeno kako osuvremeniti tržišta energije, što uključuje dekarbonizaciju tržišta plina, kao i Uredbu (EU) 2018/1999 i Uredbu (EU) 2021/1119. Ova bi Direktiva stoga trebala doprinijeti postizanju tih ciljeva, osiguravajući sigurnost opskrbe i dobro funkcioniranje unutarnjeg tržišta plinova, uključujući vodik.

⁵ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (SL L 158, 14.6.2019., str. 54.).

⁶ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (SL L 158, 14.6.2019., str. 125.).

- (5a) **Ovu Direktivu trebalo bi razmatrati zajedno s drugim instrumentima politike i zakonodavnim instrumentima, osobito onima predloženima u okviru europskog zelenog plana. Mnogima od tih drugih predloženih instrumenata, kao što su proširenje Unijina [sustava trgovanja emisijama, Uredba o raspodjeli tereta, Direktiva o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, Direktiva o energetskej učinkovitosti, inicijativa „ReFuelEU” i predložena revizija Direktive o oporezivanju energije, nastoji se potaknuti dekarbonizacija gospodarstva Unije i osigurati da ona ostane na putu prema klimatski neutralnoj Europskoj uniji do 2050., kako je predviđeno Europskim zakonom o klimi]. Međutim, glavni cilj ove Direktive nije potaknuti tranziciju, nego je omogućiti i olakšati osiguravanjem kontinuiranog postojanja učinkovitih tržišta plinova.**
- (6) Ovom se Direktivom nastoji olakšati ulazak plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova u energetske sustav, čime bi se omogućio prelazak s fosilnog plina te stvorili uvjeti u kojima ti novi plinovi mogu imati važnu ulogu u postizanju EU-ovih klimatskih ciljeva do 2030. i klimatske neutralnosti do 2050. Direktivom se nastoji i uspostaviti regulatorni okvir koji svim sudionicima na tržištu omogućuje i potiče ih na to da pri planiranju svojih aktivnosti uzmu u obzir prijelaznu ulogu fosilnih plinova, čime bi se izbjegli učinci ovisnosti i osigurao postupan i pravodoban prestanak korištenja fosilnog plina u svim relevantnim industrijskim sektorima i za grijanje.

(6a) Na putu Europske unije da postigne klimatsku neutralnost do 2050. očekuje se da će ušteda energije i izravna elektrifikacija u mnogim slučajevima biti troškovno i energetska najučinkovitija mogućnost dekarbonizacije. Međutim, i dalje će postojati niz primjena u krajnjoj potrošnji gdje to možda neće biti izvedivo ili će podrazumijevati veće troškove. U takvim slučajevima može biti relevantna upotreba plinova i goriva iz obnovljivih izvora ili niskougljičnih plinova i goriva, uključujući biometan te vodik iz obnovljivih izvora i niskougljični vodik. Stoga se očekuje da će poticaji stvoreni paketom europskog zelenog plana dovesti do radikalne promjene u strukturi potražnje za energijom općenito, a posebno za plinovima. Na primjer, iako se danas prirodni plin široko primjenjuje za grijanje prostora, očekuje se da će tu potražnju u budućnosti uglavnom zadovoljiti drugi nositelji energije, kao što su električni uređaji za grijanje prostora. Očekuje se da će se vodik ubuduće upotrebljavati prvenstveno u sektorima koje je inače teško dekarbonizirati. To uključuje niz industrijskih procesa, ali i vrste prometa kao što su teretni cestovni prijevoz na velike udaljenosti te zračni i pomorski promet. Budući da će precizne putanje dekarbonizacije, uloga nositelja energije i primjeri njihove uporabe ovisiti i o lokalnom početnom stanju, dotacijama i okolnostima, ne bi ih trebalo detaljno propisivati. Učinkovitim tržištima osigurati će se da, uzimajući u obzir lokalne dotacije i okolnosti, potrošači koje se potiče drugim instrumentima politike budu u mogućnosti odabrati opcije dekarbonizacije koje su najprikladnije za njihov konkretan primjer uporabe.

- (7) U EU-ovoj strategiji za vodik uzimaju se u obzir različiti potencijali država članica EU-a za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora, zbog čega je otvoreno i konkurentno tržište EU-a bez prepreka prekograničnoj trgovini vrlo korisno za tržišno natjecanje, cjenovnu pristupačnost i sigurnost opskrbe. Osim toga, naglašava se i da bi oblikovanje likvidnog tržišta na kojem bi se vodikom trgovalo kao sirovinom olakšalo ulazak novih proizvođača na tržište i koristilo dubljoj integraciji s ostalim nositeljima energije. Stvorili bi se održivi cjenovni signali za ulaganja i donošenje operativnih odluka. Pravila utvrđena ovom Direktivom trebala bi stoga promicati otvaranje tržišta vodika, trgovine vodikom kao sirovinom i likvidnih tržišnih čvorišta, a države članice trebale bi ukloniti sve neopravdane prepreke tome. Prepoznavajući sve već postojeće razlike, trebalo bi omogućiti da se postojeća pravila osmišljena za učinkovito komercijalno poslovanje na tržištima električne energije i plina primjenjuju na tržišta vodika u Uniji u primjerenom opsegu i roku.
- (8) U skladu s EU-ovom strategijom za vodik, očekuje se široka upotreba vodika iz obnovljivih izvora od 2030. nadalje radi dekarbonizacije određenih sektora, od zrakoplovstva i brodarstva do industrijskih sektora čija je dekarbonizacija vrlo složena. Svi krajnji kupci priključeni na sustave za vodik moći će se osloniti na osnovna prava potrošača koja se primjenjuju na krajnje kupce spojene na sustave prirodnog plina, na primjer na pravo na promjenu opskrbljivača i na točne informacije o računu. Oni kupci koji su priključeni na mrežu za vodik, npr. industrijski kupci, imat će potrošačka prava jednaka onima koja imaju kupci prirodnog plina. Međutim, odredbe za potrošače namijenjene poticanju sudjelovanja kućanstava na tržištu, kao što su alati za usporedbu cijena, aktivni kupci i energetske zajednice građana, ne primjenjuju se na sustav za vodik.

- (9) U skladu sa strategijom EU-a za vodik prioritet EU-a je razvoj vodika iz obnovljivih izvora, proizvedenog uglavnom upotrebom energije vjetra i solarne energije. Vodik iz obnovljivih izvora najkompatibilnija je opcija s ciljem klimatske neutralnosti i nulte stope onečišćenja EU-a u dugoročnom razdoblju i najusklađenija s integriranim energetske sustavom. Međutim, niskougljična goriva (LCF), kao što je niskougljični vodik (LCH), mogu imati ulogu u energetske tranziciji, posebno kratkoročno i srednjoročno, kako bi se brzo smanjile emisije iz postojećih goriva i poticalo uvođenje obnovljivih goriva kao što je vodik iz obnovljivih izvora. Kako bi se podržala tranzicija, potrebno je utvrditi prag za smanjenje emisija stakleničkih plinova za niskougljični vodik i sintetička plinovita goriva. Taj bi prag trebao postati stroži za vodik proizveden u postrojenjima koja započnu s radom od 1. siječnja 2031. kako bi se uzeo u obzir tehnološki razvoj i bolje potaknuo dinamičan napredak prema smanjenju emisija stakleničkih plinova iz proizvodnje vodika. U strategiji EU-a za integraciju energetske sustava istaknuta je potreba za uvođenjem sustava certificiranja na razini EU-a kako bi se obuhvatila i niskougljična goriva, što bi državama članicama omogućilo da ih usporede s drugim mogućnostima dekarbonizacije i da ih u svojoj kombinaciji izvora energije smatraju održivim rješenjem. Kako bi se osiguralo da LCF-ovi imaju isti učinak dekarbonizacije kao i druge alternative iz obnovljivih izvora, važno je da ih se certificira primjenom sličnog metodološkog pristupa, utemeljenog na procjeni njihovih ukupnih emisija stakleničkih plinova tijekom ciklusa uporabe. Time bi se omogućilo uvođenje sveobuhvatnog sustava certificiranja na razini EU-a kojim bi se obuhvatila cjelokupna kombinacija izvora energije u Uniji. Uzimajući u obzir da LCF-ovi i LCH-ovi nisu obnovljiva goriva, njihova terminologija i certifikacija nisu mogli biti uključeni u prijedlog revizije Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća⁷. Stoga se to nadoknađuje njihovim uključivanjem u ovu Direktivu.

⁷ Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.).

- (10) Slobode koje Ugovor jamči građanima Unije – između ostalog slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga – ostvarive su samo na potpuno otvorenom tržištu koje svim potrošačima omogućava slobodan odabir opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu isporuku kupcima.
- (10a) Države članice trebale bi, u skladu s potpuno otvorenim tržištem, i dalje moći planirati svoju kombinaciju izvora energije. Države članice mogu odlučiti strateški zatvoriti i prilagoditi dio svojeg distribucijskog sustava kako bi postupno ukinule opskrbu kućanstava prirodnim plinom i osigurale prelazak na održiv i učinkovit sustav.**
- (11) Interesi potrošača trebali bi biti u središtu ove Direktive, a kvaliteta usluga trebala bi biti središnja odgovornost poduzeća za prirodni plin **i vodik**. Postojeća prava potrošača i pravo na pristup [...] **energetskim** uslugama [...] te na zaštitu od energetskog siromaštva, kako je navedeno u komunikaciji o Europskom stupu socijalnih prava, trebalo bi ojačati i zaštititi te bi ona trebala biti transparentnija. Zaštitom potrošača trebalo bi se osigurati da svi kupci u širem kontekstu Unije koriste prednosti konkurentnog tržišta plina. Prava potrošača trebale bi provoditi države članice ili, ako je neka od država članica tako predvidjela, regulatorna tijela.
- (12) U europskom stupu socijalnih prava energija je ubrojena u osnovne usluge kojima svi moraju imati pristup, a za one kojima je to potrebno u njemu se poziva na pružanje mjera potpore (načelo 20.). U UN-ovu cilju održivog razvoja broj 7 također se poziva na osiguravanje pristupa cjenovno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve.

- (13) Zahtjeve javne usluge i zajedničke minimalne norme koje iz njih proizlaze potrebno je dodatno ojačati i time osigurati da svi potrošači, a posebno oni ugroženi, mogu iskoristiti prednosti tržišnog natjecanja i poštenih cijena. Zahtjeve javne usluge trebalo bi utvrditi na nacionalnoj razini, vodeći računa o nacionalnim okolnostima; međutim, države članice trebale bi poštovati pravo Unije.
- (14) U ostvarivanju ciljeva od općeg gospodarskog interesa države članice trebale bi imati široku slobodu odlučivanja o nametanju obveza pružanja javne usluge poduzećima za plin. Međutim, određivanje cijene za opskrbu prirodnim plinom kao obveze pružanja javne usluge je mjera kojom se znatno narušava tržišno natjecanje i čija provedba često dovodi do akumulacije tarifnih deficita, ograničavanja izbora potrošača, manjih poticaja za uštedu energije i ulaganja u energetska učinkovitost, nižih standarda usluge, nižih razina uključenosti i zadovoljstva potrošača, ograničavanja tržišnog natjecanja te do manjeg broja inovativnih proizvoda i usluga na tržištu. Stoga bi države članice trebale primjenjivati druge instrumente politike, posebno ciljane mjere socijalne politike, kako bi svojim građanima mogle zajamčiti pristupačnu opskrbu plinom. Javne intervencije u određivanju cijena za opskrbu prirodnim plinom trebale bi se provoditi samo u obliku obveze pružanja javne usluge i biti podložne posebnim uvjetima. Potpunom liberalizacijom funkcionalnog maloprodajnog tržišta prirodnog plina potaknulo bi se cjenovno i necjenovno tržišno natjecanje među postojećim opskrbljivačima i ulazak novih sudionika na tržište povećavajući time izbor i zadovoljstvo potrošača.

- (15) Obveze pružanja javne usluge u obliku određivanja cijene opskrbe prirodnim plinom trebale bi se upotrebljavati bez narušavanja načela otvorenih tržišta u jasno definiranim okolnostima i u korist jasno definiranih korisnika, a njihovo bi trajanje trebalo biti vremenski ograničeno. Kako bi se ublažili negativni učinci obveza pružanja javne usluge na određivanje cijena opskrbe prirodnim plinom, države članice koje primjenjuju takve intervencije trebale bi uvesti dodatne mjere, uključujući mjere kojima se sprečavaju poremećaji u određivanju veleprodajnih tržišnih cijena. Države članice trebale bi osigurati da svi korisnici reguliranih cijena mogu, ako to žele, imati punu korist od ponuda dostupnih na konkurentnom tržištu. S tim bi ih ciljem trebalo izravno i redovito obavješćivati o ponudama i uštedama dostupnima na konkurentnom tržištu i pružati im pomoć kako bi odgovorili na tržišno utemeljene ponude i od njih imali koristi.
- (16) Javne intervencije u određivanju cijena opskrbe prirodnim plinom ne bi smjele prouzročiti izravno unakrsno subvencioniranje između različitih kategorija kupaca. U skladu s tim načelom sustavi cijena ne smiju izravno uzrokovati da određene kategorije kupaca snose trošak cjenovnih intervencija koje utječu na druge kategorije kupaca. **Obveze javne usluge u vezi s određivanjem cijena trebale bi se odnositi samo na opskrbu prirodnim plinom jer se ne očekuje da će kućanstva u velikoj mjeri za grijanje upotrebljavati vodik. Tržište vodika uglavnom će se odnositi na industriju, za koju takve javne intervencije nisu potrebne.**

(16a) Javne intervencije u određivanju cijene opskrbe prirodnim plinom u načelu su mjera kojom se narušava tržište. Takve se intervencije stoga mogu provoditi samo kao obveze javne usluge i podliježu posebnim uvjetima. Na temelju ove Direktive regulirane cijene moguće su za energetska siromašna i ugrožena kućanstva, među ostalim cijene niže od troškova, te, kao prijelazna mjera, za kućanstva i mikropoduzeća. U kriznim vremenima, kada se veleprodajne i maloprodajne cijene prirodnog plina znatno povećaju, što negativno utječe na šire gospodarstvo, državama članicama trebalo bi dopustiti da privremeno prošire primjenu reguliranih cijena i na MSP-ove. Državama članicama trebalo bi privremeno dopustiti da i za kućanstva i za MSP-ove odrede regulirane cijene niže od troškova sve dok to ne uzrokuje poremećaje između opskrbljivača te se opskrbljivačima nadoknade troškovi opskrbe po cijeni nižoj od troškova. Međutim, potrebno je osigurati da takva regulacija cijena bude ciljana i da se njome ne stvaraju poticaji za povećanje potrošnje. Stoga bi takva regulacija cijena trebala podlijegati određenim uvjetima. Ti bi uvjeti trebali biti usklađeni s uvjetima koji se primjenjuju na regulirane cijene električne energije i koji su utvrđeni u [Direktivi (EU) 2019/944]. U opsegu u kojem su takve mjere državna potpora, odredbama koje se na njih odnose ne dovodi se u pitanje primjena članaka 107. i 108. UFEU-a. Vijeće, djelujući na prijedlog Komisije, trebalo bi putem provedbene odluke utvrditi kada postoji kriza cijena prirodnog plina. U toj bi odluci trebalo navesti i valjanost tog utvrđenja, tijekom kojeg se primjenjuje privremeno produljenje reguliranih cijena, koje može trajati do jedne godine. Dodjelom provedbenih ovlasti Vijeću na odgovarajući se način uzima u obzir politička priroda odluke o aktiviranju proširenih mogućnosti za javne intervencije u određivanju cijene opskrbe prirodnim plinom, što zahtijeva oprezno balansiranje različitih političkih razmatranja, kao i horizontalne posljedice takve odluke za države članice.

- (17) Potrošačima bi trebalo staviti na raspolaganje jasne i razumljive informacije o njihovim pravima u vezi s energetske sektorom. Komisija je, nakon savjetovanja sa zainteresiranim stranama, uključujući države članice, regulatorna tijela, organizacije potrošača i poduzeća za prirodni plin, utvrdila pristupačan i lako razumljiv kontrolni popis namijenjen potrošačima energije, koji potrošačima pruža praktične informacije o njihovim pravima. Taj bi kontrolni popis namijenjen potrošačima energije trebalo održavati ažurnim, staviti ga na raspolaganje svim potrošačima i učiniti javno dostupnim.
- (18) Države članice trebale bi uzeti u obzir činjenicu da su za uspješnu tranziciju potrebna veća ulaganja u obrazovanje i vještine radnika u plinskoj industriji, među ostalim u vezi s razvojem infrastrukture. Takvo bi navođenje bilo u skladu s prijedlogom revizije Direktive o energetske učinkovitosti (2021/0203 (COD)).
- (19) Tržišnim pravilima trebalo bi zaštititi kupce i omogućiti im da se odlučuju za opcije s niskim emisijama ugljika, kako bi se novi plinovi iz obnovljivih izvora i niskougljični plinovi u potpunosti uključili u energetske tranziciju.
- (20) Prirodni plin i dalje ima presudnu ulogu u opskrbi energijom jer je potrošnja energije iz prirodnog plina u kućanstvima i dalje veća od potrošnje električne energije u kućanstvima. Iako je elektrifikacija važan element zelene tranzicije, u budućnosti će se u kućanstvima i dalje trošiti prirodni plin, uključujući sve veće količine plina iz obnovljivih izvora.
- (21) Budući da sektor prirodnog plina, uključujući maloprodajno tržište prirodnog plina, nije bio dio paketa „Čista energija za sve Europljane”, povezane odredbe o angažmanu i zaštiti potrošača nisu prilagođene potrebama energetske tranzicije, što odgovara situaciji prije više od deset godina, kad je donesen treći energetske paket.

- (22) Na tržištu prirodnog plina vidljive su niske razine zadovoljstva i angažmana kupaca, a vidljivo je i sporo uvođenje novih plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova, što je odraz ograničenog tržišnog natjecanja u mnogim državama članicama. [...]Cijene prirodnog plina za kupce iz kategorije kućanstvo porasle su u posljednjem desetljeću, zbog čega potrošači iz kategorije kućanstvo plaćaju dva ili tri puta više za potrošnju prirodnog plina od industrijskih kupaca.
- (23) Kao i u sektoru električne energije, fleksibilnost tržišta i odgovarajući pravni okvir Unije za prava potrošača u sektoru prirodnog plina ključni su kako bi se osiguralo da potrošači mogu sudjelovati u energetskej tranziciji i imati koristi od pristupačnih cijena, dobrog standarda usluge i stvarnog izbora ponuda koje odražavaju tehnološki razvoj.
- (24) Prelazak s fosilnog plina na obnovljive alternative konkretizirat će se ako energija iz obnovljivih izvora postane privlačan i nediskriminirajući izbor za potrošače na temelju zaista transparentnih informacija, pri čemu su troškovi prijelaza pravedno raspodijeljeni među različitim skupinama potrošača i sudionika na tržištu.
- (25) Kako bi se otklonili postojeći nedostaci na maloprodajnom tržištu plina, potrebno je riješiti problem postojećih prepreka tržišnom natjecanju i tehničkih prepreka pojavi novih usluga, boljih razina usluge i nižih potrošačkih cijena, a istodobno štititi energetske siromašne i ugrožene potrošače.

- (26) Kako bi se osigurala visoka razina zaštite i jačanje položaja kupaca u svim energetske sektorima, zakonodavni okvir u zakonodavstvu o dekarboniziranom tržištu plina trebao bi odražavati zaštitu potrošača kakva je ostvarena na tržištu električne energije i, prema potrebi, odredbe o jačanju položaja.
- (27) Kako bi bio dosljedan i učinkovit, taj zrcalni pristup trebao bi obuhvaćati sve odredbe o zaštiti i jačanju položaja potrošača, kad god je to izvedivo na tržištu plina i može se prilagoditi njemu. On bi se trebao odnositi na sve od osnovnih ugovornih prava do pravila o informacijama o obračunu, promjeni dobavljača energije, dostupnosti pouzdanih alata za usporedbu, zaštiti ugroženih i energetske siromašnih potrošača, odgovarajuće zaštite podataka za pametna brojila i upravljanje podacima te učinkovitih alternativnih pravila za rješavanje sporova.
- (28) Pri nastojanju da odredbe budu usklađene u svim sektorima, opterećenja za nacionalne uprave i poduzeća trebala bi biti ograničena i razmjerna, među ostalim na temelju iskustva s paketom „Čista energija za sve Europljane”.
- (29) Očekuje se da će modernizacija plinskog sektora proizvesti znatne gospodarske koristi i **koristi za okoliš** u smislu poboljšanog natjecanja na maloprodajnom tržištu i njegovih društvenih i distribucijskih koristi te boljeg položaja kupaca, uključujući ojačana ugovorna prava i bolju dostupnost informacija o potrošnji i izvorima energije, što će dovesti do izbora zelenijih mogućnosti. Energetske zajednice od interesa trebale bi doprinijeti uvođenju plina iz obnovljivih izvora.

- (30) Promjena opskrbljivača važan je pokazatelj uključenosti potrošača i bitno sredstvo za poticanje tržišnog natjecanja **i** na tržištu prirodnog plina **i** na tržištu **vodika**. Stope promjene opskrbljivača i dalje se razlikuju među državama članicama, a potrošače se odvraća od promjene opskrbljivača naknadama za izlazak i raskid ugovora. Iako bi se ukidanjem takvih naknada mogao ograničiti izbor potrošača jer bi se isključilo proizvode utemeljene na nagrađivanju potrošačke vjernosti, daljnjim ograničavanjem njihove uporabe trebali bi se poboljšati dobrobit i uključenost potrošača, kao i tržišno natjecanje.
- (31) Kraće trajanje promjene opskrbljivača može potaknuti kupce da traže bolje pogodnosti u opskrbi energijom i promijene opskrbljivača. Raširenijom primjenom informacijske tehnologije tehnički postupak promjene opskrbljivača koji se sastoji od registracije novog opskrbljivača u mjernoj točki tržišnog operatora u pravilu bi se do 2026. mogao obaviti unutar 24 sata bilo koji radni dan. Omogućivanjem da se do tog datuma provede tehnički postupak promjene opskrbljivača u roku od 24 sata skratilo bi se vrijeme promjene opskrbljivača, čime bi se potaknuli veća uključenost potrošača i natjecanje na maloprodajnom tržištu.

- (31a) **Postupak promjene opskrbljivača za plin u roku od 24 sata odražavao bi ono što se već primjenjuje na tržištu električne energije, koje ima slične pozadinske funkcionalnosti i zahtjeve u pogledu informatičke baze podataka. Usklađivanje vremena promjene opskrbljivača između obaju sektora koristilo bi svim potrošačima, posebno onima koji imaju ugovore o dvama gorivima. Kraće vrijeme promjene opskrbljivača za potrošače ne bi trebalo utjecati na obveze opskrbljivača u vezi s uravnoteženjem.**
- (32) Nekoliko je čimbenika koji potrošačima otežavaju pristup raznim izvorima tržišnih informacija koje su im dostupne, razumijevanje tih informacija i postupanje u skladu s njima. Stoga je potrebno poboljšati usporedivost ponuda i svesti na minimum prepreke promjeni opskrbljivača, bez nepotrebnog ograničavanja izbora za potrošače.
- (33) Neovisni alati za usporedbu, uključujući internetske stranice, učinkovito su sredstvo koje manjim kupcima omogućuje procjenu prednosti različitih ponuda za isporuku energije dostupnih na tržištu. Kako bi kupci dobili reprezentativan uvid, ti bi alati trebali predstaviti najširi mogući raspon dostupnih ponuda i obuhvatiti tržište u što potpunijem opsegu. Ključno je da manji kupci imaju pristup barem jednom od alata za usporedbu i da informacije koje se pružaju s pomoću takvih alata budu vjerodostojne, nepristrane i transparentne. U tu bi svrhu države članice mogle osigurati alat za usporedbu kojim upravlja nacionalno tijelo ili privatno trgovačko društvo.
- (34) Krajnji kupci također bi trebali moći trošiti, skladištiti i prodavati plin iz obnovljivih izvora koji su sami proizveli i sudjelovati na svim tržištima prirodnog plina pružanjem pomoćnih usluga sustavu, primjerice skladištenjem energije. Državama članicama trebalo bi omogućiti da imaju različite odredbe u svojem nacionalnom pravu u pogledu poreza i pristojbi za pojedinačne aktivne kupce i aktivne kupce koji djeluju zajednički.

- (35) Prepoznajući ulogu koju one mogu imati u dekarbonizaciji energetskeg sustava, određene kategorije građanskih energetskeg inicijativa trebalo bi priznati na tržištu prirodnog plina na razini Unije kao „energetske zajednice građana”. Te bi zajednice trebale olakšati uporabu plina iz obnovljivih izvora u sustavu prirodnog plina. Kako bi im se osigurao poticajni okvir, trebalo bi utvrditi pravedno postupanje, ravnopravne uvjete i jasno definiran katalog prava i obveza koji općenito odražava strukturu članstva, zahtjeve upravljanja i svrhu energetskeg zajednica građana iz Direktive (EU) 2019/944.
- (35a) Zajednice obnovljive energije na temelju Direktive (EU) 2018/2001[...] i energetske zajednice građana[...] na temelju Direktive (EU) 2019/944 i [...]ove Direktive[...] mogu doprinijeti proizvodnji i skladištenju plina iz obnovljivih izvora i opskrbi tim plinom te pomoći u dekarbonizaciji energetskeg sustava. Zajednice obnovljive energije osobito mogu doprinijeti razvoju lokalnoga kružnog gospodarstva, posebno u ruralnim regijama. Energetske zajednice građana mogu pomoći u mobilizaciji privatnih kapitalnih ulaganja za dekarbonizaciju opskrbe energijom i [...] osnažiti poljoprivredna gospodarstva i sela za hvatanje metana iz poljoprivrede i komunalnog otpada te opskrbu kućanstava u lokalnom području ili gradovima [...]. Potrebno je osigurati ravnopravne uvjete kako bi se plinovi iz obnovljivih izvora, primjerice biometan, koje proizvode energetske zajednice građana i zajednice obnovljive energije mogli integrirati u sustav prirodnog plina.**

(36) [...]

(36a) Odredbe o energetskeim zajednicama građana ne bi trebale isključiti postojanje drugih građanskih inicijativa, kao što su zajednice obnovljive energije iz Direktive (EU) 2018/2001 ili one koje proizlaze iz privatnopravnih sporazuma. Članstvo u energetskeim zajednicama građana trebalo bi biti otvoreno za sve krajnje kupce, osobito za kupce iz kategorije kućanstvo [...]. Primjereno je da stvarnu kontrolu, [...]kako je definirana u [...]ovoj Direktivi, i stoga odlučujući utjecaj na donošenje odluka, [...]zadrže mala poduzeća, lokalna tijela i fizičke osobe. Države članice trebale bi [...] ograničiti rizik od odlučujućeg utjecaja privatnih poduzeća koja se bave komercijalnom djelatnošću velikog opsega i za koja [...] energetskei sektor predstavlja glavno područje gospodarske aktivnosti na donošenje odluka tako da ne dopuste njihovo sudjelovanje i glasovanje [...] i ograniče [...] udjele i trgovačke ugovore koje mogu imati. Takva privatna poduzeća ne [...] bi trebala uključivati društva u javnom vlasništvu. [...]. Radi dodatnog ublažavanja rizika od utjecaja korporacija, države članice trebale bi pratiti usklađenost tih inicijativa s kriterijima upravljanja i sudjelovanja utvrđenima u ovoj Direktivi kako bi se osiguralo da stvarnu kontrolu imaju lokalna tijela, građani i mala poduzeća u skladu s ovom Direktivom [...].

- (37) Računi i informacije o obračunu važno su sredstvo informiranja i osnaživanja krajnjih kupaca. Računi za energiju i dalje su najčešći problem potrošača i izvor pritužbi potrošača pa stoga doprinose trajno niskim razinama zadovoljstva potrošača i njihova sudjelovanja u plinskom sektoru. Odredbe o informacijama o obračunu u plinskom sektoru također zaostaju za pravima koja se dodjeljuju potrošačima u sektoru električne energije. Stoga ih je potrebno uskladiti i utvrditi minimalne zahtjeve za račune i informacije o obračunu u plinskom sektoru kako bi potrošači imali pristup transparentnim i lako razumljivim informacijama. Računi bi trebali sadržavati informacije za krajnje potrošače o njihovoj potrošnji i troškovima, čime bi se olakšala usporedba ponuda i promjena dobavljača, kao i informacije o njihovim pravima potrošača (npr. o alternativnom rješavanju sporova). Osim toga, računi bi trebali biti alat za aktivno uključivanje potrošača na tržište, kako bi potrošači mogli upravljati svojim obrascima potrošnje i donositi zelenije odluke. **Važno je potrošačima pružiti sveobuhvatne i točne informacije kako bi se osiguralo da su svjesni svojeg utjecaja na okoliš i da stoga potrošači mogu dati prednost najodrživijim nositeljima energije.**
- (38) Redovita dostava točnih informacija o obračunu koje se temelje na stvarnoj potrošnji plina, uz pomoć pametnog mjerenja, važna je jer se kupcima tako pomaže da kontroliraju svoju potrošnju plina i troškove. Međutim, kupci, posebice kupci iz kategorije kućanstva, trebali bi imati pristup fleksibilnim aranžmanima za stvarno plaćanje svojih računa.

- (39) Ključni aspekt pri opskrbi kupaca je pristup objektivnim i transparentnim podacima o potrošnji. Stoga bi potrošači trebali imati pristup podacima o svojoj potrošnji i povezanim cijenama te troškovima usluga, kako bi mogli pozvati konkurente da izrade ponudu na temelju [...] tih informacija. Potrošači bi također trebali imati pravo da ih se na primjereni način obavijesti o vlastitoj potrošnji energije. Plaćanje unaprijed ne bi smjelo dovoditi korisnike u nepovoljan položaj, a [...] razni bi sustavi plaćanja trebali biti nediskriminirajući. Ako se informacije o troškovima energije pružaju kupcima dovoljno često, trebale bi poticati uštedu energije jer će kupci dobiti izravnu povratnu informaciju o učincima ulaganja u energetske učinkovitost i drukčijeg ponašanja.
- (40) Pri odlučivanju na nacionalnoj razini o uvođenju pametnih sustava mjerenja prirodnog plina trebalo bi omogućiti da se takva odluka temelji na gospodarskoj procjeni. Pri toj gospodarskoj procjeni trebale bi se uzeti u obzir dugoročne koristi uvođenja pametnog sustava mjerenja za potrošače i cijeli vrijednosni lanac. Pokaže li ta procjena da je uvođenje takvih sustava mjerenja gospodarski razumno i isplativo samo za potrošače s određenom razinom potrošnje prirodnog plina, države članice trebale bi imati mogućnost da o tome vode računa pri nastavku uvođenja. Međutim, ta bi se procjena trebala redovito revidirati u slučaju znatnih promjena osnovnih pretpostavki ili barem svake četiri godine zbog brzog tehnološkog razvoja.

- (41) Kako bi se krajnjim kupcima pomoglo da aktivno sudjeluju na tržištu, za pametne sustave mjerenja koji će se uvesti trebala bi se uzeti u obzir primjena relevantnih dostupnih normi, uključujući one kojima se omogućuje interoperabilnost na razini podatkovnog modela i aplikacijskog sloja, najbolje prakse i važnost razvoja razmjene podataka za buduće i inovativne energetske usluge. Osim toga, pametni sustavi mjerenja koji se uvode ne bi trebali biti prepreka promjeni opskrbljivača za potrošače prirodnog plina, a trebali bi biti opremljeni odgovarajućim svrsishodnim funkcionalnostima koje krajnjim kupcima omogućuju pravodoban pristup podacima o njihovoj potrošnji, prilagodbu vlastitih energetske navika, nagrađivanje i ostvarivanje uštede na računima.
- (42) Države članice koje pametne sustave mjerenja za sustav prirodnog plina ne uvode sustavno trebale bi omogućiti potrošačima da ostvaruju korist od ugradnje pametnog brojila na svoj zahtjev, [...] pod poštenim i razumnim uvjetima **i pritom snose povezane troškove**, a trebale bi im pružiti i sve relevantne informacije.
- (43) Nakon uvođenja pametnih sustava mjerenja u državama članicama razvijeni su ili se trenutačno razvijaju različiti modeli upravljanja podacima. Neovisno o modelu upravljanja podacima važno je da države članice uspostave transparentna pravila u skladu s kojima se podacima može pristupiti pod nediskriminirajućim uvjetima i da osiguraju najvišu razinu kibersigurnosti i zaštite podataka, kao i nepristranost subjekata koji obrađuju podatke.

- (44) Bolja je zaštita potrošača osigurana ako su svim potrošačima dostupna djelotvorna sredstva za rješavanje sporova. Države članice trebale bi propisati postupke za brzo i djelotvorno postupanje s pritužbama.
- (45) Države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere, kao što su pružanje naknada putem svojih sustava socijalne sigurnosti, kako bi osigurale potrebnu opskrbu ugroženih kupaca ili pružanje potpore za poboljšanje energetske učinkovitosti, za rješavanje problema energetske siromaštva ako je ono utvrđeno na temelju članka 3. stavka 3. točke (d) Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća⁸, među ostalim u širem kontekstu siromaštva. Takve bi se mjere mogle razlikovati ovisno o posebnim okolnostima u dotičnim državama članicama i mogle bi uključivati mjere socijalne ili energetske politike koje se odnose na plaćanje računa za plin, ulaganje u energetske učinkovitost stambenih zgrada ili zaštitu potrošača poput zaštitnih mjera protiv isključivanja.
- (46) Na temelju Uredbe (EU) 2018/1999 i Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća⁹ u Komisijinoj **Preporuci od 14. listopada 2020. o energetske siromaštva**¹⁰ pružaju se okvirne smjernice¹¹ o odgovarajućim pokazateljima za mjerenje energetske siromaštva i definiranje „znatnog broja kućanstava u energetske siromaštva”.

⁸ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

⁹ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (SL L 158, 14.6.2019., str. 125.).

¹⁰ **SL L 357, 27.10.2020., str. 35.**

¹¹ [...]

- (47) Pojednostavnjenje i racionalizacija administrativnih postupaka izdavanja dozvola i jasni rokovi za odluke koje trebaju donijeti tijela nadležna za izdavanje odobrenja trebali bi osigurati da se postrojenja za proizvodnju vodika i infrastruktura sustava za vodik mogu uvoditi odgovarajućim tempom. Od država članica trebalo bi zatražiti da izvijeste o postignutom napretku. Proširenje postojećih odobrenja (kao što su licencije, dozvole, koncesije ili suglasnost), dodijeljenih u skladu s nacionalnim pravom za izgradnju i rad postojećih plinovoda za prirodni plin i druge mrežne imovine, potrebno je nakon što nositelj transportirane energije u obliku plina u plinovodu umjesto prirodnog plina bude (čisti) vodik. **Proširenje odobrenja ne bi trebalo utjecati na valjanost tehničkih sigurnosnih zahtjeva za infrastrukturu za vodik ni na mogućnost da nadležna tijela prate usklađenost s tim zahtjevima i poduzimaju odgovarajuće i razmjerne provedbene mjere, uključujući mogući opoziv proširenih odobrenja, ako je to opravdano.** Time bi se trebalo spriječiti nepotrebno kašnjenje u prenamjeni postojećih plinovoda za prirodni plin i drugih mreža za transport vodika. Trebalo bi izbjegavati materijalno drukčije uvjete za dodjelu odobrenja za infrastrukturu sustava za vodik, osim ako je to dovoljno opravdano. Pitanja tehničke sigurnosti mogla bi opravdati diferencirani pristup pri proširenju postojećih ili izdavanju novih odobrenja. Odredbe o postupcima odobravanja trebale bi se primjenjivati ne dovodeći u pitanje međunarodno pravo i pravo Unije, uključujući odredbe o zaštiti okoliša i zdravlja ljudi. Ako je to utemeljeno na izvanrednim okolnostima, trebalo bi omogućiti produljivanje roka za postupke izdavanja odobrenja za najviše jednu godinu.

- (48) Uputama koje podnositeljima zahtjeva tijekom njihovih administrativnih postupaka podnošenja zahtjeva za dozvole daje administrativna kontaktna točka nastoji se smanjiti složenost za nositelje projekata te povećati učinkovitost i transparentnost. Učinkovitosti bi mogla doprinijeti i mogućnost da podnositelji zahtjeva relevantne dokumente podnose u digitalnom obliku i dostupnost priručnika o postupcima za podnositelje zahtjeva. Države članice trebale bi osigurati da tijela koja provode postupke izdavanja odobrenja aktivno sudjeluju u uklanjanju preostalih prepreka, uključujući nefinancijske prepreke, kao što su nedostatak znanja ili digitalnih ili ljudskih resursa koji otežavaju njihovu obradu sve većeg broja postupaka izdavanja odobrenja.
- (49) Bez djelotvornog odvajanja mreža od djelatnosti proizvodnje i opskrbe (djelotvorno razdvajanje) postoji rizik diskriminacije ne samo s obzirom na djelovanje mreže, već i s obzirom na poticaje vertikalno integriranim poduzećima za odgovarajuća ulaganja u vlastite mreže.
- (50) Međutim, pravila o pravnom i funkcionalnom razdvajanju predviđena Direktivom 2003/55/EZ nisu dovela do djelotvornog razdvajanja operatora transportnih sustava. Stoga je Europsko vijeće na svojem sastanku 8. i 9. ožujka 2007. pozvalo Komisiju da izradi zakonodavne prijedloge za „djelotvorno odvajanje djelatnosti opskrbe i proizvodnje od djelovanja mreže”.

- (51) Djelotvorno razdvajanje može se osigurati samo ukidanjem poticaja za vertikalno integrirana poduzeća da diskriminiraju konkurente u pogledu pristupa mreži i ulaganja. Jasno je da vlasničko razdvajanje, koje podrazumijeva imenovanje vlasnika mreže kao operatora sustava i njegovu neovisnost od eventualnih interesa povezanih s opskrbom i proizvodnjom, predstavlja djelotvoran i stabilan način rješavanja tog inherentnog sukoba interesa i osiguranja sigurnosti opskrbe. Zbog toga je Europski parlament u svojoj rezoluciji od 10. srpnja 2007. o izgledima za unutarnje tržište plina i električne energije uputio na vlasničko razdvajanje na razini transporta kao najdjelotvornije sredstvo kojim se promiču ulaganja u infrastrukturu na nediskriminirajući način, pošten pristup mreži za nove sudionike i transparentnost na tržištu. Stoga bi u okviru vlasničkog razdvajanja od država članica trebalo zahtijevati da osiguraju da ista osoba ili osobe ne budu ovlaštene provoditi kontrolu nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu i istodobno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad određenim operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom. Obratno, kontrola nad određenim transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava trebala bi isključiti mogućnost provođenja kontrole ili izvršavanja bilo kojeg prava nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu. Unutar tih granica, poduzeću za proizvodnju ili opskrbu trebalo bi omogućiti manjinsko vlasništvo u operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu.
- (52) Svaki bi sustav razdvajanja trebao djelotvorno ukloniti sve sukobe interesa između proizvođača, opskrbljivača i operatora transportnih sustava, kako bi stvorio poticaje za potrebna ulaganja i zajamčio ulaz novih sudionika na tržište u okviru transparentnog i učinkovitog regulatornog režima te ne bi smio stvoriti pregrub regulatorni režim za regulatorna tijela.

- (53) Definicija pojma „kontrola” preuzeta je iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama)¹².
- (54) S obzirom na vertikalne veze između sektora električne energije i plina, odredbe o razdvajanju trebalo bi primjenjivati u oba sektora **kako je detaljnije utvrđeno u relevantnim člancima ove Direktive**.
- (55) S druge strane, kad je riječ o sektoru vodika, nastanak vertikalno integriranih poduzeća mogao bi se prije svega izbjeći uspostavom jasnih unaprijed utvrđenih pravila. To je poželjnije od skupih zahtjeva za ex post razdvajanje čija bi provedba potrajala.

¹² SL L 24, 29.1.2004., str. 1.

- (56) Kako bi se osigurala potpuna neovisnost djelovanja mreže od interesa povezanih s opskrbom i proizvodnjom i kako bi se spriječila razmjena eventualnih povjerljivih informacija, u okviru vlasničkog razdvajanja ista osoba ne bi smjela biti član upravljačkog odbora operatora transportnog sustava ili transportnog sustava i član upravljačkog odbora poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe. Iz istog razloga jedna te ista osoba ne bi smjela imati pravo imenovati članove upravljačkog odbora određenog operatora transportnog sustava ili transportnog sustava te provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu.
- (57) Uspostavljanje operatora sustava ili operatora transportnog sustava koji je neovisan o interesima povezanim s opskrbom ili proizvodnjom trebalo bi omogućiti vertikalno integriranom poduzeću da održi svoje vlasništvo nad mrežnom imovinom i pritom osigura djelotvorno odvajanje interesa, pod uvjetom da takav neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava obavlja sve funkcije operatora sustava te da se uvedu detaljni propisi i sveobuhvatni mehanizmi regulatorne kontrole.
- (58) Ako je 3. rujna 2009. poduzeće koje u vlasništvu ima transportni sustav bilo dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice trebale bi imati mogućnost izbora između vlasničkog razdvajanja i uspostavljanja operatora sustava ili operatora transportnog sustava koji je neovisan o interesima povezanim s opskrbom i proizvodnjom.

- (59) Kako bi u potpunosti očuvale interese vlasnika udjela u vertikalno integriranim poduzećima, države članice trebale bi imati mogućnost izbora da provedu vlasničko razdvajanje direktnim izdvajanjem ili diobom udjela u integriranom poduzeću na udjele u mrežnom poduzeću i udjele u preostalom poduzeću za opskrbu i proizvodnju, pod uvjetom da se poštuju zahtjevi koji proizlaze iz vlasničkog razdvajanja.
- (60) Potpunu djelotvornost rješenja koje predstavlja neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava trebalo bi osigurati posebnim dodatnim pravilima. Pravila o neovisnom operatoru transportnog sustava pružaju odgovarajući regulatorni okvir, kako bi se zajamčilo pošteno tržišno natjecanje, dostatna ulaganja, pristup novih sudionika na tržištu i integracija tržišta plina. Djelotvorno razdvajanje na temelju odredaba o neovisnom operatoru transportnog sustava trebalo bi se temeljiti na stupu organizacijskih mjera i mjera povezanih s upravljanjem operatorima transportnih sustava te na stupu mjera povezanih s ulaganjima, koje nove proizvodne kapacitete povezuju s integracijom mreža i tržišta putem regionalne suradnje. Neovisnost operatora transportnog sustava trebalo bi, između ostalog, osigurati i putem određenih razdoblja „hlađenja” tijekom kojih se u vertikalno integriranom poduzeću ne obavljaju rukovodeće ili druge odgovarajuće djelatnosti kojima se ostvaruje pristup istim informacijama do kojih bi se bilo moglo doći na rukovodećem položaju.

- (61) U svrhu razvijanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu plina veliki kupci koji nisu kućanstva, a uključeni su u poslovne aktivnosti većih razmjera, trebali bi imati mogućnost da izaberu svoje opskrbljivače i, kako bi zadovoljili svoju potražnju za plinom, sklope ugovore s nekoliko opskrbljivača. Takve bi kupce trebalo zaštititi od klauzula o isključivosti, čiji je učinak isključiti konkurentske ili dodatne ponude.
- (62) Svaka država članica trebala bi imati pravo odlučiti se na potpuno vlasničko razdvajanje na svojem državnom području. Ako je država članica iskoristila to pravo, poduzeće [...] ne bi smjelo imati pravo uspostaviti neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora transportnog sustava. Nadalje, poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe ne bi smjelo ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom transportnog sustava iz države članice koja se odlučila za potpuno vlasničko razdvajanje.
- (63) Na unutarnjem tržištu prirodnog plina postoje različite vrste organizacije tržišta. Mjere koje bi države članice mogle poduzeti radi osiguravanja ravnopravnih uvjeta trebale bi se temeljiti na prevladavajućim zahtjevima od općeg interesa. O usklađenosti mjera s UFEU-om i pravom Unije trebalo bi se savjetovati s Komisijom.

- (64) Pri provedbi djelotvornog razdvajanja trebalo bi poštovati načelo nediskriminacije između javnog i privatnog sektora. U tu svrhu, ista osoba ne bi smjela imati mogućnost provođenja kontrole niti izvršavanja bilo kojeg prava kojim se krše pravila vlasničkog razdvajanja ili opcije neovisnog operatora sustava, ni samostalno niti zajednički, nad sastavom, glasovanjem ili odlučivanjem tijela operatora transportnih sustava ili transportnih sustava, kao ni poduzeća za proizvodnju ili opskrbu. Što se tiče vlasničkog razdvajanja i rješenja neovisnog operatora sustava, pod uvjetom da predmetna država članica može dokazati da ispunjava taj zahtjev, dva odvojena javna tijela trebala bi imati mogućnost kontrole djelatnosti proizvodnje i opskrbe s jedne strane i kontrole transporta s druge strane.
- (65) Potpuno djelotvorno razdvajanje mrežnih djelatnosti od djelatnosti opskrbe i proizvodnje trebalo bi se primjenjivati u svakom dijelu Unije, kako za poduzeća iz Unije, tako i ona koji nisu iz Unije. Kako bi se osigurala međusobna neovisnost mrežnih djelatnosti i djelatnosti opskrbe i proizvodnje u svakom dijelu Unije, regulatorna bi tijela trebala biti ovlaštena odbiti certificiranje operatora transportnih sustava koji ne poštuju pravila razdvajanja. Kako bi osigurala dosljednu primjenu tih pravila u svakom dijelu Unije, regulatorna bi tijela pri donošenju odluka o certificiranju što je više moguće trebala voditi računa o mišljenju Komisije. Osim toga, kako bi se osiguralo poštovanje međunarodnih obveza Unije te solidarnost i energetska sigurnost unutar Unije, Komisija bi trebala imati pravo dati mišljenje o certificiranju u vezi s vlasnikom transportnog sustava ili operatorom transportnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja.

- (66) Mreže plinovoda za vodik trebale bi biti važno sredstvo učinkovitog i održivog transporta vodika na kopnu i na moru. Zbog visokih kapitalnih izdataka potrebnih za njihovu izgradnju mreže plinovoda za vodik mogle bi biti prirodni monopoli. Iskustvo s regulacijom tržišta prirodnog plina pokazalo je da je važno osiguravati otvoren i nediskriminirajući pristup mrežama plinovoda s ciljem zaštite tržišnog natjecanja na tržištima robe. Stoga bi se na kopnene i odobalne mreže za vodik u Uniji trebala primjenjivati oprobana načela rada mreže, kao što je pristup trećih strana.
- (67) Rad mreža za vodik trebalo bi odvojiti od djelatnosti proizvodnje i opskrbe energijom kako bi se otklonio rizik da operatori mreže budu u sukobu interesa. Strukturno razdvajanje vlasništva nad mrežama za vodik i sudjelovanja u proizvodnji i opskrbi energijom jamči izbjegavanje takvih sukoba interesa. Države članice trebale bi moći osloniti se na alternativni model razdvajanja „operatora integrirane mreže za vodik” **za operatore transportnih sustava za prirodni plin koji podliježu modelu razdvajanja „neovisnog operatora prijenosnog sustava” i za postojeće vertikalno integrirane mreže za vodik. Države članice također bi trebale imati mogućnost dopustiti upotrebu modela „neovisnog operatora mreže za vodik”** [...] kako bi se vertikalno integriranim vlasnicima mreža za vodik omogućilo da zadrže vlasništvo nad svojim mrežama, osiguravajući pritom nediskriminirajući rad takvih mreža nakon 2030.

- (68) Budući da se zajedničkim upravljanjem mrežama za vodik i plinskim ili elektroenergetskim mrežama može stvoriti sinergija pa bi ga stoga trebalo dopustiti, aktivnosti rada mreže za vodik trebalo bi organizirati u zasebnom pravnom subjektu kako bi se osigurala transparentnost u pogledu financiranja i upotrebe pristupnih tarifa.
- (69) [...]

- (70) Kako bi se osigurala transparentnost u pogledu troškova i financiranja reguliranih djelatnosti, aktivnosti u okviru rada mreže za vodik trebale bi biti odvojene od drugih aktivnosti u okviru rada mreže za druge nositelje energije barem u odnosu na pravni oblik i račune mrežnih operatora. **Za potrebe pravnog razdvajanja operatora mreže za vodik, osnivanje društva kćeri ili zasebne pravne osobe unutar strukture grupe operatora transportnog ili distribucijskog sustava za plin trebalo bi se smatrati dovoljnim, bez potrebe za funkcionalnim razdvajanjem upravljanja ili razdvajanjem uprave ili osoblja. Tako se postiže transparentnost u pogledu troškova i financiranja reguliranih djelatnosti bez gubitka sinergija i troškovnih prednosti koje bi moglo donijeti upravljanje nekolicinom mreža. S obzirom na njihovu udaljenu lokaciju i ograničenu veličinu tržišta, zahtjev za pravno razdvajanje na Estoniju, Latviju i Litvu trebao bi se primjenjivati tek od 2031. [...]**
- (71) Mreže za vodik trebale bi podlijevati pristupu trećih strana kako bi se osigurali tržišno natjecanje i ravnopravni uvjeti na tržištu opskrbe vodikom. Regulirani pristup trećih strana na temelju reguliranih tarifa za pristup trebao bi biti opće pravilo u dugoročnom razdoblju. Kako bi se osigurala potrebna fleksibilnost za operatore i smanjili administrativni troškovi tijekom faze širenja tržišta za vodik, države članice trebale bi imati mogućnost dopustiti upotrebu ugovorenog pristupa trećih strana do 2030.

- (72) **Samo se dijelovi prirodnih podzemnih skladišta koja se upotrebljavaju za prirodni plin, kao što su solne jame, vodonosnici i iscrpljena plinska polja, mogu upotrebljavati i za vodik.** Dostupnost **tih** velikih podzemnih skladišta za vodik ograničena je i neravnomjerno raspoređena među državama članicama. S obzirom na potencijalno korisnu ulogu za funkcioniranje transporta vodika i tržišta vodika, pristup takvim velikim podzemnim skladištima trebao bi **u konačnici** podlijegati reguliranom pristupu trećih strana kako bi se osigurali ravnopravni uvjeti za sudionike na tržištu. **Međutim, u fazi širenja tržišta vodika trebala bi postojati fleksibilnost kako bi države članice mogle upotrebljavati i dogovorene režime pristupa.**
- (72a) Očekuje se da će se vodik i derivati vodika (kao što su amonijak ili tekući organski nositelji vodika) uvoziti u Uniju i transportirati unutar [...] Unije. Međutim, još nije sigurno na koji će se način i u kojem obliku vodik [...] transportirati jer će vjerojatno postojati različiti i međusobno konkurentni načini i oblici. Ovom se Direktivom predviđa regulatorni okvir za infrastrukturu i tržišta plinovitog vodika. Stoga, samo ako su drugi oblici vodika ili derivata i postrojenja koja njima rukuju važni za osiguravanje nastanka konkurentnog tržišta plinovitog vodika [...], u ovoj bi Direktivi trebalo definirati ulogu i pravila koja se na njih mogu primjenjivati.

- (73) Terminali za pretvorbu tekućeg vodika ili tekućeg amonijaka u plinoviti vodik sredstvo su za uvoz vodika, ali konkuriraju drugim načinima transporta vodika. Iako bi pristup trećih strana takvim terminalima trebalo osigurati, države članice trebale bi imati mogućnost izbora uvođenja sustava ugovorenog pristupa trećih strana s ciljem smanjenja administrativnih troškova za operatore i regulatorna tijela. **Skladište tekućeg vodika ili tekućeg amonijaka koje je povezano s terminalom i kojem se odobrava pristup trebalo bi biti razmjerno kapacitetu terminala za pretvorbu i utiskivanje vodika u mrežu.**
- (73a) **Države članice mogu odlučiti postupno ukinuti plin kako bi ostvarile cilj klimatske neutralnosti utvrđen u Uredbi (EU) 2021/1119 ili iz drugih tehničkih razloga. Važno je osigurati jasan regulatorni okvir kojim se dopušta odbijanje pristupa i moguće isključivanje korisnika mreže kako bi se postigli ti ciljevi politike. Zbog dosljednosti i transparentnosti korisnicima mreže može se uskratiti pristup ili ih se može isključiti samo ako se to odnosi na infrastrukturu koja će se staviti izvan pogona u skladu s planovima razvoja mreže, a na razini distribucije mora odgovarati i odobrenom stavljanju izvan pogona. Istodobno bi trebalo poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se u takvim okolnostima zaštitilo korisnike mreže te je isto tako važno da odluke o odbijanju pristupa i isključivanju podliježu objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima koje su razvila regulatorna tijela.**
- (74) Postojeće vertikalno integrirane mreže za vodik **trebale bi [...] moći zatražiti odstupanja od zahtjeva ove Direktive pod uvjetom da se te mreže ne prošire u znatnoj mjeri i sve dok takvo odstupanje nema štetan učinak na tržišno natjecanje ili infrastrukturu za vodik ili razvoj tržišta.**

- (75) Lokalizirani klasteri za vodik trebali bi biti važna sastavnica europskog gospodarstva temeljenog na vodik. Pojednostavnjeni regulatorni zahtjevi tijekom faze širenja tržišta vodika mogli bi biti korisni takvim klasterima, [...]posebno u pogledu primjene vlasničkog razdvajanja na mreže koje opskrbljuju takve klastere. **Odgovarajući pojednostavnjeni regulatorni zahtjevi trebali bi se odnositi i na potrebu za regulatornom fleksibilnošću izravnih plinovoda između proizvođača vodika i pojedinačnih kupaca, kao i na opskrbu industrijskih kupaca vodika putem prenamijenjenih ili novoizgrađenih lokalnih distribucijskih mreža.**
- (76) Spojni plinovodi s trećim zemljama mogu služiti kao transportno sredstvo za uvoz ili izvoz vodika. **Primjenjivost ove Direktive na plinovode za vodik koji vode prema trećim zemljama i iz njih trebala bi biti ograničena na državno područje država članica.** Operativna pravila za[...] međudržavne spojne plinovode za vodik s trećim zemljama[...] trebala bi biti ugrađena u [...]međunarodni sporazum između Unije i povezane treće zemlje ili trećih zemalja. **Takav međunarodni sporazum ne bi trebalo smatrati potrebnim ako država članica koja je povezana ili namjerava biti povezana međudržavnim spojnim plinovodom za vodik pregovara i sklopi međuvladin sporazum s [...] dotičnom trećom zemljom ili trećim zemljama u skladu s postupkom jačanja položaja potrošača predviđenim u ovoj Direktivi kako bi se osigurao usklađen regulatorni okvir i njegova dosljedna primjena na cijelu infrastrukturu.**

- (77) Kako bi se osigurao učinkovit rad europskih mreža za vodik, operatori mreže za vodik trebali bi biti odgovorni za rad, održavanje i razvoj transportne mreže za vodik u bliskoj suradnji s drugim operatorima mreže za vodik, kao i s drugim operatorima sustava s kojima su njihove mreže povezane ili s kojima mogu biti povezane, među ostalim kako bi se olakšala integracija energetskeg sustava.
- (78) **Regulatorna tijela država članica** trebala bi zadužiti **jednog ili ograničen broj** [...]operatora mreža za vodik [...] za izgradnju dostatnih prekograničnih kapaciteta za transport [...] vodika koji ispunjavaju sve gospodarski razumne i tehnički izvedive zahtjeve za takvim kapacitetom, čime se omogućuje integracija tržišta.
- (78a) **U skladu sa strategijom Unije za vodik naglasak bi trebao biti na transportu i uporabi vodika u njegovu čistom obliku. U tom bi smislu budući sustav za vodik trebao transportirati i skladištiti vodik visoke čistoće i rukovati tim vodikom uzimajući u obzir zahtjeve krajnjih korisnika vodika u pogledu kvalitete, za razliku od vodika umiješanog u sustav za prirodni plin. Budućim primjenjivim standardima kvalitete vodika za sustav za vodik dodatno će se definirati općeprihvatljive razine čistoće vodika. Europska tijela za normizaciju trebala bi u postupku tehničke normizacije definirati raspon prihvatljivih razina čistoće vodika i druge relevantne parametre kvalitete vodika (npr. kontaminante).**

- (79) U nekim slučajevima, ovisno, među ostalim, o topografiji mreža za vodik i sastavu krajnjih korisnika priključenih na mreže za vodik, moglo bi biti potrebno da operatori mreže za vodik upravljaju kvalitetom vodika (npr. pročišćavanje). Stoga regulatorna tijela mogu ovlastiti operatore mreže za vodik da osiguraju učinkovito upravljanje kvalitetom vodika u svojim mrežama ako je to potrebno za upravljanje sustavom. Pri poduzimanju takvih aktivnosti operatori mreže za vodik trebali bi se pridržavati primjenjivih standarda kvalitete vodika.
- (80) Ako operatori sustava za prirodni plin ili operatori mreže za vodik odbiju zahtjeve za pristup ili priključenje zbog nedostatka kapaciteta, to bi trebalo primjereno obrazložiti, a od operatora bi se trebalo zahtijevati da poboljšaju svoj sustav kako bi omogućili zahtijevano priključivanje ili pristup tamo gdje je to ekonomično.
- (81) Trebalo bi nastojati odgovoriti na prepreke dovršenju unutarnjeg tržišta prirodnog plina koje proizlaze iz izostanka primjene tržišnih pravila Unije na transportne plinovode koji vode prema trećim zemljama i iz njih. Potrebno je osigurati da se pravila primjenjiva na transportne plinovode koji povezuju dvije ili više država članica primjenjuju i, unutar Unije, na transportne plinovode koji vode prema trećim zemljama i iz njih. Time bi se ostvarila dosljednost pravnog okvira unutar Unije, istodobno izbjegavajući narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem energetsom tržištu u Uniji i negativne učinke na sigurnost opskrbe. Usto, Direktivom bi se trebala povećati transparentnost i pružiti pravna sigurnost za sudionike na tržištu, posebno ulagače u plinsku infrastrukturu i korisnike sustava, u pogledu pravnog režima koji se primjenjuje.

- (82) Države članice i ugovorne stranke Ugovora o osnivanju Energetske zajednice¹³ trebale bi blisko surađivati na svim pitanjima koja se odnose na razvoj integriranog plinskog tržišta i njegove dekarbonizacije i ne bi smjele poduzimati mjere kojima se ugrožava daljnja integracija plinskih tržišta ili sigurnost opskrbe država članica i ugovornih strana. To bi moglo uključivati suradnju u pogledu skladišnih kapaciteta i pozivanje stručnjaka u relevantne regionalne skupine za rizik plina.
- (83) Plinovode kojima se projekt proizvodnje nafte ili plina iz treće zemlje povezuje s postrojenjem za preradu ili krajnjim obalnim iskrcajnim terminalom unutar države članice trebalo bi smatrati mrežama proizvodnih plinovoda. Plinovode kojim se projekt proizvodnje nafte ili plina u državi članici povezuje s postrojenjem za preradu ili krajnjim obalnim iskrcajnim terminalom unutar treće zemlje ne bi trebalo smatrati mrežama proizvodnih plinovoda za potrebe ove Direktive jer takvi plinovodi vjerojatno neće znatno utjecati na unutarnje energetske tržište.
- (84) Operatori transportnih sustava trebali bi moći slobodno sklopiti tehničke sporazume s operatorima transportnih sustava ili drugim subjektima iz trećih zemalja o pitanjima rada i međusobnog povezivanja transportnih sustava, pod uvjetom da je sadržaj takvih sporazuma u skladu s pravom Unije.
- (85) Tehnički sporazumi o radu transportnih plinovoda između operatora transportnih sustava ili drugih subjekata trebali bi ostati na snazi pod uvjetom da su u skladu s pravom Unije i relevantnim odlukama regulatornog tijela.

¹³ SL L 198, 20.7.2006., str. 18.

- (86) Ako postoje takvi tehnički sporazumi, ovom Direktivom ne zahtijeva se sklapanje međunarodnog sporazuma između države članice i treće zemlje ili sporazuma između Unije i treće zemlje o radu dotičnog transportnog plinovoda.
- (87) Primjenjivost ove Direktive na transportne plinovode koji vode prema trećim zemljama i iz njih trebala bi biti ograničena na državno područje država članica. Kada je riječ o odobalnim transportnim plinovodima, ova bi Direktiva trebala biti primjenjiva na teritorijalno more države članice u kojoj se nalazi prva interkonekcijska točka s mrežom država članica.
- (88) Trebalo bi omogućiti da postojeći sporazumi sklopljeni između države članice i treće zemlje o radu transportnih plinovoda mogu ostati na snazi u skladu s ovom Direktivom.
- (89) U odnosu na sporazume ili dijelove sporazuma s trećim zemljama koji mogu utjecati na zajednička pravila Unije, trebalo bi uspostaviti dosljedan i transparentan postupak kojim se državu članicu može, na njezin zahtjev, ovlastiti za izmjenu, produljenje, prilagodbu, obnavljanje ili sklapanje sporazuma s trećom zemljom o radu transportnog plinovoda ili mreže proizvodnih plinovoda između države članice i treće zemlje. Tim se postupkom ne bi trebala odgoditi provedba ove Direktive, ne bi se trebalo dovoditi u pitanje raspodjelu nadležnosti između Unije i država članica te bi se trebao primjenjivati na postojeće i nove sporazume.

- (90) Ako je očito da je predmet sporazuma djelomično u nadležnosti Unije, a djelomično u nadležnosti države članice, nužno je osigurati blisku suradnju te države članice i institucija Unije.
- (91) Kako bi se osigurali jedinstveni uvjeti za provedbu ove Direktive, Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti za donošenje odluka kojima se državu članicu ovlašćuje ili joj se uskraćuje ovlaštenje za izmjenu, produljenje, prilagodbu, obnavljanje ili sklapanje sporazuma s trećom zemljom. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁴.

¹⁴ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

- (92) Sigurnost opskrbe energijom ključni je element javne sigurnosti te je stoga nezaobilazno povezana s učinkovitim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta plina i integracijom izoliranih tržišta plina država članica. Plin do građana Unije može doći samo putem mreže. Otvorena tržišta plina koja funkcioniraju, a posebno mreže i ostala sredstva koja su povezana s opskrbom plinom od ključne su važnosti za javnu sigurnost, konkurentnost gospodarstva i dobrobit građana Unije. Stoga bi osobe iz trećih zemalja trebalo ovlastiti za kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava samo ako ispunjavaju zahtjeve stvarnog razdvajanja koji se primjenjuju unutar Unije. Ne dovodeći u pitanje međunarodne obveze Unije, Unija smatra da je sektor transportnog sustava plina jako važan za Uniju te da su zbog toga potrebna dodatna jamstva u pogledu očuvanja sigurnosti opskrbe Unije energijom, kako bi se izbjegle prijetnje za javni poredak i javnu sigurnost u Uniji te za dobrobit građana Unije. Za sigurnost opskrbe Unije energijom potrebno je osobito procijeniti neovisnost djelovanja mreže, razinu ovisnosti Unije i pojedinačnih država članica o opskrbi energijom iz trećih zemalja, kao i odnos koji određena treća zemlja ima prema unutarnjoj i vanjskoj trgovini te ulaganjima u energetske sektor. Sigurnost opskrbe stoga bi trebalo procjenjivati s obzirom na stvarne okolnosti svakog pojedinog slučaja, kao i na prava i obveze koji proizlaze iz međunarodnog prava, posebno međunarodnih sporazuma između Unije i dotične treće zemlje. Ako je potrebno, Komisija bi trebala izdati preporuke za pregovore o odgovarajućim sporazumima s trećim zemljama, koji se bave sigurnošću opskrbe Unije energijom, ili uključiti potrebna pitanja u druge pregovore s tim trećim zemljama.

- (93) Trebalo bi poduzeti dodatne mjere kako bi se osigurale transparentne i nediskriminirajuće tarife za pristup transportu. Te bi tarife trebale biti primjenjive na sve korisnike, bez diskriminacije. Ako sustav skladišta plina, operativna akumulacija ili pomoćne usluge funkcioniraju na dostatno konkurentnom tržištu, pristup bi se mogao odobriti na temelju transparentnih i nediskriminirajućih tržišno utemeljenih mehanizama.
- (94) Potrebno je osigurati neovisnost operatora sustava skladišta plina kako bi se poboljšao pristup trećih strana sustavima skladišta plina koji su iz tehničkih ili gospodarskih razloga potrebni za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca. Stoga je primjereno da sustavima skladišta plina upravljaju pravno odvojeni subjekti koji imaju stvarna prava donošenja odluka u pogledu sredstava koja su potrebna za održavanje, djelovanje i razvoj sustava skladišta plina. Također je potrebno povećati transparentnost u pogledu skladišnog kapaciteta koji se nudi trećim stranama, obvezujući države članice da odrede i objave nediskriminirajući, jasan okvir kojim se određuje primjereni regulatorni režim, primjenjiv na sustave skladišta plina. Za tu obvezu ne bi smjela biti potrebna nova odluka o režimima pristupa, već bi ona trebala poboljšati transparentnost u pogledu režima pristupa sustavima skladišta. Zahtjevi u vezi s povjerljivošću komercijalno osjetljivih informacija posebno su važni ako se radi o podacima strateške prirode ili ako postoji samo jedan korisnik sustava skladišta plina.

- (95) Nediskriminirajući pristup distribucijskoj mreži određuje naknadni pristup kupcima na razini maloprodaje. Međutim, opseg diskriminacije u pogledu pristupa trećih strana i ulaganja manje je značajan na razini distribucije nego na razini transporta, gdje su zagušenje i utjecaj interesa povezanih s proizvodnjom općenito veći nego na razini distribucije. Radi utvrđivanja ravnopravnih uvjeta na razini maloprodaje, djelatnosti operatora distribucijskih sustava trebalo bi pratiti kako bi ih se spriječilo da iskoriste svoju vertikalnu integraciju u pogledu svojeg konkurentskog položaja na tržištu, posebno u odnosu na kupce iz kategorije kućanstvo i male kupce koji nisu kućanstva.
- (96) Države članice trebale bi poduzeti konkretne mjere kako bi podržale širu uporabu **biometana, ili drugih vrsta plinova, koji se tehnički i sigurno mogu utiskivati u sustav prirodnog plina i transportirati kroz njega i [...]**čijim bi proizvođačima trebalo odobriti nediskriminirajući pristup plinskom sustavu, pod uvjetom da je takav pristup trajno usklađen s odgovarajućim tehničkim pravilima i sigurnosnim normama **i da nije drukčije predviđeno ovom Direktivom.**

- (97) Proizvođači plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova često su priključeni na distribucijsku mrežu. Kako bi se olakšalo njihovo prihvaćanje i integracija tržišta, ključno je da dobiju neometan pristup veleprodajnom tržištu i relevantnim virtualnim točkama trgovanja. Sudjelovanje na veleprodajnom tržištu određuje se načinom na koji su definirani ulazno-izlazni sustavi. U nekoliko država članica proizvođači priključeni na distribucijsku mrežu nisu dio ulazno-izlaznog sustava. Stoga bi za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove trebalo olakšati pristup veleprodajnom tržištu tako što će se definirati ulazno-izlazni sustav **koji omogućuje uključivanje distribucijskih sustava** i, u konačnici, osiguravati da **sva** proizvodna postrojenja **imaju pristup tržištu neovisno o tome jesu li** priključena na distribucijski ili transportni sustav [...]. Osim toga, Uredbom [preinačena Uredba o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021)[...] **804**] predviđa se da operatori distribucijskih sustava i surađuju s operatorima transportnih sustava kako bi se omogućili obrnuti tokovi od distribucije u transportnu mrežu ili alternativna sredstva za olakšavanje tržišne integracije plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova.
- (98) Kako se malim operatorima distribucijskih sustava ne bi nametnulo nerazmjerno financijsko i administrativno opterećenje, države članice trebale bi imati mogućnost, kada je to potrebno, izuzeti predmetna poduzeća od pravnih zahtjeva za razdvajanjem .

- (99) Ako se zatvoreni distribucijski sustav koristi kako bi se osigurala optimalna učinkovitost integrirane opskrbe energijom za koju su potrebni točno određeni operativni standardi ili se zatvoreni distribucijski sustav održava ponajprije za potrebe vlasnika sustava, trebala bi postojati mogućnost da se operatora distribucijskog sustava izuzme od obveza koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa između operatora distribucijskog sustava i korisnika sustava. Industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama, kao što su zgrade željezničkih postaja, zračne luke, bolnice, veliki kampovi s integriranim uređajima ili postrojenja kemijske industrije, mogli bi obuhvaćati zatvorene distribucijske sustave zbog specijalizirane prirode svojih djelatnosti.
- (100) Integracijom sve većih količina plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova u sustav za prirodni plin promijenit će se kvaliteta plinova koji se u Europi[...] transportiraju i troše. Kako bi se osigurao učinkovit rad sustava prirodnog plina, operatori transportnog sustava trebali bi biti odgovorni za upravljanje kvalitetom plina u svojim objektima. Ako se utiskivanje plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova odvija na razini distribucije i ako je potrebno upravljati njihovim utjecajem na kvalitetu plina, regulatorna tijela mogu zadužiti operatere distribucijskog sustava za učinkovito upravljanje kvalitetom plina u njihovim objektima. Pri izvršavanju zadataka povezanih s upravljanjem kvalitetom operatori transportnih i distribucijskih sustava trebali bi se pridržavati primjenjivih standarda kvalitete plina.

- (101) Energetski regulatori trebaju imati mogućnost donošenja odluka povezanih sa svim relevantnim regulatornim pitanjima kako bi unutarnje tržište prirodnog plina funkcioniralo ispravno te biti potpuno neovisni o bilo kojim drugim javnim ili privatnim interesima. Odredbe koje se odnose na neovisnost pri izvršavanju proračuna dodijeljenog regulatornom tijelu trebalo bi provesti unutar okvira koji je utvrđen nacionalnim zakonodavstvom i pravilima o proračunu. Uz doprinos neovisnosti regulatornog tijela od bilo kakvih političkih ili gospodarskih interesa putem odgovarajućeg sustava rotacije, državama članicama trebalo bi biti omogućeno da na primjeren način vode računa o dostupnosti ljudskih resursa i veličini odbora.
- (102) Kako bi se osigurao stvarni pristup tržištu svim njegovim sudionicima, uključujući nove sudionike, potrebni su nediskriminirajući mehanizmi uravnoteženja koji odražavaju troškove. To bi se trebalo ostvariti uspostavljanjem transparentnih tržišnih mehanizama za opskrbu i nabavu plina potrebnih za ispunjavanje zahtjeva za uravnoteženje. Regulatorna tijela trebala bi odigrati aktivnu ulogu, kako bi osigurala da su cijene za uravnoteženje nediskriminirajuće i da odražavaju troškove. Istodobno bi trebalo predvidjeti primjerene poticaje, kako bi se uravnotežio unos i povlačenje plina i kako sustav ne bi bio ugrožen.

- (103) Regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost utvrditi ili odobriti tarife ili metodologije koje se koriste za njihov izračun, na temelju prijedloga operatora transportnog sustava ili operatora distribucijskog (distribucijskih) sustava ili operatora terminala za ukapljeni prirodni plin (UPP) ili na temelju prijedloga koji je dogovoren između tih operatora i korisnikâ mreže. Pri izvršavanju tih zadataka regulatorna tijela trebala bi osigurati da su tarife za transport i distribuciju nediskriminirajuće i da odražavaju troškove te bi trebala voditi računa o dugoročnim, graničnim troškovima mreže, izbjegnutima uz pomoć mjera za upravljanje potražnjom.
- (104) Regulatorna tijela trebala bi, u bliskoj suradnji s Agencijom za suradnju energetske regulatora (ACER), osnovanom Uredbom [...] (EU) 2019/942 [...] Europskog parlamenta i Vijeća¹⁵, promicati otvoreno, konkurentno, sigurno i ekološki održivo unutarnje tržište vodika s neometanim prekograničnim tokovima. Regulatorna tijela moraju imati mogućnost donošenja odluka o svim relevantnim regulatornim pitanjima kako bi unutarnje tržište vodika ispravno funkcioniralo.

¹⁵ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (SL L 158, 14.6.2019., str. 22.).[...]

- (105) Energetski bi regulatori trebali biti ovlašteni za donošenje obvezujućih odluka u vezi s poduzećima za prirodni plin ili vodik i određivanje učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija poduzećima za prirodni plin ili vodik koji ne ispunjavaju svoje obveze ili za predlaganje da im nadležni sud izreče takve sankcije. Energetske bi regulatore također trebalo ovlastiti za donošenje odluka, neovisno o primjeni pravila o tržišnom natjecanju, o odgovarajućim mjerama koje osiguravaju prednosti za kupce promicanjem djelotvornog tržišnog natjecanja, potrebnog za ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina i vodika. Uspostavljanje programa za oslobađanje plina jedna je od mogućih mjera koje se mogu rabiti za promicanje djelotvornog tržišnog natjecanja i osiguravanje ispravnog funkcioniranja tržišta.
- (106) Energetske bi regulatore također trebalo ovlastiti za doprinos osiguravanju visokih standarda javne usluge u skladu s otvaranjem tržišta, zaštiti ugroženih kupaca i potpunoj djelotvornosti mjera za zaštitu potrošača. Te odredbe ne bi smjele dovoditi u pitanje ovlasti Komisije s obzirom na primjenu pravila o tržišnom natjecanju, uključujući provjeru koncentracija koja su od značaja za Uniju, i pravila o unutarnjem tržištu, kao što je slobodno kretanje kapitala. Neovisno tijelo kojem se stranka pogođena odlukom regulatornog tijela ima pravo žaliti mogao bi biti sud ili drugo pravosudno tijelo koje je ovlašteno provesti sudski nadzor.

- (107) Svako usklađivanje ovlasti regulatornih tijela trebalo bi obuhvaćati ovlasti pružanja poticaja poduzećima i određivanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija [...] tim poduzećima ili predlaganja da im nadležni sud izreče takve sankcije. Osim toga, regulatorna bi tijela trebala biti ovlaštena zatražiti odgovarajuće informacije od poduzeća, provesti primjerene i dostatne provjere i rješavati sporove.
- (108) Regulatorna tijela i ACER trebali bi pružati informacije o tržištu vodika kako bi se osigurala transparentnost, uključujući aspekte kao što su ponuda i potražnja, transportna infrastruktura, kvaliteta usluge, prekogranična trgovina, ulaganja, potrošačke cijene i likvidnost tržišta.
- (109) Operatori transportnih sustava imaju važnu ulogu u osiguravanju isplativih ulaganja u plinske mreže. Kako bi se optimiziralo planiranje za sve nositelje energije i premostile razlike između različitih pristupa planiranju mreža na nacionalnoj razini i razini EU-a, uvode se dodatni zahtjevi za dosljedno planiranje. Pri planiranju mreže trebalo bi uzeti u obzir i povećanu međusobnu povezanost prirodnog plina i električne energije te vodika.

- (110) Pri izradi plana razvoja mreže važno je da operatori infrastrukture uzmu u obzir načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu”¹⁶, posebno očekivanu potrošnju koja se koristi za razvoj zajedničkog scenarija.
- (111) U strategiji integracije energetskeg sustava ističe se važnost koordiniranog planiranja i rada energetskeg sustava u postizanju ciljeva dekarbonizacije. Stoga je potrebno izraditi plan razvoja mreže koji se temelji na zajedničkom scenariju izrađenom na međusektorskoj osnovi. Iako i dalje zadržavaju odvojene sektorske planove, operatori infrastrukture trebali bi nastojati postići višu razinu integracije, uzimajući u obzir potrebe sustava koje nadilaze određene nositelje energije.
- (112) Planovi razvoja mreže važan su element za utvrđivanje infrastrukturnih nedostataka i pružanje informacija o infrastrukturi koju je potrebno izgraditi ili koju je moguće staviti izvan pogona i koja bi se mogla upotrijebiti u druge svrhe, kao što je transport vodika. To vrijedi neovisno o modelu razdvajanja odabranom za operatore mreže.
- (113) Pružanje informacija o infrastrukturi koja se može staviti izvan pogona u okviru plana razvoja mreže može značiti da infrastruktura ostane neiskorištena, njezino rastavljanje ili upotrebu u druge svrhe, kao što je transport vodika. Cilj te povećane transparentnosti infrastrukture je to da bi trebala omogućiti troškovno učinkovitu tranziciju, imajući u vidu da je prenamijenjena infrastruktura relativno jeftinija od novoizgrađene infrastrukture.

¹⁶ Preporuka Komisije od 28.9/2021. o energetskej učinkovitosti na prvom mjestu: od načelâ do primjene u praksi. Smjernice i primjeri za provedbu pri donošenju odluka u energetskeom sektoru i drugim područjima, COM(2021) 7014 final

- (114) U državama članicama u kojima će se razviti mreža za vodik, izvješćivanje o razvoju infrastrukture za vodik trebalo bi osigurati da se izgradnja sustava za vodik temelji na realističnim predviđanjima potražnje usmjerenima na budućnost, uključujući potencijalne potrebe iz perspektive elektroenergetskog sustava. Ako države članice odluče dopustiti namjenske pristojbe kao sredstvo sufinanciranja nove infrastrukture za vodik, regulatorno tijelo bi trebalo poduprijeti izvješće u njegovoj evaluaciji tih pristojbi. Izvješće bi trebalo redovito podnositi regulatornom tijelu u rokovima o kojima odlučuje regulatorno tijelo. Međutim, s obzirom na rastući karakter tržišta vodika, trebalo bi izbjeći nerazmjerno i kontinuirano redanje obveze izvješćivanja.
- (115) Informacije iz plana razvoja mreže trebale bi omogućiti predviđanje učinaka na tarife na temelju planiranja i stavljanja izvan pogona koji utječu na reguliranu imovinu kako je navedeno u članku 51. ove Direktive.
- (116) Umjesto izrade nacionalnog plana razvoja mreže na razini pojedinačnih država članica, državama članicama trebalo bi dopustiti da izrade plan razvoja mreže na regionalnoj razini, uključujući više od jedne države članice i u skladu s dobrovoljnom regionalnom integracijom tržišta plina.
- (117) Za razliku od električne energije, očekuje se da će se uloga prirodnog plina smanjiti, što utječe i na potražnju za ulaganjima u infrastrukturu. Stoga se planom razvoja mreže mora uravnotežiti zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja i izbjeći nastajanje neupotrebljive imovine. Stoga vlasnički razdvojeni operatori prijenosnih sustava ne bi trebali biti obuhvaćeni člankom 51. stavkom 7.

- (118) Trebalo bi snažno poticati ulaganja u novu krupnu infrastrukturu, istodobno osiguravajući ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta plinova. [...]. T[...]rebala bi postojati mogućnost da se poduzećima čiji su interesi povezani s opskrbom i proizvodnjom privremeno odobre djelomična ili opća odstupanja od pravila razdvajanja za dotične projekte. Mogućnost privremenih odstupanja zbog sigurnosti opskrbe posebno bi trebalo primijeniti na nove plinovode u Uniji, kojima se plin iz trećih zemalja prenosi u Uniju. Izuzeća i odstupanja koja su odobrena na temelju direktiva 2003/55/EZ i 2009/73/EZ s njezinim izmjenama trebala bi nastaviti važiti sve do predviđenog dana isteka valjanosti, kako je odlučeno u odluci o odobrenom izuzeću ili odstupanju.

- (119) Potrebno je napredovati prema međusobno povezanim tržištima vodika u Uniji i time olakšati ulaganja u prekograničnu infrastrukturu za vodik. **Nakon prosinca 2030. kada[...]** se regulirani režim pristupa trećih strana započne **na sveobuhvatan način primjenjivati u svim državama članicama te** u nedostatku prekograničnih tarifa za prijevoz, [...] sustav financijske naknade trebao bi sudionicima na tržištu pružiti financijske poticaje za razvoj prekograničnih spojnih plinovoda.
- (120) Potrebno je povećati povjerenje u tržište, njegovu likvidnost i broj sudionika na tržištu te zbog toga treba ojačati regulatorni nadzor nad poduzećima koja se bave opskrbom plinom. Takvi zahtjevi ne bi smjeli dovoditi u pitanje postojeće pravo Unije u vezi s financijskim tržištima te bi trebali biti u skladu s njim. Energetski regulatori i regulatori financijskih tržišta trebaju surađivati, kako bi jedni drugima omogućili pregled dotičnih tržišta. **Države članice trebale bi moći financijsku stabilnost poduzeća za opskrbu prirodnim plinom utvrditi kao kriterij za izdavanje odobrenja za prodaju, uključujući ponovnu prodaju, prirodnog plina. Taj bi kriterij trebao biti u potpunosti objektivan i nediskriminirajući.**

- (121) Prirodni se plin uglavnom i u sve većoj mjeri uvozi u Uniju iz trećih zemalja. U pravu Unije trebalo bi se voditi računa o značajkama prirodnog plina, kao što su određene strukturne okorjelosti koje proizlaze iz koncentracije opskrbljivača, dugoročnih ugovora ili nedostatka likvidnosti na razini prodaje. Zbog toga je potrebno više transparentnosti, pa i u pogledu oblikovanja cijena.
- (122) Prije no što Komisija usvoji smjernice kojima se dodatno utvrđuju zahtjevi s obzirom na vođenje evidencije, [...] ACER i Odbor europskih regulatora tržišta vrijednosnih papira (CESR), koji je osnovan Odlukom Komisije 2009/77/EZ¹⁷, trebali bi se međusobno savjetovati o sadržaju smjernica i savjetovati Komisiju u tom pogledu. [...] ACER i CESR također bi trebali surađivati kako bi dodatno istražili trebaju li transakcije s ugovorima o opskrbi plinom i derivatima za trgovanje plinom ispunjavati zahtjeve s obzirom na transparentnost prije i/ili nakon trgovanja i, ako trebaju, što bi ti zahtjevi trebali sadržavati te dati svoje mišljenje u tom pogledu.
123. Države članice ili, ako je neka od država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo trebali bi promicati izradu ugovora o upravljanoj potrošnji.

¹⁷ SL L 25, 29.1.2009., str. 18.

- (124) Države članice trebale bi osigurati, vodeći računa o potrebnim zahtjevima s obzirom na kvalitetu, da se [...]biometanu [...] ili drugim vrstama plina odobri nediskriminirajući pristup plinskom sustavu, pod uvjetom da je takav pristup trajno uskladiv s odgovarajućim tehničkim pravilima i sigurnosnim normama. Ta bi pravila i norme trebali osigurati da je te plinove tehnički moguće sigurno utisnuti u sustav prirodnog plina te ih transportirati kroz njega, ali i voditi računa o njihovim kemijskim svojstvima.
- (125) Dugoročni ugovori važan su dio opskrbe država članica plinom. Međutim, ne bi smjeli biti prepreka uvođenju plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova, zbog čega rok valjanosti ugovora o opskrbi fosilnim plinovima neće moći biti dulji nego do 2049. Takvi ugovori uvijek moraju biti u skladu s ciljem ove Direktive i biti uskladivi s UFEU-om, uključujući pravila o tržišnom natjecanju. Pri planiranju opskrbe i transportnih kapaciteta poduzeća potrebno je voditi računa o dugoročnim ugovorima.
- (126) Kako bi se osiguralo održavanje visokih standarda javne usluge u Uniji, trebalo bi redovito obavješćivati Komisiju o svim mjerama koje države članice poduzimaju radi ostvarivanja ciljeva ove Direktive. Komisija bi redovito trebala objavljivati izvješća u kojima analizira mjere poduzete na nacionalnoj razini radi ostvarivanja ciljeva javne usluge i uspoređuje njihovu djelotvornost kako bi izradila preporuke u pogledu mjera koje na nacionalnoj razini treba poduzeti radi ostvarivanja visokih standarda javne usluge.

- (127) Ispunjavanje zahtjeva javne usluge temeljni je preduvjet ove Direktive te je važno da se u ovoj Direktivi navedu zajedničke minimalne norme koje poštuju sve države članice i kojima se vodi računa o ciljevima zajedničke zaštite, sigurnosti opskrbe, zaštite okoliša i istovrijednih razina tržišnog natjecanja u svim državama članicama. Važno je da se zahtjevi javne usluge mogu tumačiti na nacionalnoj osnovi, vodeći računa o nacionalnim okolnostima i u skladu s pravom Unije.
- (128) Trebalo bi omogućiti da mjere koje države članice provode radi ostvarivanja ciljeva socijalne i gospodarske kohezije posebno obuhvaćaju primjerene gospodarske poticaje, koristeći, gdje je primjereno, sva postojeća sredstva na nacionalnoj razini i na razini Unije. Trebalo bi omogućiti da takva sredstva obuhvaćaju mehanizme odgovornosti, kako bi se zajamčila potrebna ulaganja.

- (129) U opsegu u kojem mjere koje države članice poduzimaju radi ispunjavanja obveza javne usluge predstavljaju državnu potporu na temelju članka 107. stavka 1. UFEU-a [...], države članice obvezne su o tome obavijestiti Komisiju na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a [...].
- (130) Tržišne bi cijene trebale pružiti prave poticaje za razvoj mreže.
- (130a) Određene države članice, zbog povijesnih obilježja i razina zrelosti svojih tržišta prirodnog plina, trebale bi imati mogućnost odstupanja od posebnih pravila utvrđenih ovom Direktivom kako bi se spriječilo neopravdano kažnjavanje i dalo prednost učinkovitom razvoju tržišta prirodnog plina u tim zemljama. To se osobito odnosi na Luksemburg, zbog posebnih obilježja njegova tržišta, i na sve države članice koje još nisu priključene na međusobno povezani sustav bilo koje druge države članice[...] ili koje još nisu primile prvu komercijalnu opskrbu na temelju svojeg prvog dugoročnog ugovora o opskrbi prirodnim plinom. Kako bi se osigurala ujednačena primjena prava Unije, odstupanja za države članice koje još nisu priključene na međusobno povezani sustav bilo koje druge države članice[...] ili koje još nisu primile prvu komercijalnu opskrbu na temelju svojeg prvog dugoročnog ugovora o opskrbi prirodnim plinom trebala bi biti privremena sve dok te države članice ne budu u mogućnosti ispuniti više standarde u pogledu otvaranja tržišta i međupovezivosti s integriranim plinskim sustavom u EU-u. Ako se takvo odstupanje primjenjuje, ono bi trebalo obuhvaćati i sve odredbe ove Direktive koje su dodatne u odnosu na bilo koju odredbu od koje je odobreno odstupanje ili zahtijevaju prethodnu primjenu takve odredbe.**
- (131) Promicanje poštenog tržišnog natjecanja i jednostavnog pristupa za različite opskrbljivače trebalo bi biti iznimno važno za države članice, kako bi potrošači u cijelosti mogli iskoristiti mogućnosti liberaliziranog unutarnjeg tržišta plinova.

- (132) Radi povećanja sigurnosti opskrbe uz istodobno održavanje duha solidarnosti između država članica, posebno u slučaju krize u području opskrbe energijom, važno je osigurati propisani okvir za regionalnu suradnju u duhu solidarnosti. Takva se suradnja može temeljiti, ako države članice tako odluče, prije svega na tržišnim mehanizmima. Suradnja radi promicanja regionalne i bilateralne solidarnosti ne bi smjela nametnuti nerazmjerni teret sudionicima na tržištu niti praviti razlike između njih.
- (133) Kako bi stvorile unutarnje tržište prirodnog plina, države članice trebale bi podržati integraciju svojih nacionalnih tržišta i suradnju operatora sustava na razini Unije i regionalnoj razini, pa i integraciju izoliranih sustava koji čine plinske otoke koji i dalje postoje u Uniji.
- (134) Dobrovoljna regionalna integracija tržišta, posebno spajanja tržišta, može donijeti različite koristi, ovisno o posebnostima tržišta. Integracija tržišta može biti prilika za optimalno iskorištavanje infrastrukture pod uvjetom da ne utječe negativno na susjedna tržišta, primjerice povećanjem prekograničnih tarifa. To je i prilika za povećanje tržišnog natjecanja, likvidnosti i trgovine u korist krajnjih potrošača u regiji privlačenjem dobavljača koji inače ne bi došli zbog male veličine tržišta. Integracija tržišta omogućuje i stvaranje većih zona pristupa većem broju izvora opskrbe. Takva diversifikacija može utjecati na veleprodajne tržišne cijene zahvaljujući poboljšanoj konkurenciji među izvorima, ali može i poboljšati sigurnost opskrbe ako u novoj spojenoj zoni više nema unutarnjeg zagušenja. Integracija tržišta mogla bi biti temelj za daljnju potporu transformaciji tržišta prirodnog plina, uključujući uvođenje plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova. Države članice, regulatorna tijela i **operatori** transportnog **sustava** trebali bi surađivati kako bi se olakšala regionalna integracija.

- (135) Jedan od glavnih ciljeva ove Direktive trebao bi biti razvoj stvarnog unutarnjeg tržišta prirodnog plina putem mreže koja je povezana u svakom dijelu Unije, a regulatorna bi pitanja o prekograničnim spojnim plinovodima i regionalnim tržištima stoga trebala predstavljati jedan od glavnih zadataka regulatornih tijela, u tijesnoj suradnji s ACER-om, gdje je to bitno.
- (136) Jedan od glavnih ciljeva ove Direktive trebalo bi biti i osiguravanje zajedničkih pravila za stvarno unutarnje tržište te široka ponuda plina. U tu bi svrhu nenarušene tržišne cijene predstavljale poticaj za prekograničnu trgovinu, istodobno doprinoseći konvergenciji cijena.
- (137) Regulatorna tijela također bi trebala pružiti podatke o tržištu, kako bi Komisiji omogućila da izvrši svoju funkciju promatranja i praćenja unutarnjeg tržišta prirodnog plina i njegovog kratkoročnog, srednjoročnog i dugoročnog razvoja, uključujući aspekte kao što su ponuda i potražnja, transportna i distribucijska infrastruktura, kvaliteta usluga, prekogranična trgovina, upravljanje zagušenjem, ulaganja, veleprodajne i maloprodajne cijene, likvidnost tržišta i poboljšanja u smislu zaštite okoliša i učinkovitosti. Regulatorna tijela trebala bi tijelima za tržišno natjecanje i Komisiji prijaviti države članice u kojima cijene narušavaju tržišno natjecanje i ispravno funkcioniranje tržišta.

- (138) S obzirom na to da cilj ove Direktive, to jest stvaranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina i vodika koje djeluje u potpunosti, ne mogu dostatno ostvariti države članice [...], nego se zbog svojeg opsega ili učinaka on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti određenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti određenim u tom članku ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.
- (139) Na temelju Uredbe (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸ Komisija može donijeti smjernice ili mrežne kodekse za ostvarivanje potrebnog stupnja usklađenosti. Takve su smjernice ili mrežni kodeksi, koji predstavljaju obvezujuća pravila donesena u obliku **provedbenih** [...]uredaba Komisije, i u pogledu određenih odredaba ove Direktive, korisno sredstvo koje se prema potrebi može brzo prilagoditi.
- (140) Komisiju bi posebno trebalo ovlastiti da donosi smjernice koje su potrebne za osiguravanje najmanje potrebne razine usklađenosti za ostvarivanje cilja ove Direktive.

¹⁸ Uredba (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005 (SL L 211, 14.8.2009., str. 36.).

- (141) U skladu sa Zajedničkom političkom izjavom država članica i Komisije od 28. rujna 2011. o dokumentima s objašnjenjima, države članice obvezale su se da će u opravdanim slučajevima uz obavijest o svojim mjerama za prenošenje priložiti jedan ili više dokumenata u kojima se objašnjava veza između sastavnih dijelova direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prenošenje. Kad je riječ o ovoj Direktivi, zakonodavac smatra da je prenošenje takvih dokumenata opravdano, posebno nakon presude Suda Europske unije u predmetu Komisija protiv Belgije (predmet C-543/17).
- (142) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela koja su posebno priznata u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Stoga bi ovu Direktivu trebalo tumačiti i primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima, posebno pravom na zaštitu osobnih podataka, koje se jamči člankom 8. Povelje. Ključno je da svaka obrada osobnih podataka na temelju ove Direktive bude u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁹.

¹⁹ SL L 119, 4.5.2016., str. 1.

- (143) Kako bi se osigurao minimalni stupanj usklađenosti potreban za postizanje cilja ove Direktive, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a o elementima određenih posebnih područja koji nisu ključni, ali su neophodni za postizanje ciljeva ove Direktive. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.²⁰ Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (144) Kako bi se osigurali jedinstveni uvjeti za provedbu ove Direktive, Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti za utvrđivanje zahtjeva interoperabilnosti te nediskriminirajućih i transparentnih postupaka za pristup podacima. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011.
- (145) Obvezu prenošenja ove Direktive u nacionalno pravo trebalo bi ograničiti na one odredbe koje predstavljaju suštinsku izmjenu u usporedbi s prijašnjom direktivom. Obveza prenošenja nepromijenjenih odredaba proizlazi iz prijašnje direktive.

²⁰ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- (146) Kako bi se osigurala neometana i djelotvorna provedba odredaba utvrđenih u ovoj Direktivi, Komisija podupire države članice putem Instrumenta za tehničku potporu **uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća²¹** i pružajući im prilagođeno tehničko stručno znanje za izradu i provedbu reformi, uključujući one kojima se promiče konkurentno unutarnje tržište prirodnog plina i vodika, omogućuje integracija obnovljivih izvora energije i niskougljičnih plinova te povećava suradnja i koordinacija među operatorima transportnih i distribucijskih sustava. Ta tehnička potpora uključuje, na primjer, jačanje administrativnih kapaciteta, usklađivanje zakonodavnih okvira i razmjenu relevantne najbolje prakse.
- (147) Ovom Direktivom ne bi se trebale dovoditi u pitanje obveze država članica u pogledu roka za prenošenje u nacionalno pravo i datuma početka primjene direktiva, koji su navedeni u Prilogu III. dijelu B.

²¹ Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu (*SL L 57, 18.2.2021., str. 1.*).

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Poglavlje I.

Predmet, područje primjene i definicije

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje plinova u smislu članka 2. točke [...] **3.** korištenjem sustava za prirodni plin definiranog u točki [...] **4.** tog članka. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje tog sektora, pristup tržištu, kriterije i postupke koji se primjenjuju na izdavanje odobrenja za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje plinova korištenjem sustava za prirodni plin i rad sustava.
2. Ovom se Direktivom utvrđuju pravila za transport, opskrbu i skladištenje prirodnog plina te za prelazak sa sustava za prirodni plin na sustav koji se temelji na plinovima iz obnovljivih izvora i niskougljičnim plinovima.

3. Ovom se Direktivom utvrđuju zajednička pravila za transport, opskrbu i skladištenje vodika korištenjem sustava za vodik. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje tog sektora, pristup tržištu, kriterije i postupke koji se primjenjuju na izdavanje odobrenja za transport, distribuciju, opskrbu i skladištenje vodika i rad sustava.
4. Ovom se Direktivom utvrđuju pravila za postupnu uspostavu međusobno povezanog sustava za vodik na razini Unije, čime se doprinosi smanjenju neto emisija stakleničkih plinova, **među ostalim u[...]** sektorima koje je teško dekarbonizirati, a time se podupire [...] i dekarbonizacija energetskeg sustava EU-a.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „prirodni plin” znači svi plinovi koji se sastoje uglavnom od metana, uključujući [...] biometan, ili druge vrste plina, koji se tehnički i sigurno mogu utiskivati u sustav prirodnog plina i transportirati kroz njega;
2. „plin iz obnovljivih izvora” znači bioplin kako je definiran u članku 2. točki 28. Direktive (EU) 2018/2001, uključujući biometan, i obnovljiva plinovita goriva koja su dio goriva nebiološkog podrijetla kako je definirano u članku 2. točki 36. te direktive;
3. „plinovi” znači prirodni plin i vodik;
4. „sustav za prirodni plin” znači sustav infrastrukture, uključujući plinovode, terminale za ukapljeni prirodni plin (UPP) i skladišta, kojim se transportiraju plinovi, koji se sastoje uglavnom od metana, uključujući [...] biometan, ili druge vrste plina, koji se tehnički i sigurno mogu utiskivati u sustav za prirodni plin i transportirati kroz njega;

5. „sustav za vodik” znači sustav infrastrukture, uključujući mreže za vodik, skladišta za vodik i terminale za vodik, koji sadržava vodik visoke čistoće **u skladu s primjenjivim standardima kvalitete vodika za [...] takav sustav;**
6. „skladište za vodik” znači objekt koji se upotrebljava za skladištenje vodika visoke čistoće:
- (a) uključujući dio terminala za vodik koji se upotrebljava za skladištenje, ali isključujući dio koji se upotrebljava za proizvodne djelatnosti[...] i postrojenja rezervirana isključivo za operatore mreža za vodik pri obavljanju njihovih funkcija;
 - (b) uključujući velika, posebno podzemna, skladišta za vodik, ali isključujući postrojenja za skladištenje vodika [...] koja se lako mogu reproducirati;

- (6a) **„operator skladišta za vodik” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju skladištenja vodika i odgovorna je za rad skladišta za vodik;**
7. „operativna akumulacija vodika” znači skladištenje vodika visoke čistoće stlačivanjem u mrežama za vodik, isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora mreže za vodik;
8. „terminal za vodik” znači postrojenje koje se upotrebljava za **iskrcaj i** pretvorbu tekućeg vodika[...] ili tekućeg amonijaka [...] u plinoviti vodik radi utiskivanja u mrežu za vodik ili **sustav prirodnog plina** ili ukapljivanja plinovitog vodika **i njegova ukrcaja**, uključujući pomoćne usluge i privremeno skladištenje potrebno za transformacijski proces i naknadno utiskivanje u mrežu za vodik, ali ne i za bilo koji dio terminala za vodik koji se upotrebljava za skladištenje;
- 8.a **„operator terminala za vodik” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju iskrcaja i pretvorbe tekućeg vodika ili tekućeg amonijaka u plinoviti vodik radi utiskivanja u mrežu za vodik ili sustav prirodnog plina ili ukapljivanja i ukrcaja plinovitog vodika te je odgovorna za rad terminala za vodik;**
9. „kvaliteta vodika” znači čistoća vodika i kontaminanti u skladu s primjenjivim standardima kvalitete vodika za sustav za vodik;
10. „niskougljični vodik” znači vodik čiji je energetska sadržaj dobiven iz neobnovljivih izvora i koji dostiže prag smanjenja emisija stakleničkih plinova od 70 % **u odnosu na usporedno fosilno gorivo EF(t) iz Priloga V. Direktivi (EU) 2018/2001;**

11. „niskougljični plin” znači dio plinovitih goriva u gorivima iz recikliranog ugljika kako su definirana u članku 2. točki 35. Direktive (EU) 2018/2001, niskougljični vodik i sintetička plinovita goriva čiji je energetska sadržaj dobiven iz niskougljičnog vodika, i koji ispunjava kriterij praga smanjenja emisija stakleničkih plinova od 70 % **u odnosu na usporedno fosilno gorivo EF(t) iz Priloga V. Direktivi (EU) 2018/2001;**
12. „niskougljična goriva” znači goriva iz recikliranog ugljika kako su definirana u članku 2. Direktive (EU) 2018/2001, niskougljični vodik i sintetička plinovita i tekuća goriva čiji je energetska sadržaj dobiven iz niskougljičnog vodika, i koja ispunjavaju kriterij praga smanjenja emisija stakleničkih plinova od 70 % **u odnosu na usporedno fosilno gorivo EF(t) iz Priloga V. Direktivi (EU) 2018/2001;**
13. „poduzeće za vodik” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju vodika, transport vodika, opskrbu, kupnju ili skladištenje vodika ili upravljanje terminalom za vodik, koja je odgovorna za komercijalne i tehničke poslove ili poslove održavanja povezane s tim funkcijama, ali ne uključuje krajnje kupce;
14. „poduzeće za prirodni plin” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja: proizvodnju, transport, distribuciju, opskrbu, nabavu ili skladištenje prirodnog plina, uključujući UPP, a odgovorna je za komercijalne i tehničke zadatke ili zadatke održavanja, koji su povezani s tim funkcijama, isključujući krajnje kupce;

15. „mreža proizvodnih plinovoda” znači svaki plinovod ili mreža plinovoda koji rade i/ili su izgrađeni kao dio projekta proizvodnje nafte ili prirodnog plina ili se koriste za dovođenje prirodnog plina iz jednog ili više takvih projekata u postrojenje za preradu ili terminal ili krajnji obalni iskrcajni terminal;
16. „transport” znači prijenos prirodnog plina s ciljem isporuke istog kupcima, putem mreže koja uglavnom sadrži visokotlačne plinovode, osim mreže proizvodnih plinovoda i dijela visokotlačnih plinovoda koji se ponajprije koristi u kontekstu lokalne distribucije prirodnog plina, isključujući opskrbu;
17. „operator transportnog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju transporta plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj transportnog sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za transportom prirodnog plina;
18. „distribucija” znači prijenos prirodnog plina kroz lokalne ili regionalne mreže plinovoda radi isporuke plina kupcima, isključujući opskrbu;
19. „operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju distribucije plina i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim sustavima te za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom prirodnog plina;

20. „mreža za vodik” znači mreža plinovoda koja se upotrebljava za transport vodika visoke čistoće radi njegove isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu;
21. „transport vodika” znači transport vodika mrežom za vodik radi njegove isporuke kupcima, ali ne uključujući opskrbu, bez obzira na pritisak, geografsku pokrivenost ili povezanu skupinu kupaca koja je priključena na mrežu;
22. „operator mreže za vodik” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju transporta vodika i odgovorna je za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj mreže za vodik na određenom području te, prema potrebi, njegovo povezivanje s drugim mrežama za vodik, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za transportom vodika;
23. „opskrba” znači prodaja, uključujući daljnju prodaju, prirodnog plina, uključujući UPP, ili vodika, uključujući tekući vodik **i nositelje vodika, uključujući amonijak, metanol ili tekućeg organskog nositelja vodika**, kupcima;
24. „poduzeće za opskrbu” znači svaka fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju opskrbe;
25. „sustav skladišta plina” znači objekt koji je u vlasništvu i/ili kojim upravlja poduzeće za prirodni plin, koji se koristi za skladištenje prirodnog plina, uključujući dio terminala za UPP koji se koristi za skladištenje, ali isključujući dio koji se koristi za proizvodne radnje i objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;

26. „operator sustava skladišta plina” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju skladištenja prirodnog plina i odgovorna je za rad sustava skladišta plina;
27. „terminal za UPP” znači terminal koji se koristi za ukapljivanje prirodnog plina ili prihvata, iskrcaj i ponovno uplinjavanje UPP-a, uključujući pomoćne usluge i privremeno skladištenje potrebno za postupak ponovnog uplinjavanja i daljnju otpremu u transportni sustav, ali isključujući dijelove terminala za UPP koji se koriste za skladištenje;
28. „operator terminala za UPP” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja funkciju ukapljivanja prirodnog plina ili prihvata, iskrcaja i ponovnog uplinjavanja UPP-a te je odgovorna za rad terminala za UPP;
29. „sustav” znači transportne mreže, distribucijske mreže, terminali za UPP ili sustavi skladišta plina koji su u vlasništvu ili kojima upravlja određeno poduzeće za prirodni plin, uključujući operativnu akumulaciju i njegove objekte za pružanje pomoćnih usluga te objekte koji pripadaju povezanim poduzećima, a koji su potrebni za pružanje pristupa transportu, distribuciji i terminalima za UPP;
30. „pomoćne usluge” znači sve usluge koje su potrebne za pristup i rad transportnih mreža, distribucijskih mreža, terminala za UPP ili sustava skladišta plina, uključujući uravnoteženje opterećenja, miješanje, **odvajanje** i utiskivanje inertnih plinova, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;
31. „operativna akumulacija prirodnog plina ” znači skladištenje prirodnog plina stlačivanjem u transportnim i distribucijskim sustavima, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatora transportnih sustava;

- (32) „međusobno povezani sustav” znači nekoliko sustava koji su povezani jedan s drugim;
33. „međudržavni spojni plinovod” znači transportni plinovod koji prelazi ili premošćuje granicu između država članica radi povezivanja nacionalnih transportnih sustava tih država članica ili transportni plinovod između države članice i treće zemlje do državnog područja države članice ili teritorijalnog mora te države članice;
34. „međudržavni spojni plinovod za vodik” znači mreža za vodik koja prelazi ili premošćuje granicu između država članica **za potrebe povezivanja nacionalnih mreža za vodik tih država članica**, ili **mreže za vodik** između države članice i treće zemlje do državnog područja država članica ili teritorijalnog mora te države članice;
35. „izravni plinovod” znači plinovod za prirodni plin koji dopunjava međusobno povezani sustav;
36. „integrirano poduzeće za prirodni plin” znači vertikalno ili horizontalno integrirano poduzeće;

37. „vertikalno integrirano poduzeće” znači poduzeće za prirodni plin ili skupina poduzeća za prirodni plin ili poduzeće za vodik ili skupina poduzeća za vodik u kojima ista osoba ili iste osobe, izravno ili neizravno, imaju pravo provoditi kontrolu, pri čemu poduzeće ili skupina poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija transporta, distribucije, transporta vodika, upravljanja terminalom za vodik, UPP-a ili skladištenja prirodnog plina ili vodika te najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili opskrbe prirodnim plinom ili vodikom;
- (38) „horizontalno integrirano poduzeće” znači poduzeće koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje, transporta, distribucije, opskrbe ili skladištenja prirodnog plina te koje obavlja i djelatnost izvan sektora prirodnog plina;
39. „povezano poduzeće” znači povezano poduzeće kako je definirano u članku 2. točki 12. Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća²² ili poduzeće koje pripada istim vlasnicima udjela;
40. „korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja opskrbljuje sustav ili se opskrbljuje iz sustava;
41. „kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac plinova ili poduzeće za prirodni plin ili vodik koje kupuje plinove;

²² Direktiva 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ (SL L 182, 29.6.2013., str. 19.).

- 42. „kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje plinove za potrošnju u vlastitom kućanstvu;
- 43. „kupac koji nije kućanstvo” znači kupac koji kupuje plinove koji nisu namijenjeni uporabi u vlastitom kućanstvu;
- 44. „krajnji kupac” znači kupac koji kupuje plinove za vlastitu uporabu;
- 45. „veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba, različita od operatora transportnog sustava ili operatora distribucijskog sustava, koja kupuje plinove radi daljnje prodaje unutar ili izvan sustava gdje ima poslovni nastan;
- 46. „mikropoduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 2 milijuna EUR;
- (47) „malo poduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 10 milijuna EUR;

48. „sigurnost” znači sigurnost opskrbe prirodnim plinom i tehnička sigurnost;
49. „ugovor o opskrbi plinom” znači ugovor o opskrbi plinovima, ali ne uključuje izvedenice za trgovanje plinom;
50. „izvedenica za trgovanje plinom” znači financijski instrument naveden u točkama 5., 6. ili 7. odjeljka C Priloga I. Direktivi 2014/65/EU o tržištu financijskih instrumenata²³ kada se taj instrument odnosi na plin;
51. „kontrola” znači prava, ugovori ili bilo koja druga sredstva koja, bilo odvojeno ili zajedno i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, pružaju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na određeno poduzeće, posebno putem:
- (a) vlasništva ili prava korištenja cjelokupne ili dijela imovine određenog poduzeća;
 - (b) prava ili ugovora koji omogućuju odlučujući utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke tijela određenog poduzeća;
52. „dugoročni ugovor” znači ugovor o nabavi robe s trajanjem duljim od godine dana;[...]

²³ SL L 173, 12.6.2014., str. 349–496.

- (53) „ulazno-izlazni sustav” znači [...] **model pristupa [...] za prirodni plin u kojem korisnici sustava samostalno rezerviraju prava na kapacitet na ulaznim i izlaznim točkama. Ulazno-izlazni sustav uključuje transportni sustav, a može uključivati distribucijski sustav ili dijelove distribucijskog sustava. [...];**
54. „zona uravnoteženja” znači[...] sustav na koji je primjenjiv poseban režim uravnoteženja i **koji [...] uključuje transportni sustav i može uključivati [...] distribucijski sustav ili dijelove takvih [...]distribucijskih sustava;**
- (55) „virtualna točka trgovanja” znači nefizička komercijalna točka unutar ulazno-izlaznog sustava u kojoj se plinovi razmjenjuju između prodavatelja i kupca bez potrebe za rezerviranjem [...] kapaciteta;
- 55.a „korisnik mreže” znači kupac ili potencijalni kupac operatora sustava i sami operatori sustava, u mjeri u kojoj im je potrebno da izvrše svoje funkcije u vezi s transportom prirodnog plina i vodika;**

56. „ulazna točka” znači točka koja podliježe rezervacijskim postupcima koje provode korisnici mreže [...] i koja omogućuje pristup ulazno-izlaznom sustavu;
57. „izlazna točka” znači točka koja podliježe rezervacijskim postupcima koje provode korisnici mreže [...] i koja omogućuje izlaz plina iz ulazno-izlaznog sustava;
58. „interkonekcijska točka” znači fizička ili virtualna točka povezivanja susjednih ulazno-izlaznih sustava ili povezivanja ulazno-izlaznog sustava s međudržavnim spojnim plinovodom u mjeri u kojoj te točke podliježu rezervacijskim postupcima korisnika mreže;
59. „virtualna interkonekcijska točka” znači najmanje dvije interkonekcijske točke kojima se povezuju ista dva susjedna ulazno-izlazna sustava, a koje su objedinjene za potrebe pružanja jedinstvene usluge trgovine kapacitetom;
60. „sudionik na tržištu” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje, prodaje ili proizvodi plinove ili koja je operator usluga skladištenja, među ostalim davanjem naloga za trgovanje na jednom ili više tržišta plina, uključujući tržišta uravnoteženja;
61. „naknada za raskid ugovora” znači pristojba ili novčana kazna koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu nameću kupcima zbog raskida ugovora o opskrbi plinom ili uslugama u pogledu plina;

62. „naknada za promjenu opskrbljivača” znači pristojba ili novčana kazna, uključujući naknade za raskid ugovora, koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu ili operatori sustava izravno ili neizravno nameću kupcima zbog promjene opskrbljivača ili sudionika na tržištu;
63. „informacije o obračunu” znači sve informacije navedene na računima krajnjih kupaca, osim zahtjeva za plaćanje;
64. „konvencionalno brojilo” znači analogno ili elektroničko brojilo koje ne može ni prenositi ni primati podatke;
65. „pametna sustava mjerenja” znači elektronički sustav koji može mjeriti količinu plina koja je predana u mrežu ili plin potrošen iz mreže[...] te koji može prenositi i primati podatke nekim oblikom elektroničke komunikacije u svrhu informiranja, praćenja i kontrole;
66. „interoperabilnost” u kontekstu pametnog mjerenja znači sposobnost dvije energetske ili komunikacijske mreže, dva sustava, uređaja, dvije aplikacije ili komponente ili više njih da uzajamno djeluju, razmjenjuju i upotrebljavaju informacije radi izvođenja potrebnih funkcija;

67. „najnoviji dostupni” znači, u kontekstu podataka pametnog mjerenja, da se pružaju u razdoblju koje odgovara najkraćem razdoblju namire na nacionalnom tržištu;
68. „najbolje raspoložive tehnike” u kontekstu zaštite podataka i sigurnosti u okruženju pametnog mjerenja znači najdjelotvornije, najnaprednije i prikladne tehnike za pružanje temelja za sukladnost s pravilima Unije za zaštitu podataka i sigurnosnim pravilima;
69. „energetsko siromaštvo” znači energetsko siromaštvo kako je definirano u članku 2. točki 49. Direktive (EU) 2021/0203 COD Europskog parlamenta i Vijeća;
- (70) [...]
- [...]

[...]

70.a „energetska zajednica građana” znači pravni subjekt kako je definiran u članku 2. točki 11. Direktive (EU) 2019/944 koji djeluje na tržištu plina iz obnovljivih izvora.

71. „aktivni kupac” znači krajnji kupac prirodnog plina ili skupina krajnjih kupaca prirodnog plina koji djeluju zajednički, trošeći ili skladišteći plin iz obnovljivih izvora proizveden u svojim prostorima koji se nalaze unutar granica određenog područja ili, ako to dopušta država članica, u drugim prostorima, ili prodajući, korištenjem sustava prirodnog plina, plin iz obnovljivih izvora iz vlastite proizvodnje ili sudjelujući **u fleksibilnosti ili sudjelujući** u programima energetske učinkovitosti, pod uvjetom da im te djelatnosti nisu primarna komercijalna ili profesionalna djelatnost;

Poglavlje II.

Opća pravila o organizaciji tržišta

Članak 3.

Konkurentna, fleksibilna i nediskriminirajuća plinska tržišta, usmjerena na potrošače

1. Države članice osiguravaju da svi kupci mogu slobodno kupovati plinove od opskrbljivača po vlastitom izboru te da svi kupci mogu istodobno slobodno imati više od jednog ugovora o opskrbi prirodnim plinom ili vodikom pod uvjetom da postoje potrebna priključna mjesta i mjerne točke.
2. Države članice osiguravaju da se njihovim nacionalnim pravom neopravdano ne ometaju prekogranična trgovina plinovima, funkcioniranje i rast likvidnog trgovanja plinovima, sudjelovanje potrošača, ulaganja u, posebno, plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove ili skladištenje energije među državama članicama te osiguravaju da cijene plinova odražavaju stvarnu potražnju i ponudu.

3. Države članice osiguravaju da na unutarnjem tržištu ne postoje nepotrebne prepreke za plinove u pogledu ulaska na tržište i izlaska s njega, trgovanja i poslovanja.
4. Države članice osiguravaju da energetska poduzeća podliježu transparentnim, razmjernim i nediskriminirajućim pravilima, naknadama i postupanju u odnosu na pristup veleprodajnim tržištima, pristup podacima, promjenu opskrbljivača i sustave obračuna i, prema potrebi, licenciranja.
5. Države članice osiguravaju da sudionici na tržištu iz trećih zemalja, ako posluju na unutarnjem tržištu plinova, poštuju primjenjivo pravo Unije i nacionalno pravo, **među ostalim u području okoliša i sigurnosti.**

Članak 4.

Cijene opskrbe utemeljene na tržištu

1. Opskrbljivači slobodno određuju cijenu po kojoj kupce opskrbljuju plinovima. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere radi osiguravanja učinkovitog tržišnog natjecanja među opskrbljivačima.
2. Države članice osiguravaju zaštitu energetske siromašnih i ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo na temelju članka[...] 25. provedbom socijalne politike ili na drugi način koji ne podrazumijeva javne intervencije u cijene opskrbe plinovima.
3. Odstupajući od stavaka 1. i 2., države članice smiju provoditi javne intervencije u cijene opskrbe prirodnim plinom energetske siromašnih ili ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo. Takve javne intervencije moraju ispunjavati uvjete utvrđene u stavcima 4. i 5.
4. Javne intervencije u cijene opskrbe prirodnim plinom:
 - (a) od općeg su gospodarskog interesa i ne prelaze ono što je potrebno za ostvarenje tog općeg gospodarskog interesa;
 - (b) jasno su definirane, transparentne, nediskriminirajuće i provjerljive;
 - (c) jamče poduzećima Unije za prirodni plin jednakost pristupa kupcima;
 - (d) imaju ograničeno trajanje i proporcionalne su u pogledu svojih korisnika;
 - (e) ne stvaraju dodatne troškove za sudionike na tržištu na diskriminirajući način.

5. Svaka država članica koja za određivanje cijena opskrbe prirodnim plinom u skladu sa stavkom 3. ovog članka provodi javne intervencije mora se pridržavati i članka 3. stavka 3. točke (d) te članka 24. Uredbe (EU) 2018/1999, neovisno o tome nalazi li se u dotičnoj državi članici velik broj kućanstava pogođenih energetske siromaštvom.
6. Tijekom prijelaznog razdoblja za uspostavljanje učinkovitog tržišnog natjecanja za ugovore o opskrbi prirodnim plinom među opskrbljivačima i radi postizanja potpuno učinkovitog tržišno utemeljenog maloprodajnog određivanja cijena prirodnog plina u skladu sa stavkom 1., države članice smiju provoditi javne intervencije u cijene opskrbe prirodnim plinom kupaca iz kategorije kućanstvo [...] koji nemaju koristi od javnih intervencija iz stavka 3. **te mikropoduzeća.**
7. Javne intervencije iz stavka 6. moraju biti u skladu s uvjetima utvrđenima u stavku 4. i moraju:
 - (a) biti popraćene skupom mjera za postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja i metodologijom za ocjenu napretka u odnosu na te mjere;
 - (b) biti utvrđene metodologijom kojom se osigurava nediskriminirajuće postupanje prema opskrbljivačima;
 - (c) imati postavljenu cijenu koja je viša od troškova, na razini na kojoj može doći do učinkovitog tržišnog natjecanja;
 - (d) biti osmišljene tako da se u najvećoj mogućoj mjeri smanji negativan utjecaj na veleprodajna tržišta prirodnog plina;
 - (e) osigurati da svi korisnici takvih javnih intervencija imaju mogućnost odabrati ponude konkurentnog tržišta i da su izravno obaviješteni, najmanje jednom u tri mjeseca, o dostupnosti ponuda i ušteda na konkurentnom tržištu te osigurati da im se pruži pomoć za prijelaz na tržišno utemeljenu ponudu;

- (f) **osigurati, ako država članica započne s uvođenjem pametnih sustava mjerenja [...]u skladu s [...] člankom [...]16., [...] da** su svi korisnici takvih javnih intervencija [...] izravno obaviješteni o mogućnosti ugradnje pametnih brojila i da im se osigura potrebna pomoć;
- (g) izbjeci izravno unakrsno subvencioniranje između kupaca koji se opskrbljuju po cijenama slobodnog tržišta i onih koji se opskrbljuju po reguliranim cijenama opskrbe.

8. Države članice obavješćuju Komisiju o mjerama poduzetima u skladu sa stavcima 3. i 6. u roku od mjesec dana nakon njihova donošenja, a smiju ih provoditi odmah. Uz obavijest se dostavlja i obrazloženje u kojem se objašnjava zašto se drugim instrumentima nije na zadovoljavajući način mogao postići planirani cilj, kako se ispunjavaju zahtjevi iz stavaka 4. i 7. te koji su učinci prijavljenih mjera na tržišno natjecanje. U obavijesti se navodi opseg korisnika, trajanje mjera i broj kupaca iz kategorije kućanstvo obuhvaćenih tom mjerom te se objašnjava način određivanja regulirane cijene.

9. Od 15. ožujka 2025. i svake dvije godine nakon toga, kao dio integriranih nacionalnih energetske i klimatske izvješća o napretku, države članice Komisiji podnose izvješća o provedbi ovog članka, nužnosti i proporcionalnosti javnih intervencija na temelju ovog članka te ocjenu napretka u postizanju stvarnog tržišnog natjecanja među dobavljačima i prelaska na tržišno utemeljene cijene. Države članice koje u skladu sa stavkom 6. primjenjuju regulirane cijene izvješćuju o usklađenosti s uvjetima utvrđenima u stavku 7., među ostalim o usklađenosti opskrbljivača od kojih se zahtijeva provedba takvih intervencija te o učinku reguliranih cijena na financijsko stanje tih opskrbljivača.
10. Komisija provodi preispitivanje i podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi ovog članka u svrhu postizanja tržišno utemeljenih maloprodajnih cijena prirodnog plina te, prema potrebi, uz izvješće prilaže ili nakon njega podnosi zakonodavni prijedlog. To se izvješće može kombinirati s izvješćem o provedbi članka 5. Direktive (EU) 2019/944. Taj zakonodavni prijedlog može uključivati datum isteka reguliranih cijena.

Članak 4.a

Pristup cjenovno pristupačnoj energiji tijekom krize cijena prirodnog plina

- 1. Vijeće na prijedlog Komisije provedbenom odlukom može proglasiti krizu cijena prirodnog plina na regionalnoj razini ili razini Unije ako su ispunjeni uvjeti iz članka 66.a stavka 1. Direktive (EU) 2019/944. U odluci o proglašenju krize cijena prirodnog plina na regionalnoj razini ili na razini Unije navodi se razdoblje valjanosti te odluke koje može trajati najviše godinu dana.**
- 2. Komisija predstavlja prijedlog za proglašenje takve krize cijena prirodnog plina, uključujući predloženo razdoblje valjanosti odluke, ako smatra da su ispunjeni uvjeti iz stavka 1.**
- 3. Vijeće može kvalificiranom većinom izmijeniti prijedlog Komisije.**
- 4. Ako Vijeće proglasi krizu na temelju stavka 1., države članice mogu, tijekom njezina trajanja i podložno uvjetima iz članka 66.a stavka 3. Direktive (EU) 2019/944, provoditi ciljane javne intervencije u određivanju cijene opskrbe prirodnim plinom malih i srednjih poduzeća, kućanstava i osnovnih socijalnih usluga prirodnim plinom kako je definirano u Uredbi (EU) 2017/1938 o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom.**
- 5. Intervencijama u vezi s cijenama na temelju stavka 2. i za kupce iz kategorije kućanstvo i mikropoduzeća iz članka 4. stavka 6. može se, iznimno i privremeno, odrediti cijena niža od troškova tijekom trajanja i podložno uvjetima iz članka 66.a stavka 4. Direktive (EU) 2019/944.**
- 6. Za potrebe primjene ovog članka sva upućivanja na „električnu energiju” u Direktivi (EU) 2019/944 tumače se kao upućivanja na „prirodni plin”.**

Članak 5.

Obveze javne usluge

1. Države članice na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da, ne dovodeći u pitanje stavak 2., poduzeća za prirodni plin i vodik rade u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i s aspekta okoliša održivog tržišta plinova te da se ne pravi razlika između tih poduzeća u pogledu njihovih prava ili obveza.
2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe UFEU-a, a posebno njegov članak 106., države članice mogu poduzećima za prirodni plin i vodik, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, na redovitost i kvalitetu isporuka i na zaštitu okoliša, uključujući energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime **te [...] na cijenu opskrbe prirodnim plinom [...]**. Takve obveze moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminirajuće i provjerljive te moraju poduzećima za prirodni plin i vodik Unije jamčiti jednakost pristupa nacionalnim potrošačima.

3. Obveze javne usluge povezane sa sigurnošću opskrbe plinom [...] usklađene su [...] sa standardima opskrbe plinom na temelju članka 6. Uredbe (EU) 2017/1938 i usklađene su s rezultatima nacionalnih procjena rizika provedenih u skladu s člankom 7. stavkom 3., kako je detaljno opisano u planovima prevencije izrađenima na temelju članka 9. stavka 1. točaka (c), (d) i (k) te uredbe. **Obveze javne usluge koje premašuju ono što je potrebno za osiguravanje usklađenosti s člankom 6. Uredbe (EU) 2017/1938 ispunjavaju kriterije utvrđene u članku 8. stavku 1. Uredbe (EU) 2017/1938.**
4. Ako država članica dodijeli financijsku naknadu ili druge oblike naknade za ispunjenje obveza iz ovog članka, to se provodi na nediskriminirajući i transparentan način.
5. Države članice po provedbi ove Direktive obavješćuju Komisiju o svim mjerama koje su usvojile radi ispunjavanja obveza javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i okoliša, te njihov mogući učinak na nacionalno i međunarodno tržišno natjecanje, bez obzira na to zahtijevaju li takve mjere odstupanje od odredaba ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju Komisiju o svim izmjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijevaju li one odstupanje od ove Direktive.

Članak 6.

Promicanje regionalne suradnje i integracije

1. Države članice i regulatorna tijela međusobno surađuju kako bi svoja nacionalna tržišta integrirali na jednoj ili više regionalnih razina radi stvaranja regionalnih tržišta u slučajevima kad su tako odlučile države članice i regionalna tijela i dalje radi stvaranja potpuno liberaliziranog unutarnjeg tržišta. Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice posebno promiču i olakšavaju suradnju operatora transportnih sustava za prirodni plin i operatora mreža za vodik na regionalnoj razini, uključujući suradnju na prekograničnim pitanjima, radi stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta plinova, jačaju dosljednost svojeg pravnog, regulatornog i tehničkog okvira te olakšavaju integraciju izoliranih sustava koji čine plinske otoke koji i dalje postoje u Uniji. Zemljopisna područja obuhvaćena takvom regionalnom suradnjom uključuju suradnju na zemljopisnim područjima definiranim u skladu s člankom 28. stavkom 3. **preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) 804 [...]**. Takva suradnja može pokrivati druga zemljopisna područja. U slučajevima kad Komisija smatra da su pravila na razini Unije relevantna za regionalnu integraciju tržišta plinova, ona daje odgovarajuće **neobvezujuće** smjernice, uzimajući u obzir posebnosti tih tržišta i utjecaj na susjedna tržišta.

2. Agencija za suradnju energetske regulatora („ACER”) surađuje s regulatornim tijelima i operatorima transportnih sustava **te operatorima mreža za vodik** na osiguravanju usklađenosti regulatornih okvira između i unutar tih regija s ciljem stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta plinova. Ako ACER smatra da su potrebna obvezujuća pravila o takvoj suradnji, on daje odgovarajuće preporuke.
3. Kada vertikalno integrirani operatori transportnih sustava sudjeluju u zajedničkom poduzeću osnovanom radi provedbe takve suradnje, to zajedničko poduzeće uspostavlja i provodi program usklađivanja koji sadrži mjere koje treba poduzeti da bi se osiguralo da diskriminirajuće ponašanje i ponašanje suprotno tržišnom natjecanju bude isključeno. U tom se programu usklađivanja navode specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili cilj isključivanja diskriminirajućeg ponašanja i ponašanja suprotnog tržišnom natjecanju. Program podliježe odobrenju ACER-a. Poštovanje programa neovisno prate službenici za praćenje usklađenosti vertikalno integriranih operatora transportnih sustava.

Članak 7.

Postupak izdavanja odobrenja

1. Ako je za gradnju ili rad objekata za prirodni plin, objekata za proizvodnju vodika i infrastrukture sustava za vodik potrebno odobrenje (na primjer licencija, dozvola, koncesija, pristanak ili suglasnost), države članice ili nadležno tijelo koje one imenuju izdaju odobrenja za gradnju i/ili rad takvih objekata, infrastrukture, plinovoda i srodne opreme na svojem državnom području, u skladu sa stavcima od 2. do **10**. Države članice ili nadležno tijelo koje one imenuju mogu na istoj osnovi izdavati odobrenja za opskrbu plinovima i za veleprodajne kupce.
2. Države članice koje raspolažu sustavom odobrenja utvrđuju objektivne i nediskriminirajuće kriterije koje mora ispunjavati poduzeće koje podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za opskrbu plinovima ili izgradnju i/ili rad objekata za prirodni plin, objekata za proizvodnju vodika ili infrastrukture sustava za vodik. Nediskriminirajući kriteriji i postupci za izdavanje odobrenja objavljuju se. Države članice osiguravaju da se u okviru postupaka izdavanja odobrenja za takve objekte, infrastrukturu, plinovode i srodnu opremu, kada je primjereno, vodi računa o važnosti projekta za unutarnje tržište plinova.

- 2.a Kad je riječ o opskrbljivačima prirodnim plinom, države članice mogu procijeniti financijsku snagu i tehničke sposobnosti podnositeljâ zahtjeva kao kriterij za izdavanje odobrenja. Taj bi kriterij trebao biti u potpunosti objektivan i nediskriminirajući.
3. Postupci izdavanja odobrenja za aktivnosti iz stavka 1. ne smiju biti dulji od dvije godine, uključujući sve relevantne postupke nadležnih tijela. Ako je to utemeljeno na izvanrednim okolnostima, to se razdoblje od dvije godine može produljiti za najviše godinu dana.
4. Države članice procjenjuju koje su **nacionalne** zakonodavne i nezakonodavne mjere potrebne za pojednostavnjenje postupaka izdavanja odobrenja, uključujući sve postupovne korake povezane s postupcima procjene utjecaja na okoliš. Države članice izvješćuju Europsku komisiju o rezultatima takve ocjene u okviru svojih integriranih nacionalnih energetske i klimatskih planova iz postupka utvrđenog u članku 3. i člancima od 7. do 12. Uredbe (EU) 2018/1999 i u skladu s njim te u okviru svojih integriranih nacionalnih energetske i klimatskih izvješća o napretku na temelju članka 17. Uredbe (EU) 2018/1999.
5. Rokovi utvrđeni u stavku 3. primjenjuju se ne dovodeći u pitanje obveze na temelju primjenjivog prava Unije o okolišu, sudske žalbe, pravne lijekove i druge postupke pred sudom te alternativne mehanizme za rješavanje sporova, izvansudske žalbe i pravne lijekove i mogu se produljiti vremenom trajanja takvih postupaka.

6. Države članice uspostavljaju ili imenuju jednu ili više kontaktnih točaka. Te kontaktne točke podnositelja zahtjeva na njegov zahtjev besplatno usmjeravaju i olakšavaju cijeli postupak izdavanja odobrenja za aktivnosti iz stavka 1. do završetka rada nadležnih tijela na kraju postupka. Podnositelj zahtjeva u cjelokupnom se postupku obraća samo jednoj kontaktnoj točki.
7. Države članice osiguravaju da se odobrenja u skladu s nacionalnim pravom za izgradnju i rad **infrastrukture sustava [...] za prirodni plin [...] primjenjuju i na [...] infrastrukturu sustava za vodik. [...] Time se ne dovodi u pitanje pravo država članica da opozovu ta odobrenja ako infrastruktura za vodik nije usklađena s tehničkim sigurnosnim pravilima za infrastrukturu sustava za vodik utvrđenima u pravu Unije ili nacionalnom pravu.**
- [...]
8. Države članice osiguravaju da se [...] postojeća [...] prava uporabe zemljišta za izgradnju i rad plinovoda za prirodni plin i druge mrežne imovine [...] **primjenjuju** i na plinovode i druge mrežne objekte za transport vodika.

- 8.a** **Kako bi se u slučaju prijenosa vlasništva nad infrastrukturom unutar istog poduzeća ispunili zahtjevi iz članka 63., odobrenja koja se odnose na tu infrastrukturu također se prenose na novog vlasnika.**
9. Države članice osiguravaju da su razlozi za eventualno odbijanje zahtjeva za izdavanje odobrenja objektivni i nediskriminirajući te da se priopćuju podnositelju zahtjeva. Razlozi za takvo odbijanje daju se na znanje Komisiji. Države članice uspostavljaju postupak koji podnositelju zahtjeva omogućuje ulaganje pravnog lijeka protiv takvih odbijanja.
10. Za razvoj područja na kojima je opskrba nedavno započela i općenito za učinkovit rad, ne dovodeći u pitanje članak 30., države članice mogu odbiti izdavanje dodatnih odobrenja za gradnju i rad sustava distribucijskih plinovoda za prirodni plin na određenom području, nakon što su takvi sustavi plinovoda izgrađeni ili je odobrena njihova gradnja na tom području i ako postojeći ili predloženi kapacitet nije zasićen.

Članak 8.

Certificiranje obnovljivih i niskougljičnih goriva

1. **Za potrebe certificiranja obnovljivih i niskougljičnih goriva države članice zahtijevaju od gospodarskih subjekata da dokažu da su uvjeti za plinove iz obnovljivih izvora [...] utvrđeni u članku [...] 25. stavku 2. i članku 29. Direktive (EU) 2018/2001 ispunjeni. Usklađenost s tim[...] kriterijima održivosti i uštede emisija stakleničkih plinova dokazuje se u skladu s člankom 30. te direktive [...].**
2. Kako bi se osiguralo da uštede emisija stakleničkih plinova zbog uporabe niskougljičnih goriva i niskougljičnog vodika budu najmanje 70 % u skladu s definicijama iz članka 2. točaka 10. i 12. [...], države članice zahtijevaju od gospodarskih subjekata da dokažu da su taj prag i zahtjevi utvrđeni u metodologiji iz stavka 5. ovog članka ispunjeni. Za te potrebe od gospodarskih subjekata zahtijevaju da upotrebljavaju sustav masene bilance u skladu s člankom 30. stavcima 1. i 2. Direktive (EU) 2018/2001.
3. Države članice osiguravaju da gospodarski subjekti dostavljaju pouzdane informacije o usklađenosti s pragom uštede emisija stakleničkih plinova od 70 % utvrđenim u stavku 2. i s metodologijom uštede emisija stakleničkih plinova iz stavka 5. te da gospodarski subjekti relevantnoj državi članici na zahtjev stave na raspolaganje podatke koji su upotrijebljeni za sastavljanje informacija. Države članice od gospodarskih subjekata zahtijevaju da uspostave odgovarajući standard neovisne revizije podnesenih podataka i pruže dokaze da su to učinili. Revizijom se verificira da su sustavi koje gospodarski subjekti primjenjuju točni, pouzdani i zaštićeni od zlorabe.

4. Obveze utvrđene u stavku 2. primjenjuju se bez obzira na to jesu li niskougljična goriva proizvedena u Uniji ili se uvoze. Informacije o zemljopisnom podrijetlu i vrsti sirovina za niskougljična goriva i niskougljični vodik po opskrbljivaču gorivom stavljaju se na raspolaganje potrošačima na internetskim stranicama operatora, opskrbljivača ili relevantnih nadležnih tijela te se ažuriraju jedanput godišnje.
5. **U roku od 12 mjeseci od stupanja na snagu ove Direktive Komisija[...] donosi delegirane akte u skladu s člankom 83. radi dopune ove Direktive utvrđivanjem metodologije za procjenu ušteda emisija stakleničkih plinova iz niskougljičnih goriva. Metodologijom se osigurava da se kredit za izbjegnute emisije ne dodjeljuje za CO₂ za čije je hvatanje već dodijeljen kredit za emisije u skladu s drugim zakonskim odredbama te je ona u skladu s metodologijom za procjenu ušteda emisija stakleničkih plinova iz obnovljivih tekućih i plinovitih goriva nebiološkog podrijetla namijenjenih uporabi u prometu te iz goriva iz recikliranog ugljika.**

6. Komisija može odlučiti da dobrovoljni nacionalni ili međunarodni programi kojima se utvrđuju standardi za proizvodnju niskougljičnih goriva ili niskougljičnog vodika pružaju točne podatke o uštedama emisija stakleničkih plinova za potrebe ovog članka i dokazuju usklađenost s metodologijom iz stavka 5.[...] **Komisija donosi odluke [...] samo ako dotični program zadovoljava odgovarajuće standarde pouzdanosti, transparentnosti i neovisne revizije u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2022/996 za certificiranje obnovljivih goriva.**
7. Kad gospodarski subjekt pruži dokaze ili podatke dobivene u skladu s programom za koji je bila donesena odluka o priznavanju na temelju stavka 6., država članica od gospodarskog subjekta ne zahtijeva daljnje dokaze o usklađenosti s kriterijima za program koji je priznala Komisija.
8. Nadležna tijela država članica nadgledaju rad tijela za ovjeravanje koja provode neovisnu reviziju u okviru dobrovoljnog programa. Tijela za ovjeravanje na zahtjev nadležnih tijela podnose sve relevantne informacije potrebne za nadzor revizije, uključujući točan datum, vrijeme i mjesto revizija. Ako države članice utvrde probleme neispunjavanja obveza, one o tome bez odgode obavješćuju dobrovoljni program.

9. Na zahtjev države članice, koji se može temeljiti na zahtjevu gospodarskog subjekta, Komisija na temelju svih raspoloživih dokaza ispituje jesu li poštovani kriteriji uštede emisija stakleničkih plinova utvrđeni u ovom članku, metodologija razvijena u skladu sa stavkom 5. ovog članka i pragovi uštede emisija stakleničkih plinova utvrđeni u članku 2. točkama **10.[...]**, **11.** i **12.[...]** U roku od šest mjeseci od primitka takvog zahtjeva Komisija odlučuje može li dotična država članica:
- (a) prihvatiti već dostavljene dokaze o usklađenosti s kriterijima uštede emisija stakleničkih plinova za niskougljična goriva; ili
 - (b) odstupajući od stavka 7., zahtijevati od dobavljača izvora niskougljičnih goriva da dostave dodatne dokaze o svojoj usklađenosti s kriterijima uštede emisija stakleničkih plinova i pragom uštede emisija stakleničkih plinova od 70 %.

10. Države članice od relevantnih gospodarskih subjekata zahtijevaju i da u bazu podataka Unije, **ili nacionalne baze podataka koje su povezane s bazom podataka Unije**, unesu informacije o izvršenim transakcijama i svojstvima održivosti **plinova iz obnovljivih izvora i** niskougljičnih goriva u skladu sa zahtjevima **za obnovljiva goriva** utvrđenima u [članku 28. Direktive (EU) 2018/2001]. **Ako su jamstva o podrijetlu izdana za proizvodnju pošiljke niskougljičnih plinova, na njih se primjenjuju ista pravila koja su utvrđena [...] u [članku 28. Direktive (EU) 2018/2001] za jamstva o podrijetlu izdana za proizvodnju plinova iz obnovljivih izvora.**
11. **Komisija donosi odluke na temelju stavka 6. ovog članka putem provedbenih akata. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 84. stavka 3. Te su odluke važeće u razdoblju od najviše pet godina.**

[...]

Članak 9.

Tehnička pravila

Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice osiguravaju da se definiraju kriteriji tehničke sigurnosti te da se razrade i objave tehnička pravila kojima se utvrđuju minimalni tehnički zahtjevi u vezi s projektiranjem i funkcioniranjem za priključenje na sustav terminala za UPP, sustave skladišta plina, druge transportne i distribucijske sustave, izravne plinovode i sustav za vodik. Ta tehnička pravila osiguravaju interoperabilnost sustava te su objektivna i nediskriminirajuća. Ako je potrebno, ACER može dati odgovarajuće preporuke radi postizanja usklađenosti tih pravila. Ta se pravila priopćuju Komisiji u skladu s člankom 5. Direktive (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća²⁴.

Države članice **ili regulatorna tijela, ako su države članice tako predvidjele**, prema potrebi zahtijevaju od operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava i operatora mreže za vodik da na svojem državnom području objave tehnička pravila u skladu s člankom 9., posebno u pogledu pravila priključenja na mrežu koja uključuju zahtjeve u pogledu kvalitete plina, odorizacije plina i tlaka plina. Države članice također zahtijevaju da operatori transportnih sustava i operatori distribucijskih sustava objave tarife za priključivanje plina iz obnovljivih izvora na temelju objektivnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija.

²⁴ Direktiva (EU) 2015/1535 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. rujna 2015. o utvrđivanju postupka pružanja informacija u području tehničkih propisa i pravila o uslugama informacijskog društva (SL L 241, 17.9.2015., str. 1.).

POGLAVLJE III.

JACANJE POLOŽAJA I ZAŠTITA POTROŠAČA TE MALOPRODAJNA TRŽIŠTA

Članak 10.

Osnovna ugovorna prava

1. Države članice osiguravaju da svi krajnji kupci [...] imaju pravo da im plinove osigurava opskrbljivač, podložno sporazumu s opskrbljivačem, bez obzira na to u kojoj je državi članici taj opskrbljivač registriran, pod uvjetom da on poštuje primjenjiva pravila trgovanja i uravnoteženja **i pravila o sigurnosti opskrbe te zahtjeve koji proizlaze iz članka 7. stavka 2.** U tom pogledu, države članice poduzimaju sve mjere potrebne kako bi se osiguralo da upravni postupci nisu diskriminirajući prema opskrbljivačima koji su već registrirani u drugoj državi članici.
2. Ne dovodeći u pitanje pravila Unije o zaštiti potrošača, posebno Direktivu 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća i Direktivu Vijeća 93/13/EEZ, države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju prava navedena u stavcima od 3. do 11[...] ovog članka.

3. Krajnji kupci imaju pravo na ugovor sa svojim opskrbljivačem, u kojem su navedeni:
- (a) identitet i adresa opskrbljivača;
 - (b) usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluga, kao i vrijeme prvog priključenja;
 - (c) vrste ponuđenih usluga održavanja;
 - (d) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o svim primjenjivim tarifama, naknadama za održavanje i proizvodima u paketu ili uslugama;
 - (e) trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanak ugovora i usluga, uključujući proizvode ili usluge koji su u paketu s tim uslugama te je li dopušten raskid ugovora bez naknade;
 - (f) bilo koja naknada i povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju nepridržavanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne i zakašnjele račune,
 - (g) metoda pokretanja postupaka za izvansudsko rješavanje sporova u skladu s člankom 24.;
 - (h) informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući one o obradi pritužaba i sve informacije iz ovog stavka, jasno priopćene na računu ili internetskim stranicama poduzeća za prirodni plin ili za vodik.

Uvjeti moraju biti poštteni i unaprijed dobro poznati. U svakom slučaju te se informacije moraju pružiti prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Kada se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije **koje se odnose na pitanja iz ovog stavka [...]** također se pružaju prije sklapanja ugovora;

Krajnji kupci dobivaju sažetak ključnih ugovornih uvjeta napisan jasno, sažetim i jednostavnim jezikom. **Komisija u tom pogledu daje neobvezujuće smjernice.**

4. Krajnjim kupcima daje se prikladna obavijest o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta i obavještuje ih se o njihovom pravu na raskid ugovora nakon primitka te obavijesti. Opskrbljivači na transparentan i razumljiv način obavještuju svoje krajnje kupce o svakoj prilagodbi cijene opskrbe, kao i o razlozima i preduvjetima za prilagodbu i o njezinu opsegu izravno i pravodobno, a najkasnije dva tjedna prije ili, kad je riječ o kupcima iz kategorije kućanstvo, najkasnije jedan mjesec prije stupanja prilagodbe na snagu. Države članice osiguravaju da krajnji kupci mogu slobodno raskinuti ugovor ako ne prihvaćaju nove ugovorne uvjete ili prilagodbe cijene opskrbe o kojima ih je obavijestio njihov opskrbljivač.
5. Opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa plinskim uslugama i upotrebe tih usluga.
6. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude širok izbor načina plaćanja. Takvim se načinima plaćanja ne provodi neopravdana diskriminacija među kupcima. Svaka razlika u naknadama povezanim s načinima plaćanja ili sustavima predujmova objektivna je, nediskriminirajuća i proporcionalna i ne smije biti veća od izravnih troškova koje primatelj plaćanja snosi za uporabu posebnog načina plaćanja ili sustava predujma u skladu s člankom 62. Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća²⁵.
7. Kupci iz kategorije kućanstvo koji imaju pristup sustavima predujmova ne smiju se u tim sustavima stavljati u nepovoljan položaj.

²⁵ Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL L 337, 23.12.2015.).

8. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude poštene i transparentne opće uvjete koji su predstavljeni jednostavnim i nedvosmislenim jezikom i koji ne smiju uključivati neugovorne prepreke ostvarivanju prava kupaca, kao što je pretjerana ugovorna dokumentacija. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih ili obmanjujućih metoda prodaje.
9. Krajnji kupci imaju pravo na dobru kvalitetu usluge, a njihovi opskrbljivači trebaju kvalitetno rješavati pritužbe. Opskrbljivači pritužbe rješavaju jednostavno, pravedno i brzo.
10. Opskrbljivači kupcima prirodnog plina iz kategorije kućanstvo pružaju odgovarajuće informacije o alternativnim mjerama za **izbjegavanje** isključivanja dovoljno prije planiranog isključivanja. Takve alternativne mjere mogu uključivati informacije o izvorima potpore u svrhu izbjegavanja isključivanja, sustavima predujmova, energetske pregledima, konzultantskim uslugama u području energije, alternativnim planovima otplate, savjetima o upravljanju dugom ili o moratorijima na isključivanje i ne smiju uključivati dodatan trošak kupcima koji su suočeni s isključivanjem.
11. Opskrbljivači krajnjim kupcima daju konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.

Članak 11.

Pravo na promjenu i pravila o naknadama za promjenu opskrbljivača

1. Kupci imaju pravo promijeniti opskrbljivača plinovima ili sudionika na tom tržištu. Države članice osiguravaju da kupac koji želi promijeniti opskrbljivača ili sudionike na tržištu to može učiniti u roku od najviše tri tjedna od datuma zahtjeva, istodobno poštujući uvjete ugovora. Najkasnije do **1. siječnja 2026.** tehnički postupak promjene opskrbljivača ili sudionika na tržištu ne smije trajati dulje od 24 sata i mora biti moguć bilo kojeg radnog dana.
2. Države članice osiguravaju da kupci ostvaruju pravo na promjenu opskrbljivača ili sudionika na tržištu na nediskriminirajući način u pogledu troška, napora i vremena.
3. Države članice osiguravaju da se barem kupcima iz kategorije kućanstvo i malim poduzećima ne naplaćuju nikakve naknade za promjenu opskrbljivača plinovima. Međutim, države članice mogu dopustiti opskrbljivačima ili sudionicima na tržištu da kupcima naplaćuju naknade za raskid ugovora ako ti kupci dobrovoljno raskinu ugovore o opskrbi s određenim trajanjem i fiksnom cijenom prije njihova isteka, pod uvjetom da takve naknade:
 - (a) budu dio ugovora koji je kupac dobrovoljno sklopio; i
 - (b) budu jasno priopćene kupcu prije sklapanja ugovora.

Takve naknade moraju biti proporcionalne i ne smiju premašivati izravan gospodarski gubitak koji je pretrpio opskrbljivač ili sudionik na tržištu zbog toga što je kupac raskinuo ugovor.[...]

U slučaju ponuda u paketu, kupci [...] mogu raskinuti pojedinačne usluge iz ugovora.

[...] Teret dokazivanja izravnog gospodarskog gubitka snosi dobavljač ili sudionik na tržištu.

Dopuštenost naknada za raskid ugovora nadzire regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo.

4. Kupci plinova iz kategorije kućanstvo imaju pravo na sudjelovanje u programima kolektivne promjene opskrbljivača. Države članice uklanjaju sve regulatorne ili administrativne prepreke za kolektivnu promjenu opskrbljivača te pružaju okvir kojim se osigurava najveća moguća zaštita potrošača s ciljem izbjegavanja svake štetne prakse.
5. **Države članice osiguravaju da se kupcima [...] daje pravo da u kratkom roku raskinu svoje ugovore o opskrbi plinom.**

Članak 11.a

Prava i zaštita potrošača u vezi s postupnim ukidanjem prirodnog plina

Ako je isključivanje korisnikâ mreže dopušteno na temelju članka 34. stavka 4., države članice osiguravaju:

- a. [...]da je provedeno savjetovanje s korisnicima mreže na koje se to odnosi i s drugim relevantnim dionicima, posebno organizacijama potrošača;**
- b. da su korisnici mreže i relevantni dionici dovoljno unaprijed obaviješteni o planiranom datumu i daljnjim koracima za isključivanje;**
- c. da krajnji kupci imaju pristup informacijama i odgovarajućim savjetima o mogućnostima održivog grijanja u okviru postupka „sve na jednom mjestu” utvrđenog u skladu s člankom 21. Direktive (EU).../...[preinačena Direktiva o energetske učinkovitosti];**
- d. da se pri planiranju i postupnom ukidanju prirodnog plina u obzir uzimaju posebne potrebe ugroženih kupaca ili kupaca pogođenih energetskim siromaštvom.**

Članak 12.

Alati za usporedbu za prirodni plin

1. Države članice osiguravaju da barem kupci prirodnog plina iz kategorije kućanstvo i mikropoduzeća **s očekivanom godišnjom potrošnjom manjom od 100 000 kWh** imaju besplatan pristup barem jednom alatu za usporedbu ponuda opskrbljivača, uključujući ponude u paketu. Kupci moraju biti informirani o dostupnosti takvih alata na svojim računima, priloženo uz te račune ili na drugi način. Alati moraju ispunjavati barem sljedeće zahtjeve:
 - (a) moraju biti neovisni od sudionika na tržištu i osiguravati jednako postupanje prema poduzećima za **prirodni** plin u rezultatima pretraživanja;
 - (b) moraju imati jasno navedene vlasnike te fizičku ili pravnu osobu koja upravlja alatom i kontrolira ga, kao i informacije o načinu na koji se ti alati financiraju;
 - (c) moraju imati utvrđene jasne i objektivne kriterije na kojima se temelji usporedba, uključujući usluge, koji moraju biti objavljeni;
 - (d) mora se koristiti jednostavan i nedvosmislen jezik;
 - (e) moraju pružati precizne i ažurirane informacije s navođenjem vremena posljednjeg ažuriranja;

- (f) moraju biti dostupni osobama s invaliditetom time što su uočljivi, operativni, razumljivi i otporni;
- (g) moraju uključivati djelotvoran postupak prijavljivanja netočnih informacija o objavljenim ponudama;
- (h) moraju provoditi usporedbe, istovremeno ograničavajući tražene osobne podatke na podatke koji su strogo nužni za usporedbu.

Države članice osiguravaju da se barem jednim alatom pokriva cijelo tržište prirodnog plina. Ako se tržište pokriva s pomoću više alata, ti alati uključuju najpotpuniji mogući raspon ponuda plina koje obuhvaćaju znatan dio tržišta i, u slučajevima u kojima se tim alatima ne pokriva tržište u potpunosti, jasnu izjavu u kojoj se to navodi prije prikazivanja rezultata;

- 2. Alatima može upravljati bilo koji subjekt, uključujući privatna trgovačka društva i javna tijela.
- 3. Države članice mogu zahtijevati da alati za usporedbu iz stavka 1. uključuju usporedive kriterije povezane s prirodom usluga koje nude opskrbljivači.

4. Države članice imenuju nadležno tijelo koje će biti odgovorno za izdavanje znaka pouzdanosti za alate za usporedbu koji zadovoljavaju zahtjeve iz stavka 1. i za osiguravanje trajne usklađenosti alata za usporedbu sa znakom pouzdanosti s tim zahtjevima. To tijelo djeluje neovisno od svih ostalih sudionika na tržištu i operatora alata za usporedbu.
5. Za svaki se alat kojim se uspoređuju ponude sudionika na tržištu može zatražiti znak pouzdanosti na dobrovoljnoj i nediskriminirajućoj osnovi u skladu s ovim člankom.
6. Odstupajući od stavaka 4. i 5., države članice mogu odlučiti da neće propisati da se za alate za usporedbu izdaju znakovi pouzdanosti ako tijelo javne vlasti ili javno tijelo osigura alat za usporedbu koji ispunjava zahtjeve iz stavka 1.

Članak 13.

Aktivni kupci na tržištu prirodnog plina

1. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju pravo djelovati kao aktivni kupci, a da ne podliježu nerazmjernim ili diskriminirajućim tehničkim zahtjevima, administrativnim zahtjevima, postupcima ni naknadama uključujući naknade za mrežu koje ne odražavaju troškove.
2. Države članice osiguravaju da aktivni kupci:
 - (a) imaju pravo na izravno obavljanje djelatnosti;
 - (b) imaju pravo da korištenjem sustava prirodnog plina prodaju prirodne plinove koje su sami proizveli iz obnovljivih izvora;
 - (c) imaju pravo na sudjelovanje u programima energetske učinkovitosti **i promjene potražnje**;
 - (d) imaju pravo trećoj strani delegirati upravljanje postrojenjima potrebnima za njihove djelatnosti, uključujući postavljanje, rad, obradu podataka i održavanje, a da se ta treća strana ne smatra aktivnim kupcem.
 - (e) podliježu naknadama za upotrebu mreže koje odražavaju troškove, transparentne su i nediskriminirajuće, osiguravajući da na odgovarajući i uravnotežen način doprinose raspodjeli tereta ukupnih troškova sustava;
 - (f) budu financijski odgovorni za neravnoteže koje uzrokuju u sustavu prirodnog plina ili delegiraju svoju odgovornost za uravnoteženje u skladu s člankom 3. točkom (e) [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**].

3. Države članice u svojem nacionalnom pravu mogu imati različite odredbe primjenjive na pojedinačne krajnje kupce i one koji djeluju zajedno, pod uvjetom da se sva prava i obveze iz ovog članka primjenjuju na sve aktivne kupce. Svaka razlika u postupanju prema aktivnim kupcima koji djeluju zajedno mora biti razmjerno i primjereno opravdana.
4. Države članice osiguravaju da aktivni kupci koji posjeduju postrojenja za skladištenje plina iz obnovljivih izvora:
 - (a) imaju pravo na priključenje na mrežu u razumnom roku nakon što su podnijeli zahtjev za to, pod uvjetom da su ispunjeni svi potrebni uvjeti, kao što je odgovornost za uravnoteženje;
 - (b) ne podliježu dvostrukim naknadama, uključujući naknade za upotrebu mreže, za uskladišteni plin iz obnovljivih izvora koji ostaje u njihovim prostorima;
 - (c) ne podliježu nerazmjernim zahtjevima ili naknadama za licenciranje;
 - (d) smiju pružati nekoliko usluga istodobno ako je to tehnički izvedivo.

Članak 14.

Energetske zajednice građana *na tržištu prirodnog plina*

1. Države članice [...] **moгу** pružiti poticajan regulatorni okvir za energetske zajednice građana.
2. **Ako države članice osiguraju poticajni okvir iz stavka 1., one osiguravaju sljedeće:**
[...]
 - (a) sudjelovanje u energetskeј zajednici građana otvoreno je i dobrovoljno[...]
 - (b) članovi ili vlasnici udjela energetskeј zajednice građana ovlaštени su napustiti zajednicu pri čemu se primjenjuje članak 11.;

- (c) članovi ili vlasnici udjela energetske zajednice građana ne gube prava i obveze koji im pripadaju kao kupcima iz kategorije kućanstvo ili aktivnim kupcima;
- (d) podložno primjerenoj naknadi kako ju je procijenilo regulatorno tijelo, relevantni operator distribucijskog sustava surađuje s energetske zajednicama građana kako bi se olakšao prijenos plinova iz obnovljivih izvora unutar energetskih zajednica građana;
- (e) energetske zajednice građana podliježu nediskriminirajućim, pravednim, razmjernim i transparentnim postupcima i naknadama, među ostalim u pogledu priključivanja na mrežu, registracije i licenciranja, te transparentnim, nediskriminirajućim naknadama za upotrebu mreže koje odražavaju troškove, osiguravajući da na odgovarajući i uravnotežen način doprinose raspodjeli tereta ukupnih troškova sustava prirodnog plina.

3. Ako države članice osiguraju poticajni okvir iz stavka 1., one u tom poticajnom okviru mogu osigurati da energetske zajednice građana: [...]:

- (a) budu otvorene za prekogranično sudjelovanje[...]
- (b) budu ovlaštene imati u vlasništvu, uspostavljati, kupovati ili unajmljivati distribucijske mreže te njima samostalno upravljati podložno uvjetima utvrđenima u stavku 4. ovog članka;
- (c) podliježu izuzećima predviđenima u članku 28. stavku 2.

4. Ako države članice osiguraju poticajni okvir iz stavka 1., one osiguravaju da energetske zajednice građana:[...]

- (a) imaju pristup svim tržištima prirodnog plina na nediskriminirajući način;
- (b) budu tretirane na nediskriminirajući i razmjeran način u pogledu njihovih aktivnosti, prava i obveza koje imaju kao krajnji kupci, proizvođači, opskrbljivači, operatori distribucijskih sustava ili sudionici na tržištu;
- (c) budu financijski odgovorne za neravnoteže koje uzrokuju u sustavu prirodnog plina ili da delegiraju svoju odgovornost za uravnoteženje u skladu s člankom 3. točkom (e) [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] 804];
- (d) budu tretirane kao aktivni kupci u skladu sa stavkom 2. točkom (e) i člankom 13. stavkom 4. točkama (a), (c) i (d) [...];
- (e) imaju pravo unutar energetske zajednice građana urediti dijeljenje plina iz obnovljivih izvora koji je proizveden u proizvodnim jedinicama u vlasništvu zajednice, u skladu s drugim zahtjevima iz ovog članka i podložno tome da članovi zajednice zadržavaju prava i obveze krajnjih kupaca.

Za potrebe prvog podstavka točke (e), ako se plinovi iz obnovljivih izvora dijele, time se ne dovode u pitanje primjenjive naknade, tarife i pristojbe za upotrebu mreže u skladu s transparentnom analizom troškova i koristi distribuiranih izvora energije koju je izradilo nadležno nacionalno tijelo.

- [...]5. Države članice mogu energetske zajednice građana dodijeliti pravo upravljanja distribucijskim mrežama u njihovu području djelovanja te pravo utvrđivanja odgovarajućih postupaka, ne dovodeći u pitanje poglavlje VI. ili druga pravila i propise koji se primjenjuju na operatore distribucijskih sustava.

Ako se [...] dodijeli pravo **iz [...] prvog podstavka**, države članice osiguravaju da energetske zajednice građana:

- (a) smiju transportirati plin koji nije iz obnovljivih izvora ako je takav plin [...] potreban za siguran rad sustava;
- (b) budu ovlaštene sklopiti sporazum o radu svoje mreže s relevantnim operatorom distribucijskog sustava ili operatorom transportnog sustava na koji je njihova mreža priključena;
- (c) podliježu odgovarajućim naknadama za upotrebu mreže na priključnim mjestima između njihove mreže i distribucijske mreže izvan energetske zajednice građana;
- (d) ne postupaju diskriminirajuće ili štetno u pogledu kupaca koji ostanu priključeni na distribucijski sustav.

6. Ako države članice osiguraju poticajni okvir iz stavka 1., one [...]osiguravaju sljedeće [...]:

- (a) privatna poduzeća koja se bave komercijalnom djelatnošću velikog opsega i za koja plinski sektor predstavlja glavno područje gospodarske aktivnosti ne mogu sudjelovati kao članovi ili dioničari ili surađivati na drugi način, primjerice putem ulaganja, bilo izravno ili neizravno putem društva kćeri[...].**
- (b) privatna poduzeća koja se bave komercijalnom djelatnošću velikog opsega i koja sudjeluju u zajednici kao članovi ili dioničari ili koja surađuju na drugi način, primjerice putem ulaganja, ne mogu imati odlučujući utjecaj na donošenje odluka energetske zajednice građana.**
- (c) energetske zajednice građana gospodarski su i financijski neovisne od privatnih poduzeća koja nisu zajednice obnovljive energije i mala poduzeća.**
- (d) Najmanje 15 % glasačkih prava dodjeljuje se kupcima iz kategorije kućanstvo koji su neovisni o drugim članovima ili dioničarima, kao što su mala poduzeća i lokalna tijela.**

Članak 15.

Računi i informacije o obračunu

1. Države članice osiguravaju da su računi i informacije o obračunu točni, lako razumljivi, jasni, sažeti, prilagođeni korisnicima i predstavljeni na način kojim se krajnjim kupcima olakšava usporedba te da ispunjavaju minimalne zahtjeve utvrđene u Prilogu I. Na svoj zahtjev krajnji kupci moraju dobiti jasno i razumljivo objašnjenje o tome kako je sastavljen njihov račun, posebno ako se računi ne temelje na stvarnoj potrošnji.
2. Države članice osiguravaju da se za izdavanje svih računa i pružanje svih informacija o obračunu krajnjim kupcima ne naplaćuje naknada.
3. Države članice osiguravaju da se krajnjim kupcima ponudi mogućnost primanja računa i informacija o obračunu u elektroničkom obliku **i, barem u slučaju kupaca iz kategorije kućanstvo te mala poduzeća i mikropoduzeća, da se [...] ponude fleksibilni aranžmani za stvarno plaćanje računa.**
4. Ako ugovor predviđa buduće izmjene proizvoda, cijene ili popusta, te se stavke, zajedno s datumom od kojeg se izmjena primjenjuje, navode na računu.
5. Države članice savjetuju se s udrugama potrošača kad razmatraju izmjene zahtjeva u pogledu sadržaja računa.

Članak 16.

Pametni sustavi mjerenja za prirodni plin

1. Radi promicanja energetske učinkovitosti i osnaživanja krajnjih kupaca države članice ili, ako je neka država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo izričito preporučuju da poduzeća za prirodni plin optimiziraju uporabu prirodnog plina, među ostalim pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za formiranje cijena i uvođenjem interoperabilnih pametnih sustava mjerenja, osobito s pomoću potrošačkih sustava za upravljanje energijom i s pomoću pametnih mreža, u skladu s primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka.
2. Države članice na svojim državnim područjima osiguravaju uvođenje pametnih sustava mjerenja.

Ne dovodeći u pitanje prvi podstavak, takva[...] obveza uvođenja može podlijevati procjeni troškova i koristi u skladu s načelima utvrđenima u Prilogu II. U svojoj procjeni troškova i koristi države članice mogu izraditi odvojene procjene za različite kategorije kupaca i skupine kupaca, kao što su kućanstva, mala i srednja poduzeća te industrija.

3. Države članice koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja donose i objavljuju minimalne funkcionalne i tehničke zahtjeve za pametne sustave mjerenja koji će se uvesti na njihovu državnom području u skladu s člankom 18. i Prilogom II. Države članice osiguravaju interoperabilnost tih pametnih sustava mjerenja, kao i njihovu sposobnost osiguravanja izlaznih podataka za potrošačke sustave za upravljanje energijom. U tom su se pogledu države članice dužne pobrinuti za primjenu odgovarajućih dostupnih standarda, uključujući one standarde kojima se omogućuje interoperabilnost, kao i najbolje prakse, vodeći pritom računa o važnosti razvoja pametnih mreža i unutarnjeg tržišta električne energije.

4. Države članice koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja osiguravaju da krajnji kupci na transparentan i nediskriminirajući način doprinose pokrivanju troškova uvođenja, istodobno uzimajući u obzir dugoročne koristi za cjelokupni vrijednosni lanac. Države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela redovito prate uvođenje pametnog mjerenja na svojem državnom području radi bilježenja pružanja koristi potrošačima.
5. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz stavka 2., uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni negativnim, države članice osiguravaju da se ta procjena preispita najmanje svake četiri godine, uzimajući u obzir velike promjene u temeljnim pretpostavkama, u razvoju tehnologije i tržišta. Države članice obavješćuju Komisiju o ishodu svoje ažurirane procjene troškova i koristi kad njezini rezultati postanu dostupni.
6. Odredbe ove Direktive koje se odnose na pametne sustave mjerenja primjenjuju se na buduće ugradnje i ugradnje kojima se zamjenjuju starija pametna brojila. Pametni sustavi mjerenja koji su već ugrađeni ili za koje je „početak radova” započeo prije [datum stupanja na snagu] mogu ostati u funkciji tijekom svojeg vijeka uporabe. Međutim, pametni sustavi mjerenja koji ne ispunjavaju zahtjeve iz članka [...] 18. i Priloga II. ne smiju ostati u funkciji dulje od [12 godina nakon stupanja na snagu ove Direktive].
7. Za potrebe stavka 6., „početak radova” znači početak građevinskih radova na ulaganju ili prva čvrsta obveza za naručivanje opreme ili druga obveza koja ulaganje čini neopozivim, ovisno o tome što nastupi prije. Kupnja zemljišta i pripremne radnje kao što su pribavljanje dozvola i provedba preliminarne studije izvedivosti ne smatraju se početkom radova. U slučaju preuzimanja „početak radova” znači trenutak stjecanja imovine koja je izravno povezana sa stečenom poslovnom jedinicom.

Članak 17.

Pametni sustavi mjerenja u sustavu za vodik

1. Države članice osiguravaju uvođenje pametnih sustava mjerenja kojima se mogu točno mjeriti potrošnja, pružati informacije o stvarnom vremenu uporabe te koji mogu prenositi i primati podatke u svrhu informiranja, praćenja i kontrole koristeći se oblikom elektroničke komunikacije.

Ne dovodeći u pitanje prvi podstavak, takva[...] obveza uvođenja može podlijegati procjeni troškova i koristi u skladu s načelima utvrđenima u Prilogu II.

2. Države članice dužne su pobrinuti se za sigurnost sustava mjerenja i odgovarajuće podatkovne komunikacije te privatnost krajnjih kupaca u skladu s relevantnim zakonodavstvom Unije o zaštiti podataka i privatnosti, kao i njihovu interoperabilnost, uzimajući u obzir primjenu odgovarajućih standarda.

3. Komisija provedbenim aktima donosi zahtjeve interoperabilnosti za pametno mjerenje i postupke kojima se osobama koje na to imaju pravo osigurava pristup podacima iz tih sustava mjerenja. Ti se provedbeni akti donose u skladu sa savjetodavnim postupkom iz članka 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.
4. **Države članice koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja osiguravaju da krajnji kupci na transparentan i nediskriminirajući način doprinose pokrivanju troškova uvođenja, istodobno uzimajući u obzir dugoročne koristi za cjelokupni vrijednosni lanac. Države članice [...] redovito prate takvo uvođenje na svojim državnim područjima radi bilježenja ostvarivanja koristi za potrošače.**
5. **Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz stavka 1., uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni negativnim, države članice osiguravaju da se ta procjena preispita najmanje svake četiri godine, uzimajući u obzir velike promjene u temeljnim pretpostavkama, u razvoju tehnologije i tržišta. Države članice obavješćuju Komisiju o ishodu svoje ažurirane procjene troškova i koristi kad njezini rezultati postanu dostupni.**

Članak 18.

Funkcionalnosti pametnih sustava mjerenja u sustavu za prirodni plin

Ako je uvođenje pametnih sustava mjerenja pozitivno ocijenjeno na temelju procjene troškova i koristi iz članka 16. stavka 2. ili ako se pametni sustavi mjerenja sustavno uvode nakon [datum stupanja na snagu], države članice uvode te sustave u skladu s europskim normama, sljedećim zahtjevima i Prilogom II.:

- (a) pametnim sustavima mjerenja precizno se mjeri stvarna potrošnja prirodnog plina i njima se krajnjim kupcima mogu pružiti informacije o stvarnom vremenu uporabe, uključujući potvrđene povijesne podatke o potrošnji koji su lako i sigurno dostupni i vizualno predstavljeni krajnjim kupcima na zahtjev i bez dodatnih troškova te nepotvrđene najnovije dostupne podatke o potrošnji koji se također lako i sigurno stavljaju na raspolaganje krajnjim kupcima bez dodatnih troškova, putem standardiziranog sučelja ili daljinskog pristupa, kako bi se poduprli automatizirani programi energetske učinkovitosti i druge usluge;
- (b) sigurnost pametnih sustava mjerenja i podatkovne komunikacije u skladu je s relevantnim pravilima Unije o sigurnosti, uzimajući u obzir najbolje dostupne tehnike za osiguravanje najviše razine zaštite kibersigurnosti, vodeći pritom računa o troškovima i načelima proporcionalnosti;
- (c) privatnost krajnjih kupaca i zaštita njihovih podataka u skladu je s relevantnim pravilima Unije o zaštiti podataka i privatnosti;

- (d) na zahtjev krajnjih kupaca, podaci o njihovoj potrošnji prirodnog plina stavljaju im se na raspolaganje, u skladu s provedbenim aktima donesenima na temelju članka [...] 22., putem standardiziranog komunikacijskog sučelja ili putem daljinskog pristupa, ili na raspolaganje trećim osobama koje djeluju u njihovo ime, u lako razumljivom obliku, čime im se omogućava usporedba ponuda pod jednakim uvjetima;
- (e) prije ugradnje pametnih brojila ili pri njihovoj ugradnji krajnjim se kupcima pružaju odgovarajući savjeti i informacije, posebno u vezi s njihovim punim potencijalom u pogledu upravljanja očitavanjem brojila i praćenja potrošnje energije, te u vezi s prikupljanjem i obradom osobnih podataka u skladu s primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka;
- (f) s pomoću pametnih sustava mjerenja podaci krajnjih kupaca mogu se mjeriti, a krajnji kupci mogu biti namireni u najkraćem razdoblju namire na nacionalnom tržištu.

Za potrebe prvog podstavka točke (d) krajnji kupci mogu preuzeti svoje mjerne podatke ili ih prenijeti drugoj strani bez dodatnih troškova i u skladu sa svojim pravom na prenosivost podataka koje im je zajamčeno pravilima Unije o zaštiti podataka;

Članak 19.

Pravo na pametno brojilo za prirodni plin

1. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz članka 16. stavka 2., uvođenje pametnog sustava mjerenja ocijeni negativnim te ako se pametan sustav mjerenja ne uvodi [...] sustavno, države članice osiguravaju da svaki krajnji kupac koji to zatraži ima pravo, pod uvjetom da snosi povezane troškove, na ugradnju ili, ako je primjenjivo, nadogradnju, pod poštenim, razumnim i troškovno učinkovitim uvjetima, pametnog brojila koje je:
 - (a) opremljeno funkcionalnostima navedenima u članku 18., ako je to tehnički izvedivo, ili minimalnim skupom funkcionalnosti koje države članice trebaju definirati i objaviti na nacionalnoj razini u skladu s Prilogom II.;
 - (b) interoperabilno i može omogućiti traženu povezivost mjerne infrastrukture i potrošačkih sustava za upravljanje energijom.
2. Ako kupac zatraži pametno brojilo na temelju stavka 1., države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela:
 - (a) osiguravaju da je u ponudi krajnjem kupcu koji zahtijeva ugradnju pametnog brojila izričito navedeno i jasno opisano sljedeće:
 - i. funkcije i interoperabilnost koje podržava pametno brojilo, moguće usluge, kao i koristi koje se zaista mogu ostvariti uporabom pametnog brojila u određenom trenutku,
 - ii. svi povezani troškovi koje snosi krajnji kupac;

- (b) osiguravaju da je pametno brojilo ugrađeno u razumnom roku, a u svakom slučaju najkasnije četiri mjeseca od zahtjeva kupca;
- (c) redovito, a barem svake dvije godine, preispituju i javno objavljuju povezane troškove te prate razvoj tih troškova kao rezultat tehnoloških dostignuća i mogućih nadogradnji sustava mjerenja.

Članak 20.

Konvencionalna brojila za prirodni plin

1. Ako krajnji kupci prirodnog plina nemaju pametno brojilo, države članice osiguravaju da imaju pojedinačno konvencionalno brojilo kojim se točno mjeri njihova stvarna potrošnja. **Države članice od tog zahtjeva mogu izuzeti kupce iz kategorije kućanstvo koji plin ne upotrebljavaju za grijanje. Izuzeće se može proširiti i na potrošače koji nisu kućanstva, a nalaze se u zgradama u kojima su većina potrošača kućanstva koja imaju pravo na izuzeće, ako takvo uvođenje nije tehnički izvedivo.**
2. Države članice osiguravaju da krajnji kupci prirodnog plina mogu lako očitati svoje konvencionalno brojilo, izravno ili neizravno putem internetskog sučelja ili drugog odgovarajućeg sučelja.

Članak 21.

Upravljanje podacima

1. Pri utvrđivanju pravila u pogledu upravljanja podacima i razmjene podataka države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela utvrđuju pravila o pristupu strana koje ispunjavaju uvjete podacima o krajnjim kupcima u skladu s ovim člankom i mjerodavnim pravnim okvirom Unije. Za potrebe ove Direktive podaci znače mjerne podatke i podatke o potrošnji, kao i podatke koji se zahtijevaju o kupcu koji želi promijeniti opskrbljivača, za upravljanje potrošnjom i za druge usluge.
2. Države članice organiziraju upravljanje podacima kako bi osigurale učinkovit i siguran pristup podacima i učinkovitu razmjenu podataka, kao i zaštitu podataka i njihovu sigurnost.

Neovisno o modelu upravljanja podacima koji se primjenjuje u svakoj državi članici, strana odgovorna za upravljanje podacima omogućava svakoj stranci koja ispunjava uvjete pristup podacima o krajnjem kupcu u skladu sa stavkom 1. Strane koje ispunjavaju uvjete imaju tražene podatke na raspolaganju na nediskriminirajući način i istodobno. Pristup podacima mora biti jednostavan, a relevantni postupci za ostvarenje pristupa podacima javno dostupni.

3. Pravila o pristupu podacima i pohranjivanju podataka za potrebe ove Direktive u moraju biti u skladu s relevantnim pravom Unije.

Obrada osobnih podataka u okviru ove Direktive provodi se u skladu s Uredbom (EU) 2016/679.

4. Države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela ovlašćuju i certificiraju ili, prema potrebi, nadziru strane odgovorne za upravljanje podacima kako bi osigurale da postupaju u skladu sa zahtjevima ove Direktive.

Ne dovodeći u pitanje zadaće službenika za zaštitu podataka iz Uredbe (EU) 2016/679, države članice mogu odlučiti da će od strana odgovornih za upravljanje podacima zahtijevati imenovanje službenika odgovornih za usklađenost, nadležnih za praćenje provedbe mjera koje su poduzele te strane radi osiguravanja nediskriminirajućeg pristupa podacima i usklađenosti sa zahtjevima ove Direktive.

Države članice mogu imenovati službenike ili tijela odgovorne za usklađenost iz članka[...]

42. stavka 2. točke (d) radi ispunjavanja obveza iz ovog stavka.

5. Za pristup vlastitim podacima ili za zahtjev za stavljanje na raspolaganje vlastitih podataka krajnjim se kupcima ne obračunavaju dodatni troškovi.

Države članice odgovorne su za utvrđivanje relevantnih troškova koje u svrhu pristupa podacima snose strane koje ispunjavaju uvjete.

Države članice ili[...] osiguravaju da su troškovi koje naplaćuju regulirani subjekti koji pružaju podatkovne usluge razumni i primjereno opravdani.

Članak 22.

Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i postupci za pristup podacima na tržištu prirodnog plina

1. Radi promicanja tržišnog natjecanja na maloprodajnom tržištu i izbjegavanja nametanja pretjeranih administrativnih troškova stranama koje ispunjavaju uvjete države članice olakšavaju potpunu interoperabilnost energetske usluge u Uniji.
2. Komisija provedbenim aktima donosi zahtjeve u pogledu interoperabilnosti i nediskriminirajućih i transparentnih postupaka za pristup podacima iz članka 21. stavka 1. Ti se provedbeni akti donose u skladu sa savjetodavnim postupkom iz članka 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.
3. Države članice osiguravaju da plinska poduzeća primjenjuju zahtjeve u pogledu interoperabilnosti i postupke za pristup podacima iz stavka 2. Ti se zahtjevi i postupci temelje na postojećim nacionalnim praksama.

Članak 23.

Jedinstvene kontaktne točke

Države članice osiguravaju uspostavljanje jedinstvenih kontaktnih točaka radi pružanja svih nužnih informacija kupcima kad je riječ o njihovim pravima, primjenjivom pravu i mehanizmima za rješavanje sporova koji su im dostupni u slučaju spora. Takve jedinstvene kontaktne točke mogu biti dio općih informacijskih točaka za potrošače i mogu biti isti subjekti kao jedinstvene kontaktne točke za električnu energiju iz članka 26. Direktive (EU) 2019/944 [o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije].

Članak 24.

Pravo na izvansudsko rješavanje sporova

1. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju pristup jednostavnim, pravednim, **razumnim**, transparentnim, neovisnim, isplativim[...] i učinkovitim izvansudskim mehanizmima za rješavanje sporova u vezi s pravima i obvezama utvrđenima ovom Direktivom preko neovisnog mehanizma kao što je pravobranitelj za energetiku ili tijelo za zaštitu potrošača ili regulatorno tijelo. Ako je krajnji kupac potrošač u smislu Direktive 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽²³⁾, takvi izvansudski mehanizmi u skladu su sa zahtjevima za kvalitetu iz te direktive i njima se predviđa, ako je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade.
2. Prema potrebi, države članice osiguravaju da subjekti za alternativno rješavanje sporova surađuju kako bi osigurali jednostavne, pravedne, transparentne, neovisne, djelotvorne i učinkovite mehanizme za izvansudsko rješavanje sporova za svaki spor koji proizađe iz proizvoda ili usluga povezanih ili u paketu s bilo kojim proizvodom ili uslugom koji su obuhvaćeni područjem primjene ove Direktive.
3. Sudjelovanje poduzeća za plin u mehanizmima izvansudskog rješavanja sporova za kupce iz kategorije kućanstva je obvezno, osim ako dotična država članica ne dokaže Komisiji da su drugi mehanizmi jednako učinkoviti.

Zaštita [...]/ugroženih kupaca opskrbljivača u krajnjoj nuždi

1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih mjera zaštite radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu svaka država članica definira koncept ugroženih kupaca koji se može odnositi na energetska siromaštvo. [...] **Kriteriji za definiciju koncepta ugroženih kupaca mogu uključivati razine prihoda, udio rashoda za energiju u okviru raspoloživog dohotka, energetska učinkovitost domova, kritičnu ovisnost o plinskoj opremi iz zdravstvenih razloga, dob ili druge kriterije.** Mjere za zaštitu ugroženih [...] **kupaca** mogu uključivati, među ostalim, [...] zabranu isključivanja [...] takvih kupaca u kritičnim razdobljima.
2. Konkretno, države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu krajnjih kupaca u udaljenim područjima koji su priključeni na sustave za prirodni plin ili vodik. Države članice mogu imenovati opskrbljivača u krajnjoj nuždi za kupce iz kategorije kućanstvo i, ako to države članice smatraju primjerenim, za mala poduzeća **i mikropoduzeća [...]** priključena na sustave za **prirodni plin ili vodik. Države članice [...]** osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, osobito u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, **konkurentnih, transparentnih i nediskriminirajućih cijena,** općih informacija i mehanizama za rješavanje sporova.

Poglavlje IV.

Pristup trećih strana infrastrukturi

ODJELJAK I.

PRISTUP INFRASTRUKTURI ZA PRIRODNI PLIN

Članak 26.

Pristup tržištu za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove

Plinovima iz obnovljivih izvora i niskougljičnim plinovima države članice omogućuju pristup tržištu i infrastrukturi neovisno o tome jesu li postrojenja za proizvodnju plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova priključena na distribucijske ili transportne mreže.

Članak 27.

Pristup trećih strana distribuciji i transportu prirodnog plina i terminalima za UPP

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa trećih strana transportnom i distribucijskom sustavu i terminalima za UPP na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve kupce, uključujući poduzeća za opskrbu, i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobri regulatorno tijelo iz članka 70. prije njihova stupanja na snagu u skladu s člankom 72. te da te tarife i metodologije, ako su odobrene samo metodologije, budu objavljene prije njihovog stupanja na snagu. Popust na tarife **može [...]** biti odobren samo ako je tako propisano zakonodavstvom Unije.
2. **Operatori mreža za vodik, ako je to potrebno u svrhu izvršavanja njihovih funkcija, uključujući u vezi s prekograničnim transportom, imaju pristup mreži drugih operatora transportnih sustava.**
3. Odredbama ove Direktive ne sprečava se sklapanje dugoročnih ugovora u pogledu plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova u mjeri u kojoj oni poštuju pravila Unije o tržišnom natjecanju i doprinose dekarbonizaciji. Dugoročni ugovori o opskrbi fosilnim plinovima ne smiju se sklapati na rok koji je dulji od kraja 2049.
4. Ovaj članak primjenjuje se i na energetske zajednice građana koje upravljaju distribucijskim mrežama.

Pristup mrežama proizvodnih plinovoda za prirodni plin

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, bez obzira na njihovu lokaciju, mogu pristupiti mrežama proizvodnih plinovoda, uključujući postrojenja za pružanje tehničkih usluga koje su povezane s takvim pristupom, u skladu s ovim člankom, osim dijelova takvih mreža i postrojenja koji se koriste za lokalne djelatnosti proizvodnje na polju gdje se pridobiva plin. O mjerama se obavješćuje Komisija u skladu s odredbama članka 88.
2. Pristup iz stavka 1. osigurava se na način koji država članica utvrđuje u skladu s odgovarajućim pravnim instrumentima. Države članice primjenjuju ciljeve poštenog i otvorenog pristupa, pri čemu ostvaruju konkurentno tržište prirodnog plina i izbjegavaju zlorabu vladajućeg položaja, vodeći računa o sigurnosti i redovitosti opskrbe, kapacitetu koji je raspoloživ ili se u razumnoj mjeri može staviti na raspolaganje te zaštititi okoliša. O sljedećim se potrebama može voditi računa:

- (a) potrebi da se odbije pristup u slučaju nesukladnosti tehničkih specifikacija koje se u razumnim okvirima ne mogu ispraviti;
 - (b) potrebi da se izbjegnu teškoće koje se u razumnim okvirima ne mogu svladati i koje bi mogle dovesti u pitanje učinkovitu, postojeću i planiranu buduću proizvodnju ugljikovodika, uključujući proizvodnju iz polja marginalne gospodarske održivosti;
 - (c) potrebi da se poštuju razumne potrebe vlasnika ili operatora mreže proizvodnih plinovoda, obrazložene na odgovarajući način, za transportom i preradom plina te interesi svih drugih korisnika mreže proizvodnih plinovoda ili odgovarajućih postrojenja za preradu i prekrcaj koji bi mogli osjetiti posljedice; i
 - (d) potrebi da se primjenjuju njihova zakonodavstva i administrativni postupci, u skladu s pravom Unije, za izdavanje odobrenja za proizvodnju ili razvoj te djelatnosti.
3. Države članice osiguravaju uspostavu mehanizama za rješavanje sporova, uključujući tijelo koje je neovisno o strankama i ima pristup svim odgovarajućim informacijama, kako bi se omogućilo rješavanje sporova u vezi s pristupom mrežama proizvodnih plinovoda u najbržem roku, vodeći računa o kriterijima iz stavka 2. i broju stranaka koje mogu sudjelovati u pregovorima o pristupu takvim mrežama.

4. U slučaju prekograničnih sporova primjenjuju se mehanizmi za rješavanje sporova države članice nadležne za mrežu proizvodnih plinovoda koja odbija pristup. Ako je u prekograničnim sporovima više država članica nadležno za dotičnu mrežu, te se države članice međusobno savjetuju kako bi osigurale da se odredbe ove Direktive dosljedno primjenjuju. Ako mreža proizvodnih plinovoda potječe iz treće zemlje i povezana je s najmanje jednom državom članicom, dotične države članice međusobno se savjetuju, a država članica u kojoj se nalazi prva ulazna točka na mrežu država članica savjetuje se s dotičnom trećom zemljom iz koje mreža proizvodnih plinovoda potječe kako bi se s obzirom na dotičnu mrežu osiguralo da se ova Direktiva dosljedno primjenjuje na državnom području država članica.

Članak 29.

Pristup sustavima skladišta prirodnog plina

1. Za organizaciju pristupa sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji, ako je to potrebno iz tehničkih ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu za opskrbu kupaca, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama, države članice mogu odabrati jedan od ili oba postupka iz stavaka 3. i 4. Ti se postupci provode u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima.

Pri odabiru postupka za pristup sustavima skladišta u skladu s ovim člankom države članice uzimaju u obzir rezultate zajedničkih i nacionalnih procjena rizika provedenih u skladu s člankom 7. Uredbe (EU) 2017/1938.

Regulatorna tijela utvrđuju i objavljuju kriterije u skladu s kojima je moguće odrediti režim pristupa primjenjiv na sustave skladišta plina i operativnu akumulaciju. Oni objavljuju ili obvezuju operatore sustava skladišta plina i transportnih sustava da objave koji su sustavi skladišta plina ili dijelovi tih sustava te koja operativna akumulacija ponuđeni na temelju različitih postupaka iz stavaka 3. i 4.

.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na pomoćne usluge i privremeno skladištenje koji su povezani s terminalima za UPP te su potrebni za postupak ponovnog uplinjavanja i naknadnu isporuku u transportni sustav.
3. U slučaju ugovorenog pristupa regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, mogli pregovarati o pristupu sustavima skladišta plina i operativnoj akumulaciji kada je to potrebno iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Stranke su obvezne pregovarati u dobroj vjeri o pristupu sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama.

Pregovori o ugovorima za pristup sustavima skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama vode se s odgovarajućim operatorom sustava skladišta plina.

Regulatorna tijela zahtijevaju da operatori sustava skladišta plina i poduzeća za prirodni plin objavljuju svoje glavne komercijalne uvjete za uporabu sustava skladišta plina, operativne akumulacije i drugih pomoćnih usluga jednom godišnje.

Pri razradi tih uvjeta operatori sustava skladišta plina savjetuju se s korisnicima sustava.

4. U slučaju reguliranog pristupa regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi poduzeća za prirodni plin i povlašteni kupci, unutar ili izvan područja koje pokriva međusobno povezani sustav, imali pravo pristupa sustavu skladišta plina, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, na temelju objavljenih tarifa ili drugih uvjeta i obveza za uporabu tog sustava skladišta plina i operativne akumulacije kada je to potrebno iz tehničkih ili gospodarskih razloga kako bi se pružio učinkovit pristup sustavu, kao i za organizaciju pristupa drugim pomoćnim uslugama. Regulatorna tijela savjetuju se s korisnicima sustava pri utvrđivanju tih tarifa ili metodologija za njihov izračun. Pravo pristupa za povlaštene kupce može se pružiti tako da im se omogući sklapanje ugovora o opskrbi s konkurentskim poduzećima koja nisu vlasnik ili operator sustava ili s povezanim poduzećem.

Članak 30.

Izravni plinovodi za prirodni plin

1. Države članice poduzimaju mjere potrebne da se:
 - (a) poduzećima s poslovnim nastanom na njihovu državnom području omogući opskrba povlaštenih kupaca putem izravnog plinovoda; i
 - (b) svim takvim kupcima na njihovu državnom području omogući da ih poduzeća za prirodni plin opskrbljuju putem izravnog plinovoda.
2. Ako je za gradnju ili rad izravnih plinovoda potrebno je odobrenje, na primjer licenca, dozvola, koncesija, pristanak ili suglasnost, države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju utvrđuju kriterije za izdavanje odobrenja za gradnju ili rad takvih plinovoda na svojem državnom području. Ti su kriteriji objektivni, transparentni i nediskriminirajući.
3. Države članice mogu uvjetovati izdavanje odobrenja za gradnju izravnog plinovoda odbijanjem pristupa sustavu na temelju članka 34. ili pokretanjem postupka za rješavanje sporova na temelju članka 73.

ODJELJAK II.

PRISTUP INFRASTRUKTURI ZA VODIK

Članak 31.

Pristup trećih strana mrežama za vodik

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava reguliranog pristupa trećih strana mrežama za vodik na temelju objavljenih tarifa koje se primjenjuju objektivno i bez diskriminacije korisnika mreže za vodik.
2. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobri regulatorno tijelo iz članka 70. prije njihova stupanja na snagu u skladu s člankom 72. te da te tarife i metodologije, ako su odobrene samo metodologije, budu objavljene prije njihova stupanja na snagu.
3. Operatori mreža za vodik, ako je to potrebno u svrhu izvršavanja njihovih funkcija, uključujući u vezi s prekograničnim mrežnim transportom vodika, imaju pristup mrežama drugih operatora mreža za vodik.

4. Do 31. prosinca [203[...]**5.**] država članica može odlučiti da ne primjenjuje stavak 1. U tom slučaju država članica osigurava provedbu sustava ugovorenog pristupa trećih strana mrežama za vodik u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima. Regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi korisnici mreže za vodik mogli pregovarati o pristupu mrežama za vodik **i osigurati da su** strane [...] obvezne pregovarati o pristupu mrežama za vodik u dobroj vjeri.
5. Ako se koristi ugovoreni pristup **iz stavka 4.**, regulatorna tijela korisnicima mreže za vodik daju smjernice o tome kako će uvođenje ugovorenog pristupa trećih strana utjecati na dogovorene tarife.

Članak 32.

Pristup trećih strana terminalima za vodik

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa trećih strana terminalima za vodik na temelju ugovorenog pristupa na objektivan, transparentan i nediskriminirajući način, pri čemu regulatorna tijela poduzimaju potrebne mjere kako bi korisnici terminala za vodik mogli pregovarati o pristupu takvim terminalima. Stranke su obvezne pregovarati o pristupu u dobroj vjeri. **Države članice također mogu odlučiti primijeniti regulirani pristup trećih strana [...] terminalima za vodik.**
2. Regulatorna tijela prate uvjete za pristup trećih strana terminalima za vodik i njihov utjecaj na tržišta vodika te, ako je to potrebno radi zaštite tržišnog natjecanja, poduzimaju mjere za poboljšanje pristupa u skladu s kriterijima utvrđenima u stavku 1.

Pristup skladištima za vodik

1. **Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa trećih strana skladištima za vodik i, ako je to tehnički i gospodarski potrebno za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca, pristupa operativnoj akumulaciji, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama na temelju ugovorenog pristupa na objektivan, transparentan i nediskriminirajući način, ili sustava reguliranog pristupa trećih strana u skladu sa stavkom 2.**
2. **Od 1. siječnja 2036.** države članice osiguravaju provedbu sustava reguliranog pristupa trećih strana skladištima za vodik i, [...] kada je to iz tehničkih [...]ili gospodarskih razloga potrebno za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu [...] za opskrbu kupaca, **pristupa operativnoj akumulaciji**, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama, na temelju objavljenih tarifa te primijenjeno objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava za vodik. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje regulatorno tijelo odobri prije njihova stupanja na snagu u skladu s člankom 72.

ODJELJAK III.

ODBIJANJE PRISTUPA I PRIKLJUČIVANJA

Članak 34.

Odbijanje pristupa i priključivanja

1. **Operatori transportnih i distribucijskih sustava [...]** i **poduzeća** za vodik mogu odbiti pristup ili priključivanje sustavu za prirodni plin ili vodik na temelju nedostatka kapaciteta. [...]
2. **Ne dovodeći u pitanje [...]** ciljeve dekarbonizacije na nacionalnoj razini i na razini Unije, države članice poduzimaju prikladne mjere kako bi osigurale da **operatori transportnih i distribucijskih sustava [...]** ili poduzeća za vodik koji odbiju pristup ili priključivanje sustavu za prirodni plin ili za vodik na temelju nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti uvede potrebna poboljšanja, u mjeri u kojoj je to ekonomično ili kada je navedena poboljšanja voljan platiti potencijalni kupac.
3. Pristup sustavu za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove može se odbiti samo u skladu s odredbama članka 18. i 33. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**].

4. Odstupajući od stavaka od 1.[...] do 3., država članica može predvidjeti sustav u kojem je operatorima transportnih i distribucijskih sustava dopušteno odbiti pristup ili priključenje ili isključiti korisnike mreže za prirodni plin, posebno kako bi se osigurala usklađenost s provedbom cilja klimatske neutralnosti utvrđenog u članku 2. stavku 1. Uredbe (EU) 2021/1119, ako:
- a. planom razvoja mreže na temelju članka 51. [...]predviđa se stavljanje izvan pogona transportnog sustava ili njegovih relevantnih dijelova ili;
 - b. relevantno nacionalno tijelo odobrilo je stavljanje izvan pogona [...]distribucijske mreže ili njezinih relevantnih dijelova.

Države članice koje dopuštaju odbijanje pristupa ili isključivanje korisnika s mreže na temelju ovog stavka[...] osiguravaju da se to radi na temelju objektivnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija [...]koje je definiralo nacionalno regulatorno tijelo, uzimajući u obzir interese pogođenih strana. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za zaštitu korisnika mreže u skladu s člankom 11.a kada dopuštaju isključivanje.

5. Svako takvo odbijanje pristupa ili spajanja i isključivanje na temelju ovog članka[...] obrazlaže se na odgovarajući način.

Poglavlje V.

Pravila koja se primjenjuju na operatore transportnog sustava i sustava skladišta prirodnog plina te operatore terminala za UPP

Članak 35.

Zadaci operatora transportnih sustava, sustava skladišta plina ili terminala za UPP

1. Svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina ili terminala za UPP:
 - (a) upravlja, održava i razvija, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurne, pouzdane i učinkovite transportne sustave, sustave skladišta plina ili terminale za UPP radi osiguravanja otvorenog tržišta, vodeći pritom računa o okolišu i obvezama utvrđenima u [Uredbi (EU) 2022/ ... (Uredba o metanu)], te osigurava dostatna sredstva za ispunjavanje obveza usluge;
 - (b) ne pravi razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
 - (c) pruža svim drugim operatorima transportnih sustava, sustava skladišta plina, terminala za UPP ili distribucijskih sustava dovoljno informacija, kako bi se mogao osigurati transport i skladištenje prirodnog plina na način koji je u skladu sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava;
 - (d) korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu.

2. Svaki operator transportnog sustava gradi dostatni prekogranični kapacitet radi integracije europske transportne infrastrukture, prihvaćajući sve gospodarski razumne i tehnički izvedive zahtjeve za kapacitetom i vodeći računa o sigurnosti opskrbe plinom.
3. Operatori transportnih sustava surađuju s operatorima distribucijskih sustava u svrhu stvarnog sudjelovanja sudionika na tržištu priključenih na njihovu mrežu na maloprodajnim i veleprodajnim tržištima te tržištima uravnoteženja.
4. Operatori transportnih sustava osiguravaju učinkovito upravljanje kvalitetom plina u svojim objektima u skladu s primjenjivim standardima kvalitete plina.
5. Pravila koja operatori transportnih sustava usvoje za uravnoteženje transportnog sustava plina, uključujući pravila terećenja korisnika sustava za energetske neravnoteže u njihovim mrežama, objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, za takve usluge koje pružaju operatori transportnih sustava utvrđuju se na temelju metodologije koja je u skladu s člankom 72. stavkom 7. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.
6. Regulatorna tijela, ako države članice tako odluče, ili države članice mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava da se usklade s minimalnim normama za održavanje i razvoj transportnog sustava, uključujući kapacitet spojnih plinovoda.

7. Države članice mogu predvidjeti da se jedna ili više dužnosti navedenih u stavku 1. dodijeli operatoru transportnog sustava koji nije vlasnik transportnog sustava, a na kojeg bi se inače primjenjivale dotične dužnosti. Operator transportnog sustava kojem se dodijele zadaci mora biti certificiran prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora transportnog sustava i mora ispunjavati zahtjeve iz članka 54., ali ne mora imati u vlasništvu transportni sustav za koji je odgovoran.
8. [...] Operator transportnog sustava **koji je vlasnik transportnog sustava** ispunjava zahtjeve predviđene u poglavlju IX. i certificiran je u skladu s člankom [...]65. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost operatora transportnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora transportnog sustava da, na vlastitu inicijativu i pod svojim nadzorom, delegiraju određene zadatke drugim operatorima transportnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora transportnog sustava ako se tim delegiranjem zadataka ne ugrožavaju stvarna i neovisna prava odlučivanja operatora transportnog sustava koji delegira zadatke.

9. Operatori terminala za UPP, **transportnih sustava** i sustava skladišta plina surađuju unutar jedne države članice i na regionalnoj razini kako bi osigurali najučinkovitije korištenje kapaciteta postrojenja i sinergije između tih postrojenja, uzimajući u obzir cjelovitost i rad sustava **i izbjegavajući stvaranje ograničenja u radu terminala za UPP i sustava skladišta plina.**
10. Operatori transportnih sustava energiju koju rabe za obavljanje svojih funkcija nabavljaju u skladu s transparentnim i nediskriminirajućim postupcima koji su utemeljeni na tržištu.

Članak 36.

Zahtjevi povjerljivosti za operatore transportnih sustava i vlasnike transportnih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 68. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator transportnog sustava, sustava skladišta plina ili terminala za UPP i svaki vlasnik transportnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način. Posebno ne otkriva komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća **koja nisu operatori transportnog ili distribucijskog sustava ili operatori mreže za vodik**, osim ako je to potrebno za izvršavanje poslovne transakcije. Kako bi osigurale potpuno poštovanje pravila o razdvajanju informacija, države članice osiguravaju da vlasnik transportnog sustava uključujući, u slučaju kombiniranog operatora, operatora distribucijskog sustava, i preostali dio poduzeća **koja nisu operatori transportnog ili distribucijskog sustava ili operatori mreže za vodik** ne koriste zajedničke službe kao što je zajednička pravna služba, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.

2. Operatori transportnih sustava, sustava skladišta plina ili terminala za UPP pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebljavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupu sustavu ili pregovaranja o njemu.
3. Informacije koje su potrebne za djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Ta obveza ne dovodi u pitanje zaštitu komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 37.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju [...] proizvodnih postrojenja za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove na transportni sustav

1. Operator transportnog sustava uspostavlja i objavljuje transparentne i učinkovite postupke za nediskriminirajuće priključivanje [...] proizvodnih postrojenja plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornog tijela.

[...]

Članak 38.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju na transportni sustav i mrežu za vodik

1. Operator transportnog sustava i operator mreže za vodik utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke i tarife za nediskriminirajuće priključivanje skladišta za prirodni plin i vodik, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a, terminala za vodik i industrijskih kupaca na transportni sustav i mrežu za vodik. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornog tijela.
2. Operator transportnog sustava i operator mreže za vodik nema pravo odbiti priključenje novog skladišta za prirodni plin ili vodik, terminala za ponovno uplinjavanje UPP-a, terminala za vodik ili industrijskog kupca na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima ili dodatnih troškova povezanih s nužnim povećanjem kapaciteta. Operator transportnog sustava i operator mreže za vodik osigurava dostatni ulazni i izlazni kapacitet za novo priključenje.

Poglavlje VI.

Rad distribucijskog sustava za prirodni plin

Članak 39.

Imenovanje operatora distribucijskih sustava

Države članice imenuju ili zahtijevaju od poduzeća koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna da imenuju, na razdoblje koje države članice trebaju utvrditi uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora distribucijskih sustava te osiguravaju da ti operatori djeluju u skladu s člancima 40., 42. i 43.

Zadaci operatora distribucijskih sustava

1. Svaki operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom plina te za rad, održavanje i razvoj **ili stavljanje izvan pogona**, s obzirom na gospodarske uvjete, sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava na svojem području, uz dužnu pažnju prema okolišu i obvezama utvrđenima u [Uredbi (EU) 2022/ ... (Uredba o metanu)] i energetske učinkovitosti.
2. Ako regulatorna tijela tako odluče, operatori distribucijskih sustava mogu biti odgovorni za osiguravanje učinkovitog upravljanja kvalitetom plina u svojim objektima u skladu s primjenjivim standardima kvalitete plina, ako je to potrebno za upravljanje sustavom zbog utiskivanja plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova.
3. U svakom slučaju operator distribucijskog sustava ne smije praviti razliku između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.
4. Svaki operator distribucijskog sustava drugim operatorima distribucijskih sustava, transportnih sustava, terminala za UPP i/ili sustava skladišta plina pruža dovoljno informacija kako bi se osiguralo da se transport i skladištenje prirodnog plina odvijaju na način koji je uskladiiv sa sigurnim i učinkovitim funkcioniranjem međusobno povezanog sustava.

5. Svaki operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustava.
6. Kada je operator distribucijskog sustava odgovoran za uravnoteženje distribucijskog sustava, pravila koja je u tu svrhu donio objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući pravila za obračunavanje naknada korisnicima sustava za energetske neravnoteže. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distribucijskih sustava utvrđuju se prema metodologiji koja je u skladu s člankom 72. stavkom 7. na nediskriminirajući način koji odražava troškove te se objavljuju.
7. Operatori distribucijskih sustava surađuju s operatorima transportnih sustava u svrhu stvarnog sudjelovanja sudionika na tržištu priključenih na njihovu [...] **infrastrukturu** na maloprodajnim i veleprodajnim tržištima te tržištima uravnoteženja u ulazno-izlaznom sustavu kojem njihov distribucijski sustav pripada.

[...]

Članak 41.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju [...] proizvodnih postrojenja za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljične plinove na distribucijski sustav

Regulatorna tijela **zahtijevaju** [...] da operator distribucijskog sustava objavljuje transparentne i učinkovite postupke za nediskriminirajuće priključivanje [...] postrojenja za proizvodnju plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornog tijela.

(Premješteno iz članka 40.)[...]

Članak 42.

Razdvajanje operatora distribucijskih sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad sredstvima distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.
2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je u smislu svoje organizacije i donošenja odluka neovisan o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo, primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:
 - (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje, transporta[...] i opskrbe plinovima;
 - (b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;

- (c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj mreže; radi izvršavanja tih zadataka, operator distribucijskog sustava na raspolaganju ima potrebne resurse, uključujući ljudske, tehničke, financijske i fizičke resurse; time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava matičnog poduzeća na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na imovinu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 72. stavkom 7.; time se matičnom poduzeću posebno omogućava odobravanje godišnjeg financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegovog poduzeća kćeri; time se matičnom poduzeću ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju ni u pogledu pojedinačnih odluka o gradnji ili unapređenju distribucijskih plinovoda koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta;
- (d) operator distribucijskog sustava mora uvesti program usklađivanja u kojem su navedene mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno i za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegovog poštovanja; u programu usklađivanja navode se specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti kako bi ostvarili taj cilj; osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja, službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava, regulatornom tijelu iz članka 70. stavka 1. podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje; službenik za praćenje usklađenosti operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Vertikalno integrirani operatori distribucijskih sustava u svojoj komunikaciji i politici marke posebno ne smiju stvarati zabunu u pogledu odvojenog identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrbom.
4. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana poduzeća za prirodni plin koja opskrbljuju manje od 100 000 priključenih kupaca.

Članak 43.

Obveze povjerljivosti operatora distribucijskih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 68. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom svojeg obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način.
2. Operatori distribucijskih sustava pri prodaji ili nabavi prirodnog plina putem povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebljavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.

Članak 44.

Zatvoreni distribucijski sustavi za prirodni plin

1. Države članice mogu predvidjeti da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira prirodni plin unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoreni distribucijski sustav:
 - (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili
 - (b) ako taj sustav ponajprije distribuira prirodni plin vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.
2. Države članice mogu predvidjeti da regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava za prirodni plin od zahtjeva na temelju članka 27. stavka 1. prema kojem se tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje odobravaju prije njihovog stupanja na snagu u skladu s člankom 72.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 72. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava za prirodni plin.
4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobrenje izuzeća na temelju stavka 2.
5. Zatvoreni distribucijski sustavi smatraju se distribucijskim sustavima za potrebe ove Direktive.

Članak 45.

Kombinirani operator

Člankom 44. **42.** stavkom 1. ne sprečava se rad kombiniranog operatora transportnog sustava, terminala za UPP, sustava skladišta plina i distribucijskog sustava, pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 54. stavkom 1., ili člancima 55. i 56. ili poglavljem IX.

Poglavlje VII.

Pravila koja se primjenjuju na namjenske mreže za vodik

Članak 46.

Zadaci operatora mreže za vodik, sustava skladištenja za vodik i terminala za vodik

1. Svaki operator mreža za vodik, sustava skladišta za vodik ili terminala za vodik odgovoran je za:
 - (a) rad, održavanje i razvoj, u gospodarskim uvjetima, sigurne i pouzdane infrastrukture za transport ili skladištenje vodika, vodeći računa o okolišu, u bliskoj suradnji s operatorima priključenih i susjednih mreža za vodik;
 - (b) osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava za vodik da zadovolji razumnu potražnju za transportom i skladištenjem vodika;
 - (c) osiguravanje dostatnih sredstava za ispunjavanje svojih obveza;
 - (d) pružanje informacija operatoru drugih mreža ili sustava, s kojima je njegov sustav međusobno povezan, dostatnih za jamčenje sigurnog i učinkovitog rada, koordiniranog razvoja i interoperabilnosti međusobno povezanog sustava;
 - (e) to da ne pravi razliku između korisnika sustava za **vodik** ili klase korisnika infrastrukture, posebno u korist svojih povezanih poduzeća; i

- (f) to da korisnicima sustava za **vodik** pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup infrastrukturi;
- (g) to da poduzimanjem svih razumnih mjera za sprečavanje i smanjenje emisija vodika tijekom rada i provođenjem, u redovitim vremenskim razmacima, otkrivanja i sanacije curenja vodika na svim relevantnim komponentama za koje je odgovoran operator;
- (h) podnošenje izvješća o otkrivanju curenja vodika i, prema potrebi, programa sanacije ili zamjene nadležnim tijelima;

2. [...]Operator mreže za vodik **nastoji osigurati [...]** prekogranični kapacitet radi integracije europske infrastrukture za vodik, prihvaćajući sve gospodarski razumne i tehnički izvedive zahtjeve za kapacitetom i vodeći računa o sigurnosti opskrbe vodikom. **Nakon certificiranja na temelju članka 65. ove Direktive i članka 13. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) 804] nadležna tijela država članica mogu odlučiti jednom ili ograničenom broju operatora mreža za vodik [...]** povjeriti odgovornost za osiguravanje prekograničnog kapaciteta.

3. **Regulatorno tijelo može odlučiti** operatorima mreže [...] za vodik **povjeriti odgovornost za [...]**osiguravanje učinkovitog upravljanja kvalitetom vodika u njihovim mrežama u skladu s primjenjivim standardima kvalitete vodika, ako je to potrebno za upravljanje sustavom [...].
4. **Operatori mreža za vodik odgovorni su za uravnoteženje u svojim mrežama od 1. siječnja 2036. ili od ranijeg datuma ako je tako predvidjelo [...]**regulatorno tijelo. **Pravila koja operatori mreže za vodik donesu za uravnoteženje mreže za vodik, uključujući pravila terećenja korisnika njihovih mreža za energetske neravnoteže u njima, objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća.**

Članak 47.

Postojeće mreže za vodik

1. Države članice mogu **predvidjeti da regulatorna tijela [...] [...] odobre odstupanje od jednog ili više** zahtjeva iz članaka 31., 62., 63., [...] 64. i **65.** ove Direktive i članaka 6. i 47. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021)[...] **804** mrežama za vodik koje su pripadale vertikalno integriranom poduzeću do [datum stupanja na snagu]. Područje primjene odstupanja ograničeno je na kapacitet mreže koji je u funkciji [datum stupanja na snagu].
2. Odstupanje [...] istječe:
 - (a) ako vertikalno integrirano poduzeće regulatornom tijelu podnese zahtjev za ukidanje odstupanja, a regulatorno tijelo takav zahtjev odobri;
 - (b) ako je mreža za vodik za koju je odobreno odstupanje priključena na drugu mrežu za vodik;

- (c) ako je mreža za vodik na koju se primjenjuje odstupanje ili njezin kapacitet proširen za više od [5 %] u smislu duljine ili kapaciteta u usporedbi s [datum stupanja na snagu ove Direktive]; [...] ili
- (d) [...] ako regulatorno tijelo odlukom zaključi da bi nastavak primjene odstupanja mogao ugroziti tržišno natjecanje ili negativno utjecati na učinkovito uvođenje infrastrukture za vodik ili razvoj tržišta vodika u državi članici ili Uniji.

3. Regulatorna tijela mogu od operatora postojećih mreža za vodik zatražiti da im dostave sve informacije potrebne za izvršavanje njihovih zadaća.

Članak 48.

Zemljopisno ograničene mreže za vodik

1. Države članice mogu predvidjeti da regulatorna tijela [...] odobre odstupanje od članaka 62. i **65.** za mreže za vodik koje transportiraju vodik [...] do ograničenog broja izlaznih točaka unutar zemljopisno ograničenog [...] područja. **Za vrijeme trajanja odstupanja takva mreža mora ispunjavati sve sljedeće uvjete:**
 - i. **Ne uključuje spojne plinovodove. [...]**
 - ii. **Nema izravne priključke na skladišta [...] za vodik ili terminale za vodik, osim ako su takva skladišta ili terminali također priključeni na mrežu za vodik na koju se ne primjenjuje odstupanje na temelju ovog članka ili članka 47.**
 - iii. **[...]**
 - iv. **[...]Prvenstveno služi opskrbi vodikom potrošača izravno priključenih na tu mrežu.**

2. **Nacionalno regulatorno tijelo donosi odluku o ukidanju odstupanja na temelju stavka 1. ako zaključi da bi nastavak primjene odstupanja mogao ugroziti tržišno natjecanje ili negativno utjecati na učinkovito uvođenje infrastrukture za vodik ili razvoj tržišta vodika u državi članici ili Uniji ili ako više nije ispunjen bilo koji od uvjeta navedenih u stavku 1.**

[...]

Međudržavni spojni plinovod za vodik s trećim zemljama

1. **Unija za svaki međudržavni spojni plinovod za vodik između država članica i trećih zemalja prije njegova stavljanja u pogon sklapa međunarodni sporazum u skladu s člankom 218. UFEU-a s povezanom trećom zemljom ili trećim zemljama kojim se utvrđuju operativna pravila za dotični međudržavni spojni plinovod za vodik, ako je to potrebno kako bi se osigurala usklađenost i dosljednost s pravilima koja se primjenjuju na mreže za vodik utvrđenima u ovoj Direktivi i [preinačenoj Uredbi o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) 804]. Međunarodni sporazum ne smatra se nužnim ako država članica koja je povezana ili namjerava biti povezana međudržavnim spojnim plinovodom za vodik ispregovara i sklopi međuvladin sporazum s dotičnom povezanom trećom zemljom ili trećim zemljama u skladu s člankom 82. te utvrdi operativna pravila za dotični međudržavni spojni plinovod za vodik kako bi se osigurala usklađenost i dosljednost s pravilima koja se primjenjuju na mreže za vodik utvrđenima u ovoj Direktivi i [preinačenoj Uredbi o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) 804].**

[...]

2. **Stavkom 1. ne dovode se u pitanje članak 79. ni raspodjela nadležnosti između Unije i država članica.**

[...]

3. **Države članice osiguravaju da se pri provedbi pravila z stavka 1. uzima u obzir njihova učinkovita primjena na području Unije i integrirana priroda međudržavnog spojnog plinovoda.**

[...]

Povjerljivost za operatore mreža za vodik, skladišta za vodik i terminala za vodik

1. Ne dovodeći u pitanje pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator mreže za vodik, skladišta za vodik ili terminala za vodik i svaki vlasnik mreže za vodik čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija pribavljenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje bi mogle biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminirajući način. Konkretno, ako je operator mreže za vodik, skladišta za vodik ili terminala za vodik ili vlasnik mreže za vodik dio vertikalno integriranog poduzeća, preostalim dijelovima poduzeća **koja nisu operatori transportnog ili distribucijskog sustava ili operatori mreže za vodik** ne otkriva nikakve komercijalno osjetljive informacije, osim ako je to potrebno za provedbu poslovne transakcije.

2. Operatori mreža za vodik, skladišta za vodik ili terminala za vodik pri prodaji ili nabavi vodika preko povezanih poduzeća ne smiju zloupotrebjavati komercijalno osjetljive informacije pribavljene od trećih strana u kontekstu osiguravanja pristupu sustavu ili pregovaranja o njemu.
3. Informacije koje su potrebne za djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Ta obveza ne dovodi u pitanje zaštitu komercijalno osjetljivih informacija.

Poglavlje VIII.

Integrirano planiranje mreže

Članak 51.

Razvoj mreže za prirodni plin i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Svi operatori transportnih sustava najmanje svake dvije godine relevantnom regulatornom tijelu podnose desetogodišnji plan razvoja mreže koji se temelji na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savjetovali sa svim odgovarajućim zainteresiranim stranama. Svaka država članica mora imati najmanje jedan plan razvoja mreže. Operatori infrastrukture, uključujući operatore terminala za UPP, operatore skladišta, operatore distribucijskih sustava kao i operatore sustava za vodik, za centralizirano grijanje i za električnu energiju, moraju operatorima transportnih sustava pružiti i s njima dijeliti sve relevantne informacije potrebne za izradu jedinstvenog plana. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja primjerenosti sustava za prirodni plin i sigurnosti opskrbe, a posebno sukladnosti s infrastrukturnim standardima iz Uredbe (EU) 2017/1938. Desetogodišnji plan razvoja mreže objavljuje se i mora biti dostupan na internetu.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

- (a) sadržava **sveobuhvatne i detaljne informacije o** glavnoj infrastrukturi koju treba izgraditi ili unaprijediti tijekom sljedećih deset godina, **uzimajući u obzir svu infrastrukturu potrebnu za povezivanje plinskih postrojenja za plinove iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova te uključujući infrastrukturu razvijenu [...]** kako bi se omogućili obrnuti tokovi u transportnu mrežu;
- (b) sadržava sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine;
- (c) uključuje **sveobuhvatne i detaljne** informacije o infrastrukturi koja se može ili će staviti izvan pogona; [...]
- (d) predviđa vremenski okvir za sve investicijske projekte i projekte stavljanja izvan pogona;
- (e) temelji se na okvirnom zajedničkom scenariju koji su sastavili relevantni operatori infrastrukture, uključujući relevantne operatore distribucijskih sustava, barem za **prirodni plin i električnu energiju. Takvi se scenariji temelje na razumnim pretpostavkama o razvoju proizvodnje, opskrbe, potrošnje i razmjene s drugim zemljama;**

- (f) usklađen je s rezultatima zajedničkih i nacionalnih procjena rizika u skladu s člankom 7. Uredbe 2017/1938;
- (g) u skladu je s integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planom i njegovim ažuriranjima te s integriranim nacionalnim energetske i klimatskim izvješćima podnesenima u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 i podupire cilj klimatske neutralnosti utvrđen u članku 2. stavku 1. Uredbe (EU) 2021/1119.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator transportnog sustava u potpunosti uzima u obzir potencijalne alternative proširenju sustava, primjerice primjenu upravljanja potrošnjom, kao i očekivanu potrošnju nakon primjene načela „energetska učinkovitost na prvom mjestu” i **ciljeve smanjenja potražnje**, trgovinu s drugim zemljama te planove razvoja mreže na razini cijele Unije. **S ciljem integracije energetske sustava** [...]operator transportnog sustava procjenjuje kako zadovoljiti, ako je to moguće, potrebe koje postoje u sustavima za električnu energiju i za plin uzetima zajedno, uključujući informacije o optimalnoj lokaciji i veličini skladišta energije i postrojenja za pretvaranje energije u plin.

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zatražiti da potkrijepe takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat postupka savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.
5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom postupka savjetovanja te je li usklađen s najnovijim simulacijama scenarija poremećaja na razini Unije koje je proveo ENTSO za plin na temelju članka 7. Uredbe (EU) 2017/1938, s regionalnim i nacionalnim procjenama rizika te s neobvezujućim desetogodišnjim planov~~ima~~ima razvoja mreže na razini cijele Unije (planov~~i~~ima razvoja mreže na razini cijele Unije) iz članka 30. stavka 1. točke (b) Uredbe (EU) 2019/943, **članka 29. i članka 43. [preinačene Uredbe o plinu, kako je predložena u COM(2021)804]**. Ako se pojave sumnje u vezi s usklađenošću s planom razvoja mreže na razini cijele Unije, regulatorno tijelo savjetuje se s ACER-om. Regulatorno tijelo može od operatora transportnog sustava zatražiti da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

Nadležna nacionalna tijela ispituju usklađenost desetogodišnjeg plana razvoja mreže s **ciljem klimatske neutralnosti iz članka 2. stavka 1., Uredbe (EU) 2021/1119**, nacionalnim energetske i klimatske planom i njegovim ažuriranjima te s integriranim nacionalnim energetske i klimatske izvješćima podnesenima u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 **te, u slučaju nedosljednosti, mogu regulatornom tijelu dostaviti obrazloženo mišljenje u kojem se utvrđuje nedosljednost, koje treba uzeti u obzir na odgovarajući način.**

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.
7. U okolnostima u kojima neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava, osim zbog prevladavajućih razloga izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, države članice osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora transportnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem investitoru;
- (c) obveže operatora transportnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje potrebnih ulaganja i omogući neovisnim investitorima sudjelovanje u kapitalu.

Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju prvog podstavka točke (b), ono može obvezati operatora transportnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećeg:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;
- (c) da sam izgradi predmetna nova sredstva;
- (d) da sam obavlja pogon predmetnih novih sredstava.

Operator transportnog sustava investitorima osigurava sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova sredstva na transportnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe investicijskog projekta.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7., odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Izvješćivanje o razvoju mreže za vodik

1. Operatori mreže za vodik regulatornom tijelu [...], **svake dvije godine [...]** dostavljaju pregled infrastrukture mreže za vodik koju namjeravaju razviti. **Prvi pregled podnosi se u roku od šest mjeseci od [...] certifikacije operatora mreže za vodik na temelju članka 65. ove Direktive i članka 13. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u COM(2021)[...] 804]], ili [...] unutar 12 mjeseci od dobivanja odstupanja na temelju članka 47. ili 48., ovisno o tome što nastupi prije. Za operatore mreža za vodik koji postoje u trenutku stupanja na snagu ove Direktive prvi pregled podnosi se u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ove Direktive. Konkretno, taj pregled:**
 - (a) uključuje informacije o potrebama za kapacitetom, i u pogledu količine i u pogledu trajanja, kako je dogovoreno između korisnika mreže za **vodik** i operatora mreže za vodik, kao i o lokaciji potencijalnih budućih [...] krajnjih korisnika mreže za vodik koje je teško dekarbonizirati i opskrbi vodikom;

- (b) uključuje informacije o mjeri u kojoj će se prenamijenjeni plinovodi za prirodni plin upotrebljavati za transport vodika;
- (c) u skladu je s integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planom i njegovim ažuriranjima te s integriranim nacionalnim energetske i klimatskim izvješćima podnesenima u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 i podupire cilj klimatske neutralnosti utvrđen u članku 2. stavku 1. Uredbe (EU) 2021/1119.
- (d) **uključuje informacije koje se razmjenjuju s operatorima mreža za vodik u susjednim državama članicama na temelju stavka 2.**

2. Operatori skladišta i terminala za **vodik** pružaju i razmjenjuju sve relevantne informacije potrebne za izradu pregleda s operatorima mreže za vodik. **Operatori mreže za vodik razmjenjuju sve relevantne informacije potrebne za izradu pregleda s ostalim operatorima mreže za vodik, uključujući operatore mreže za vodik iz susjednih država članica [...].**

3. Regulatorno tijelo analizira pregled **operatora mreže za vodik i daje preporuke za izmjene pregleda mreža za vodik[...]**. Pri tome uzima u obzir ukupnu energetska i gospodarsku potrebu za mrežom za vodik, kao i okvirni zajednički scenarij izrađen u skladu s člankom 51. stavkom 2. točkom (e). **Kad je riječ o pregledima dostavljenima u vezi s mrežama za vodik na koje se primjenjuje odstupanje na temelju članka 47. ili članka 48., regulatorno tijelo može se suzdržati od analize pregleda i davanja preporuka za izmjene.**
4. Regulatorno tijelo uzima u obzir analizu pregleda pri odobravanju namjenskih pristojbi u smislu članka 4. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021)[...] **804**].
5. Operatori mreže za vodik [...] **svake dvije godine** objavljuju zajedničko izvješće o razvoju sustava za vodik na temelju pregleda dostavljenog regulatornom tijelu. Oni uzimaju u obzir analizu i **preporuke** regulatornog tijela na temelju [...] **3. Regulatorno tijelo može dati mišljenje o izvješću.**

- 5.a** Ne dovodeći u pitanje ovlasti regulatornog tijela za nadzor pravila o pristupu mreži, države članice mogu do 31. siječnja 2035. zadužiti drugo nadležno tijelo da analizira pregled i pruži preporuke za izmjene pregleda operatora mreže za vodik kako bi se osigurala dosljednost s integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima i njihovim ažuriranjima. [...]
- 6.** Ako države članice primjenjuju sustav reguliranog pristupa trećih strana mrežama za vodik u skladu s člankom 31. stavkom 1., države članice [...] na operatore mreže za vodik primjenjuju zahtjeve na temelju članka 51. **uz iznimku zahtjeva povezanih s Uredbom (EU) 2017/1938. U tom slučaju regulatorno tijelo ispituje i je li desetogodišnji plan razvoja mreže koji su dostavili operatori mreža za vodik u skladu s desetogodišnjim planom razvoja mreže za vodik na razini Unije iz članka 43. [preinačene Uredbe o plinu].**
- 7.** Umjesto primjene ovog članka države članice mogu odlučiti primjenjivati zahtjeve iz [...]članka 51. na operatore mreža za vodik od [stupanja na snagu ove Direktive].

Članak 53.

Financiranje prekogranične infrastrukture za vodik

1. **Ako države članice primjenjuju sustav reguliranog pristupa trećih strana mrežama za vodik na temelju članka 31. stavka 1. i ako** projekt međudržavnog spojnog plinovoda za vodik [...] nije projekt od zajedničkog interesa kako je navedeno u [Poglavlju II. i Prilogu I. točki 3. Uredbe xxx o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu], operatori susjednih i pogođenih mreža za vodik **snose troškove projekta i mogu ih uključiti u svoje tarifne sustave. Ako utvrde znatan jaz između koristi i troškova,[...] mogu** izraditi projektni plan, uključujući zahtjev za prekograničnu raspodjelu troškova, i zajednički ga podnijeti dotičnim regulatornim tijelima na zajedničko odobrenje.

2. **Ako operatori mreža za vodik podnesu projektni plan kako je utvrđeno u stavku 1. ovog članka, primjenjuje se sljedeće [...]:**

- a) Uz projektni plan i zahtjev za prekograničnu raspodjelu troškova prilaže se analiza troškova i koristi specifična za projekt, uzimajući u obzir koristi izvan granica dotičnih država članica, te poslovni plan kojim se ocjenjuje financijska održivost projekta, koji uključuje rješenje za financiranje i u kojem se navodi slažu li se uključeni operatori mreže za vodik s obrazloženim prijedlogom za prekograničnu raspodjelu troškova.
- (b) Dotična regulatorna tijela, nakon savjetovanja s operatorima mreže za vodik, **mog**u [...] donijeti koordinirane odluke o raspodjeli troškova ulaganja koje za projekt snosi svaki mrežni operator.
- (c) Ako dotična regulatorna tijela ne mogu postići dogovor o zahtjevu[...], **mog**u odlučiti zajednički podnijeti predmet ACER-u. ACER donosi odluku nakon postupka na temelju članka 6. stavka 10. Uredbe (EU) 2019/942.

[...]

[...]

Poglavlje IX.

Razdvajanje operatora transportnih sustava

ODJELJAK 1.

RAZDVAJANJE VLASNIŠTVA

Članak 54.

Razdvajanje transportnih sustava i operatora transportnih sustava

1. Države članice osiguravaju da:
 - (a) svako poduzeće koje u vlasništvu ima transportni sustav djeluje kao operator transportnog sustava;
 - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo niti:
 - i. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom; niti
 - ii. izravno ili neizravno provoditi kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;

- (c) ista osoba ili osobe nemaju pravo imenovati članove nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu, te izravno ili neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;
- (d) ista osoba nema pravo biti članom nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, pri poduzeću koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe i operatoru transportnog sustava ili transportnom sustavu.

2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:

- (a) ovlast korištenja prava glasovanja;
- (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
- (c) posjedovanje većinskog udjela.

3. Za potrebe stavka 1. točke (b) pojam „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” tumači se tako da uključuje „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje [...] ili opskrbe” u smislu Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća²⁶, a pojmovi „operator transportnog sustava” i „transportni sustav” tumače se tako da uključuju pojmove „operator prijenosnog sustava” i „prijenosni sustav” u smislu te direktive.

²⁶ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (SL L 158, 14.6.2019., str. 125.).

4. [...]
5. Smatra se da je obveza iz stavka 1. točke (a) ovog članka ispunjena ako dva ili više poduzeća koji u vlasništvu imaju transportne sustave stvore zajednički pothvat koji za dotične transportne sustave djeluje kao operator transportnog sustava u dvije ili više država članica. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dijelom zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 55. kao neovisni operator sustava ili neovisni operator transportnog sustava za potrebe odjeljka 3.
6. Za potrebe provedbe ovog članka, ako je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) država članica ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom transportnog sustava ili transportnim sustavom, s jedne strane, te nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe, s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.

7. Države članice osiguravaju da se ni komercijalno osjetljive informacije iz članka 36., u posjedu operatora transportnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, ni osoblje takvog operatora transportnog sustava ne prenose poduzećima koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe.
8. Ako je 3. rujna 2009. transportni sustav pripadao vertikalno integriranom poduzeću, država članice može odlučiti ne primijeniti stavak 1. U pogledu dijela transportnog sustava koji povezuje državu članicu s trećom zemljom između granice te države članice i prvog mjesta priključenja na mrežu te države članice, ako na dan 23. svibnja 2019. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

U tom slučaju predmetna država članica:

- (a) imenuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 55. ili
- (b) poštuje odredbe odjeljka 3.

9. Ako je 3. rujna 2009. transportni sustav pripadao vertikalno integriranom poduzeću te se primjenjuju mehanizmi kojima se jamči učinkovitija neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbama odjeljka 3. ., država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1. ovog članka.

U pogledu dijela transportnog sustava koji povezuje državu članicu s trećom zemljom između granice te države članice i prvog mjesta priključenja na mrežu te države članice, ako na dan 23. svibnja 2019. transportni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću te se primjenjuju mehanizmi kojima se jamči učinkovitija neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbama odjeljka 3., ta država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1. ovog članka.

10. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava na temelju stavka 9. ovog članka, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u članku 65. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive te u članku 13. **Uredbe COM(2021) 804 final [upućivanje na preinačenu Uredbu]** [...]. Nakon toga, Komisija provjerava jamče li jasno postojeći mehanizmi učinkovitiju neovisnost operatora transportnog sustava nego odredbe odjeljka 3.
11. Vertikalno integrirana poduzeća koja u vlasništvu imaju transportni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu mjere za usklađivanje sa stavkom 1.
12. Poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost, ni izravno ni neizravno, preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima transportnih sustava u državama članicama koje primjenjuju stavak 1.

ODJELJAK 2.

NEOVISNI OPERATORI SUSTAVA

Članak 55.

Neovisni operatori sustava

1. Ako je 3. rujna 2009. transportni sustav pripadao vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primijeniti članak [...] **54.** stavak 1. i imenovati neovisnog operatora sustava na prijedlog vlasnika transportnog sustava.

U pogledu dijela transportnog sustava koji povezuje državu članicu s trećom zemljom između granice te države članice i prvog mjesta priključenja na mrežu te države članice, ako je 23. svibnja 2019. transportni sustav pripadao vertikalno integriranom poduzeću, ta država članica može odlučiti ne primijeniti članak **54.** stavak 1. i imenovati neovisnog operatora sustava na prijedlog vlasnika transportnog sustava.

Imenovanje neovisnog operatora sustava podliježe odobrenju Komisije.

2. Država članica može odobriti i imenovati neovisnog operatora sustava samo ako:
- (a) je kandidat za operatora dokazao da je usklađen sa zahtjevima članka 54. stavka 1. točaka (b), (c) i (d);
 - (b) je kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za obavljanje svojih dužnosti na temelju članka 35. ;
 - (c) se kandidat za operatora obvezao uskladiti s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;
 - (d) je vlasnik transportnog sustava dokazao svoju sposobnost da ispuní svoje obveze na temelju stavka 5., za te potrebe stavljajući na raspolaganje sve nacрте ugovornih rješenja dogovorenih s poduzećem kandidatom i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom;
 - (e) je kandidat za operatora dokazao svoju sposobnost da ispuní svoje obveze na temelju [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] 804], uključujući suradnju operatora transportnih sustava na europskoj i regionalnoj razini.
3. Poduzeća koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća koja ispunjavaju zahtjeve iz članka 66. i stavka 2. ovog članka države članice odobravaju i imenuju neovisnim operatorima sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 65. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009 ili iz članka 66. ove Direktive.

4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup i za zagušenje, za rad, održavanje i razvoj transportnog sustava, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sustava da zadovolji razumnu potražnju planiranjem ulaganja. Pri razvoju transportnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak izdavanja odobrenja), gradnju i puštanje u rad nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vlasnik transportnog sustava nije odgovoran za odobravanje ni upravljanje pristupom treće strane, ni za planiranje ulaganja.
5. Ako je imenovan neovisni operator sustava, vlasnik transportnog sustava:
- (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih potrebnih informacija;
 - (b) financira ulaganja o kojima se odluku donio neovisni operator sustava i koja je odobrilo regulatorno tijelo ili daje suglasnost da ih financira druga zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava; odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela; Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom transportnog sustava i drugim zainteresiranim stranama;

- (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava;
 - (d) pruža jamstva za lakše financiranje eventualnog širenja mreže, uz izuzetak ulaganja za koja je na temelju točke (b) dao suglasnost da ih financira bilo koja zainteresirana strana, uključujući neovisnog operatora sustava.
6. U bliskoj suradnji s regulatornim tijelom, odgovarajućem se nacionalnom tijelu nadležnom za tržišno natjecanje dodjeljuju sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika transportnog sustava s njegovim obvezama iz stavka 5.

Članak 56.

Razdvajanje vlasnika transportnih sustava, vlasnika mreža za vodik, operatora sustava skladišta i operatora skladišta za vodik

Vlasnici transportnog sustava i mreže za vodik, kada je imenovan neovisni operator sustava ili neovisni **operator** mreže za vodik, i operator skladišta plina ili operatori skladišta za vodik koji su dio vertikalno integriranih poduzeća neovisni su, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje se ne odnose na transport, distribuciju i skladištenje plinova.

Ovaj se članak primjenjuje samo na sustave skladišta prirodnog plina koji su iz tehničkih i/ili gospodarskih razloga potrebni za osiguravanje učinkovitog pristupa sustavu za opskrbu kupaca na temelju članka 29.

Kako bi se osigurala neovisnost vlasnika transportnog sustava ili mreže za vodik i operatora sustava skladišta plina ili skladišta za vodik iz **prvog** podstavka [...], primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava ili mreže za vodik i operatorom sustava skladišta plina ili skladišta za vodik ne sudjeluju u strukturama integriranog poduzeća za prirodni plin koje su izravno ili neizravno odgovorne za svakodnevno funkcioniranje proizvodnje i opskrbe plinovima;
- (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se o strukovnim interesima osoba koje su odgovorne za upravljanje vlasnikom transportnog sustava ili mreže za vodik i operatorom sustava skladišta plina ili skladišta za vodik vodi računa na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator sustava skladišta plina ili skladišta za vodik ima stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom poduzeću za prirodni plin, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj sustava skladišta plina; time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava matičnog poduzeća na gospodarski nadzor i nadzor upravljanja u pogledu prinosa na imovinu u poduzeću kćeri, neizravno reguliranog u skladu s člankom 72. stavkom 7.; matičnom poduzeću posebno se omogućava odobravanje godišnjeg financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta operatora sustava skladišta plina ili skladišta za vodik i utvrđivanje općih ograničenja stupnja zaduženosti njegova poduzeća kćeri; matičnom poduzeću ne daje se dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom funkcioniranju, ni u pogledu pojedinačnih odluka o izgradnji ili unapređenju sustava skladišta plina koji ne premašuju uvjete odobrenog financijskog plana ili drugog jednakovrijednog instrumenta;

- (d) vlasnik transportnog sustava ili mreže za vodik i operator sustava skladišta plina ili skladišta za vodik uvode program usklađivanja u kojem se navode mjere poduzete za osiguravanje da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegova poštovanja; predviđaju se i specifične obveze koje zaposlenici moraju ispuniti radi ostvarivanja tih ciljeva; osoba ili tijelo koje je odgovorno za praćenje programa usklađivanja regulatornom tijelu podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama, koje se objavljuje.

Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 83. o dopuni[...] ove Direktive kako bi utvrdila smjernice za osiguravanje potpune i stvarne usklađenosti vlasnika transportnog sustava ili mreže za vodik i operatora sustava skladišta plina ili skladišta za vodik sa stavkom 2. ovog članka.

ODJELJAK 3.

NEOVISNI OPERATORI TRANSPORTNOG SUSTAVA

Članak 57.

Sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori transportnih sustava imaju sve ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse potrebne za ispunjavanje njihovih obveza na temelju ove Direktive i za obavljanje djelatnosti transporta plina, a posebno:
 - (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost transporta plina, uključujući transportni sustav, u vlasništvu su operatora transportnog sustava;
 - (b) osoblje koje je potrebno za djelatnost transporta plina, uključujući izvršavanje svih zadataka koji se odnose na poduzeće, zaposleno je pri operatoru transportnog sustava;
 - (c) zabranjuje se davanje u najam osoblja i pružanje usluga za bilo koji drugi odnosno iz bilo kojeg drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća. Operator transportnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
 - i. ako pružanje tih usluga nije diskriminirajuće za korisnike sustava, ako je ono dostupno svim korisnicima sustava pod jednakim uvjetima te ako ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe;
 - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;

- (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 60., vertikalno integrirano poduzeće operatoru transportnog sustava stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće investicijske projekte ili zamjenu postojećih sredstava, pravodobno i na odgovarajući zahtjev operatora transportnog sustava.

2. Djelatnost transporta plina obuhvaća najmanje sljedeće zadatke, pored onih navedenih u članku 35.:

- (a) zastupanje operatora transportnog sustava i kontakt s trećim stranama i regulatornim tijelima;
- (b) zastupanje operatora transportnog sustava u Europskoj mreži operatora transportnih sustava za plin (ENTSO za plin);
- (c) odobravanje i upravljanje pristupom treće strane, pri čemu se ne pravi razlika između korisnika sustava ili klasa korisnika sustava;
- (d) naplata svih naknada povezanih s transportnim sustavom, uključujući naknade za pristup, naknade za uravnoteženje za pomoćne usluge kao što je prerada plina, nabava usluga (troškovi uravnoteženja, energija za nadoknadu gubitaka);
- (e) funkcioniranje, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog transportnog sustava;

- (f) planiranje ulaganja kojima se osigurava dugoročna sposobnost sustava da zadovolji razumnu potražnju i zajamči sigurnost opskrbe;
 - (g) osnivanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući s jednim ili više operatora transportnih sustava, burza plina i drugih povezanih sudionika s ciljem da se potakne stvaranje regionalnih tržišta ili olakša postupak liberalizacije;
 - (h) sve usluge koje se odnose na poduzeće, uključujući pravnu službu, računovodstvene i informatičke usluge.
3. Operatori transportnih sustava organizirani su u pravnom obliku kako je navedeno u [...] **Prilogu II.**[...] Direktivi [...] (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća²⁷.
4. Operator transportnog sustava u identitetu svojeg poduzeća, komunikaciji, politici marke i poslovnim prostorima ne smije stvarati zbrku u pogledu odvojenog identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.
5. Operator transportnog sustava ne smije dijeliti informatičke sustave ili opremu, fizičke prostore i sustave kontrole pristupa s bilo kojim dijelom vertikalno integriranog poduzeća niti rabiti iste konzultante ili vanjske suradnike za informatičke sustave ili opremu te sustave kontrole pristupa.
6. Reviziju računa operatora transportnih sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

²⁷ Direktiva Vijeća 2009/101/EZ od 16. rujna 2009. o usklađivanju zaštitnih mjera koje, radi zaštite interesa članova i trećih strana, države članice zahtijevaju za trgovačka društva u smislu članka 48. stavka 2. Ugovora, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera (SL L 258, 1.10.2009., str. 11.).

Članak 58.

Neovisnost operatora transportnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 60., operator transportnog sustava ima:
 - (a) stvarna prava donošenja odluka, neovisno o vertikalno integriranom poduzeću, u odnosu na sredstva koja su potrebna za rad, održavanje ili razvoj transportnog sustava;
 - (b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno zaduživanjem i povećanjem kapitala.
2. Operator transportnog sustava u svakom trenutku djeluje tako da osigura raspolaganje resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito obavljanje djelatnosti transporta te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog transportnog sustava.

3. Poduzeća kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru transportnog sustava. Operator transportnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti bilo koju drugu financijsku korist od tog poduzeća kćeri.
4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora transportnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora transportnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, ni izravno ni neizravno, konkurentsko ponašanje operatora transportnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnima za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 51.

5. Pri izvršavanju svojih zadataka iz članka 35. i članka 57. stavka 2. ove Direktive te u skladu s člankom 15. stavkom 1., člankom 5. stavkom 1. točkom (a), člankom 9. stavcima 2., 3. i 5., člankom 30. stavkom 6. i člankom 12. stavkom 1. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] 804], operatori transportnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati niti sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.
6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava, uključujući zajmove operatora transportnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator transportnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.
7. Operator transportnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalnom integriranim poduzećem.
8. Operator transportnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 57. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće investicijske projekte ili za zamjenu postojećih sredstava.

9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora transportnog sustava u ispunjavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora transportnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dozvolu za ispunjavanje tih obveza.
10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeće usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja dotična država članica odobrava i imenuje operatorom transportnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 65. ove Direktive i članka 13. **[preinačene Uredbe o plinu [...] [...] predložene u COM X/Y]** ili iz članka 66. ove Direktive.
11. Operator transportnog sustava objavljuje detaljne informacije o kvaliteti plinova koji se transportiraju u njegovoj mreži na temelju članaka 16. i 17. Uredbe (EU) 2015/703.

Članak 59.

Neovisnost osoblja i posloводства operatora transportnog sustava

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima uključujući naknade te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora transportnog sustava imenovano u skladu s člankom 60.
2. O identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove administrativnih tijela operatora transportnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata, obavješćuje se regulatorno tijelo. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujući samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor na njih u roku od tri tjedna od te obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

- (a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili
- (b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora transportnog sustava.

4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, ni izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.
5. Osobe odgovorne za upravljanje ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora transportnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora transportnog sustava.
6. Osobama odgovornima za upravljanje ili članovima administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.
7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora transportnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje ili članovi njegovih administrativnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora transportnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje ili članova administrativnih tijela operatora transportnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje ili članovi administrativnih tijela operatora transportnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom upravljanju i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 60.

Nadzorno tijelo

1. Operator transportnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost imovine vlasnika udjela unutar operatora transportnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora transportnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora transportnog sustava i upravljanjem mrežom te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže na temelju članka 51.
2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa odgovarajuće zakonodavstvo države članice, članova koji zastupaju druge zainteresirane strane, kao što su zaposlenici operatora transportnog sustava.
3. Članak 59. stavak 2. prvi podstavak i članak 59. stavci od 3. do 7. primjenjuju se najmanje na polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 59. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 61.

Program usklađivanja i službenik za praćenje usklađenosti

1. Države članice osiguravaju da operatori transportnih sustava uvedu i provode program usklađivanja koji utvrđuje mjere poduzete da se osigura da diskriminirajuće ponašanje bude isključeno te da se osigura odgovarajuće praćenje usklađenosti s tim programom. Program usklađivanja predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti nacionalnog regulatora, usklađenost s programom neovisno prati službenik za praćenje usklađenosti.
2. Službenika za praćenje usklađenosti imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika za praćenje usklađenosti samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik za praćenje usklađenosti može biti fizička ili pravna osoba. Na službenika za praćenje usklađenosti primjenjuje se članak 59. stavci od 2. do 8.

3. Službenik za praćenje usklađenosti zadužen je za:
- (a) praćenje provedbe programa usklađivanja;
 - (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađivanja i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
 - (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađivanja i njegovoj provedbi;
 - (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađivanja;
 - (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava.
4. Službenik za praćenje usklađenosti podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o planu ulaganja ili o pojedinačnim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kad ih poslovodstvo ili nadležno administrativno tijelo operatora transportnog sustava podnosi nadzornom tijelu.

5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik za praćenje usklađenosti o tome izvješćuje regulatorno tijelo koje zatim postupa u skladu s člankom 51.
6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika za praćenje usklađenosti, uključujući trajanje njegova mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti osiguravaju neovisnost službenika za praćenje usklađenosti, uključujući tako da mu se osiguraju svi resursi potrebni za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik za praćenje usklađenosti ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, ni izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.
7. Službenik za praćenje usklađenosti redovito, usmenim ili pismenim putem, izvješćuje regulatorno tijelo i ima pravo redovito izvješćivati, usmenim ili pismenim putem, nadzorno tijelo operatora transportnog sustava.
8. Službenik za praćenje usklađenosti može prisustvovati svim sastancima posloводства ili administrativnih tijela operatora transportnog sustava te sastancima nadzornog tijela i generalne skupštine. Službenik za praćenje usklađenosti prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:

- (a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je definirano u [preinačenoj Uredbi o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**], posebno u pogledu tarifa, usluga pristupa trećih strana, dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem, transparentnosti, uravnoteženja i sekundarnih tržišta;
 - (b) projekti pokrenuti radi funkcioniranja, održavanja i razvoja transportnog sustava, uključujući ulaganja u nove transportne veze, povećanje kapaciteta i optimizaciju postojećih kapaciteta;
 - (c) nabava ili prodaja energije potrebne za funkcioniranje transportnog sustava.
9. Službenik za praćenje usklađenosti prati usklađenost operatora transportnog sustava s člankom 36.
10. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora transportnog sustava te svim informacijama nužnima za izvršavanje njegovog zadatka.
11. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela, nadzorno tijelo može razriješiti službenika za praćenje usklađenosti. Službenika za praćenje usklađenosti razriješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.
12. Službenik za praćenje usklađenosti ima pristup uredima operatora transportnog sustava bez prethodne najave.

ODJELJAK 4.

RAZDVAJANJE NAMJENSKIH OPERATORA MREŽE ZA VODIK

Članak 62.

Razdvajanje operatora mreže za vodik

1. Države članice osiguravaju da se od [...] **kraj** razdoblja za prenošenje + godina dana] operatori mreže za vodik razdvajaju u skladu s pravilima za operatore transportnih sustava za prirodni plin utvrđenima u članku 5[...]4. stavcima od 1. do 3. **te u stavcima 6., 7. i 12. [...].**
2. Za potrebe ovog članka, članaka 42. i 54. te članaka 35. i 43. Direktive (EU) 2019/944 „proizvodnja ili opskrba” uključuje proizvodnju i opskrbu vodikom, a „prijenos” uključuje transport vodika.
3. [...] **Za** mreže [...] za vodik koje pripadaju [...] vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primjenjivati stavak 1. U tom slučaju dotična država članica imenuje neovisnog operatora mreže za vodik razdvojenog u skladu s pravilima o neovisnim operatorima sustava za prirodni plin utvrđenima u članku 55. Operatori mreže za vodik i operatori transportnih sustava za plin razdvojeni u skladu s člankom 54. stavkom 1. **moгу [...]** djelovati kao neovisni operatori mreže za vodik, podložno zahtjevima na temelju članka 63.

4. **Ne dovodeći u pitanje članak 54., ako mreža za vodik pripada certificiranom operatoru transportnog sustava za plin, ili [...] ako je [stupanje na snagu Direktive] [...] mreža za vodik pripadala vertikalno integriranom poduzeću, države članice mogu odlučiti ne primijeniti stavak 1. i imenovati subjekt pod isključivom kontrolom operatora transportnog sustava ili vertikalno integriranog [...] poduzeća za vodik [...]** operatorom integrirane mreže za vodik razdvojene u skladu s pravilima o neovisnim operatorima transportnog sustava za prirodni plin iz poglavlja IX. odjeljka 3. [...]
5. Pravila koja se primjenjuju na operatore transportnih sustava utvrđena u članku 66. primjenjuju se na operatore mreže za vodik.

Članak 63.

Horizontalno razdvajanje operatora mreže za vodik

Ako je operator mreže za vodik dio poduzeća koje djeluje u području transporta ili distribucije prirodnog plina ili električne energije, mora biti neovisan barem u pogledu svojeg pravnog oblika.

Članak 64.

Razdvajanje računa operatora sustava za vodik

Države članice osiguravaju da se računi operatora sustava za vodik vode u skladu s člankom 69.

ODJELJAK 5.

IMENOVANJE I CERTIFICIRANJE OPERATORA MREŽA ZA PRIRODNI PLIN I VODIK

Članak 65.

Imenovanje i certificiranje operatora transportnih sustava i operatora mreže za vodik

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i imenovano operatorom transportnog sustava ili operatorom mreže za vodik, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka te u članku 13. [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**].
2. Poduzeća koja je regulatorno tijelo na temelju postupka certificiranja certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 54. ili 62. države članice odobravaju i imenuju operatorima transportnih sustava ili operatorima mreže za vodik. Imenovanje operatora transportnih sustava ili operatora mreže za vodik priopćuje se Komisiji i objavljuje u Službenom listu Europske unije.
3. Certificirana poduzeća obavješćuju regulatorno tijelo o svim planiranim transakcijama zbog kojih bi mogla biti potrebna ponovna procjena njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 54. ili članka 62.

4. Regulatorna tijela prate trajnu usklađenost certificiranih poduzeća sa zahtjevima članka 54. ili članka 62. Ona pokreću postupak certificiranja kako bi osigurala takvu usklađenost:
- (a) kada zaprime obavijest certificiranog poduzeća na temelju stavka 3.;
 - (b) na vlastitu inicijativu, ako imaju saznanja da bi planirana promjena prava ili utjecaja na certificirana poduzeća ili vlasnike transportnih sustava mogla rezultirati povredom članka 54. ili članka 62. ili ako imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
 - (c) na utemeljeni zahtjev Komisije.
5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora transportnog sustava [...]ili operatora mreže za vodik u roku od 100 radnih dana od dana obavijesti operatora transportnog sustava [...] ili operatora mreže za vodik ili od dana zahtjeva Komisije. Po isteku tog roka certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon što se zaključi postupak iz stavka 6.

6. Izričitu ili prešutnu odluku o certificiranju regulatorno tijelo bez odlaganja priopćuje Komisiji, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke. Komisija postupi u skladu s postupkom utvrđenim u članku 13. [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**].
7. Regulatorna tijela i Komisija mogu zahtijevati od operatora transportnih sustava, operatora mreže za vodik i poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe sve informacije koje su relevantne za izvršavanje njihovih zadataka na temelju ovog članka.
8. Regulatorna tijela i Komisija čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 66.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zatraži vlasnik transportnog sustava, operator transportnog sustava, operator mreže za vodik ili vlasnik mreže za vodik koji je pod kontrolom osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje Komisiju.

Regulatorno tijelo bez odlaganja obavješćuje Komisiju i o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom, operatorom transportnog sustava, mrežom za vodik [...] ili **operatorom [...] mreže za vodik.**

2. Operator transportnog sustava ili operator mreže za vodik obavješćuje regulatorno tijelo o bilo kakvim okolnostima zbog kojih bi osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja mogle steći kontrolu nad transportnim sustavom ili operatorom transportnog sustava **ili mrežom za vodik ili operatorom mreže za vodik.**

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora transportnog sustava ili operatora mreže za vodik u roku od 100 radnih dana od dana obavijesti operatora transportnog sustava **ili operatora mreže za vodik**. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:
- (a) da je dotični subjekt usklađen sa zahtjevima članka 54. ili članka 62.; i
 - (b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom tijelu koje je imenovala država članica, da se odobravanjem certificiranja neće ugroziti sigurnost opskrbe energijom država članica i Unije. Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo tako imenovano nadležno tijelo vodi računa:
 - i. o pravima i obvezama Unije u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Unija jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;
 - ii. o pravima i obvezama države članice u odnosu na tu treću zemlju, koje proizlaze iz sporazuma koji su sklopljeni s njom, u mjeri u kojoj su u skladu s pravom Unije;
 - iii. o drugim specifičnim činjenicama i okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji.

4. Regulatorno tijelo o odluci bez odlaganja obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u pogledu te odluke.
5. Države članice osiguravaju da regulatorno tijelo ili imenovano nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije nego što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, zatraži mišljenje Komisije o tome:
 - (a) je li dotični subjekt usklađen sa zahtjevima iz članka 54. ili članka 62.; i
 - (b) neće li se odobravanjem certificiranja ugroziti sigurnost opskrbe Unije energijom.
6. Komisija pregledava zahtjev iz stavka 5. čim ga zaprimi. U roku od 50 radnih dana od dana primitka zahtjeva, Komisija dostavlja svoje mišljenje regulatornom tijelu ili imenovanom nadležnom tijelu, ako je ono uputilo zahtjev.

Pri izradi mišljenja Komisija može zatražiti stajalište ACER-a, dotične države članice i zainteresiranih strana. U slučaju da Komisija podnese takav zahtjev, rok od 50 radnih dana produljuje se za dodatnih 50 radnih dana.

U nedostatku mišljenja Komisije u roku iz prvog i drugog podstavka smatra se da Komisija nema prigovora na odluku regulatornog tijela.

7. Pri procjeni hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe Unije energijom, Komisija vodi računa:
- (a) o specifičnim okolnostima slučaja i dotičnoj trećoj zemlji ili trećim zemljama; i
 - (b) o pravima i obvezama Unije u odnosu na tu treću zemlju ili treće zemlje, koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazume sklopljene s jednom ili više trećih zemalja u kojima je Unija jedna od stranaka i koji se bave pitanjima sigurnosti opskrbe.
8. Regulatorno tijelo u roku od 50 radnih dana po isteku razdoblja iz stavka 6. donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke regulatorno tijelo vodi što je više moguće računa o mišljenju Komisije. Države članice u svakom slučaju imaju pravo odbiti certificiranje ako se njegovim odobravanjem ugrožava sigurnost opskrbe te države članice energijom ili sigurnost opskrbe energijom neke druge države članice. Ako je država članica imenovala drugo nadležno tijelo za procjenu stavka 3. točke (b), ona može zatražiti da regulatorno tijelo donese svoju konačnu odluku u skladu s procjenom tog nadležnog tijela. Konačna odluka regulatornog tijela i mišljenje Komisije zajedno se objavljuju. Ako je konačna odluka različita od mišljenja Komisije, dotična država članica priprema i objavljuje, zajedno s tom odlukom, razloge za donošenje takve odluke.

9. Ništa u ovom članku ne dovodi u pitanje pravo država članica da, u skladu s pravom Unije, provode nacionalni pravni nadzor kako bi zaštitile legitimne interese javne sigurnosti.
10. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 83. kako bi **dopunila ovu Direktivu pružanjem**[...] smjernica kojima se utvrđuju pojedinosti o postupku za primjenu ovog članka.

Članak 67.

Imenovanje operatora skladišta prirodnog plina, skladišta za vodik, terminala za UPP i terminala za vodik

Države članice imenuju ili od poduzeća koja u vlasništvu imaju sustave skladišta prirodnog plina, skladišta za vodik, ili terminale za UPP i terminale za vodik traže da imenuju, za razdoblje koje određuju države članice i uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i gospodarske ravnoteže, jednog ili više operatora za tu infrastrukturu.

ODJELJAK 6.

RAZDVAJANJE I TRANSPARENTNOST RAČUNA

Članak 68.

Pravo na pristup računima

1. Države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one imenuju, uključujući regulatorna tijela iz članka 70. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova iz članka 24. stavka 3. imaju, u mjeri u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima poduzeća za prirodni plin i vodik, kako je navedeno u članku 71.
2. Države članice i bilo koje imenovano nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela iz članka 70. stavka 1. i tijela za rješavanje sporova, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija. Države članice mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija, kada je to potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 69.

Razdvajanje računa

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere za osiguravanje da se računi poduzeća za prirodni plin i vodik vode u skladu sa stavcima od 2. do 5.
2. Poduzeća za prirodni plin i vodik, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoje godišnje financijske izvještaje u skladu s pravilima nacionalnog zakonodavstva o godišnjim financijskim izvještajima društava s ograničenom odgovornošću, donesenima na temelju Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća²⁸.

Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svojih godišnjih financijskih izvještaja drže njihov primjerak na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.

²⁸ Direktiva 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ (SL L 182, 29.6.2013., str. 19.).

3. Poduzeća u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti transporta, distribucije, UPP-a, terminala za vodik, skladištenja prirodnog plina i vodika i transporta vodika kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi dotične djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode račune, koji mogu biti konsolidirani, za druge djelatnosti koje nisu povezane s transportom, distribucijom, UPP-om, terminalom za vodik, skladištenjem prirodnog plina i vodika i transportom vodika. . U računu se specificiraju prihodi od vlasništva nad transportnom mrežom, distribucijskom mrežom ili mrežom za vodik. Prema potrebi vode konsolidirane račune za druge djelatnosti koje nemaju veze sa sektorom plina. Interni računi uključuju bilancu te račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.
4. Pri reviziji iz stavka 2. posebno se provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.
5. Poduzeća u svojem internom računovodstvu navode pravila za raspodjelu imovine i obveza, rashoda i prihoda, kao i za amortizaciju, ne dovodeći u pitanje primjenjiva nacionalna računovodstvena pravila, koja slijede pri izradi odvojenih računa iz stavka 3. Ta interna pravila mogu se izmijeniti samo u iznimnim slučajevima. Te se izmjene navode i obrazlažu na odgovarajući način.
6. Godišnji financijski izvještaji u bilješkama sadrže sve transakcije određene važnosti koje su izvršene s povezanim poduzećima.

Poglavlje X.

Regulatorna tijela

Članak 70.

Imenovanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka država članica na nacionalnoj razini imenuje samo jedno regulatorno tijelo.
2. Stavkom 1. ne dovodi se u pitanje imenovanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini u državama članicama, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Unije unutar Odbora regulatora ACER-a u skladu s člankom 7. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/942.
3. Odstupajući od stavka 1., država članica može imenovati regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini predstavljala manje od 3 % ukupne potrošnje države članice čiji je dio. Tim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Unije unutar Odbora regulatora ACER-a u skladu s člankom 7. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/942.
4. Države članice jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju da ono svoje ovlasti izvršava nepristrano i transparentno. U tu svrhu države članice osiguravaju da regulatorno tijelo pri izvršavanju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvom:
 - (a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;

- (b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za njegovo upravljanje:
 - i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima;
 - ii. pri izvršavanju regulatornih zadataka ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni privatnog subjekta. Tim se zahtjevom ne dovodi u pitanje bliska suradnja, prema potrebi, s drugim nadležnim nacionalnim tijelima ni opće smjernice politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 72.

5. Kako bi zaštitile neovisnost regulatornog tijela, države članice posebno osiguravaju:

- (a) da regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu;
- (b) da regulatorno tijelo raspolaže neophodnim ljudskim i financijskim resursima potrebnim za učinkovito i djelotvorno izvršavanje svojih dužnosti i ovlasti;
- (c) da se regulatornom tijelu zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva i da ima autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava;
- (d) da se članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuje na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produljenja;

- (e) da se članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuje na temelju objektivnih, transparentnih i objavljenih kriterija te neovisnog i nepristranog postupka, čime se osigurava da kandidati raspolažu potrebnim vještinama i iskustvom za relevantni položaj u regulatornom tijelu;
- (f) da postoje odredbe o izbjegavanju sukoba interesa i obveze povjerljivosti koje se protežu i nakon isteka mandata članova odbora regulatornog tijela ili, ako odbora nema, najvišeg rukovodstva regulatornog tijela;
- (g) da članovi odbora regulatornog tijela ili, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela mogu biti razriješeni samo na temelju važećih kriterija transparentnosti;
- (h) da države članice mogu odrediti da neovisni revizor provede ex post kontrolu godišnje računovodstvene dokumentacije regulatornog tijela.

U vezi s prvim podstavkom točkom (d), države članice osiguravaju da za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo postoji odgovarajući sustav rotacije. Članovi upravljačkog odbora ili, u nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete iz ovog članka ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

6. Do 5. srpnja 2022. i svake četiri godine nakon toga Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o tome kako nacionalna tijela poštuju načela neovisnosti u skladu s ovim člankom.

Članak 71.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 72., uz blisko savjetovanje s drugim relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje i tijela iz susjednih zemalja, među ostalim i iz trećih zemalja, prema potrebi, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

- (a) promicanje, u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima drugih država članica, Komisijom i ACER-om, konkurentnog, fleksibilnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta prirodnog plina, plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova te vodika unutar Unije te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad mreža za prirodni plin i vodik **i unapređenje integracije energetskeg sustava** vodeći računa o dugoročnim ciljevima, dajući time doprinos dosljednoj, učinkovitoj i djelotvornoj primjeni prava Unije kako bi se postigli klimatski i energetske ciljevi Unije;
- (b) razvoj konkurentnih regionalnih prekograničnih tržišta koja ispravno funkcioniraju unutar Unije s obzirom na postizanje ciljeva iz točke (a);

- (c) uklanjanje ograničenja trgovine prirodnim plinom i vodikom među državama članicama, uključujući uklanjanje ograničenja zbog razlika u kvaliteti plinova, u količini vodika u mješavini u sustavu za prirodni plin ili u kvaliteti vodika u sustavu za vodik, razvoj odgovarajućih prekograničnih transportnih kapaciteta radi zadovoljavanja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta osiguravajući time interoperabilnost međupovezanog sustava EU-a za prirodni plin ili sustava Unije za vodik,, što može olakšati protok prirodnog plina u svakom dijelu Unije;
- (d) doprinos postizanju razvoja **primjenom načela „energetska učinkovitost na prvom mjestu”** i na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminirajućih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske i klimatske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja proizvodnje plina velikog i malog kapaciteta iz obnovljivih izvora i decentralizirane proizvodnje kako u transportnim tako i u distribucijskim mrežama i olakšavajući njihov rad u odnosu na druge energetske mreže za električnu energiju i grijanje;
- (e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i plinu i vodik u obnovljivih izvora;
- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, posebno energetske učinkovitosti, rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce putem učinkovitog funkcioniranja njihovog nacionalnog tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i doprinos osiguravanju zaštite potrošača u bliskoj suradnji s odgovarajućim tijelima za zaštitu potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda javne usluge u sektoru prirodnog plina, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.

Članak 72.

Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:
 - (a) određivanje ili odobravanje, u skladu s transparentnim kriterijima, tarifa za transport ili distribuciju ili njihovih metodologija, ili oboje;
 - (b) od 1. siječnja [...]2036. ili od datuma **primjene**[...] članka 31. stavka 1. ove Direktive, određivanje ili odobravanje, u skladu s transparentnim kriterijima, tarifa za pristup mreži za vodik ili njihovih metodologija, ili oboje;
 - (c) određivanje ili odobravanje, u skladu s transparentnim kriterijima:
 - i. veličine i trajanja namjenske pristojbe iz članka 4. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u COM(2021) [...] **804**] ili njihove metodologije ili oboje;
 - ii. vrijednosti prenesene imovine i odredište svih dobiti i gubitaka koji bi mogli nastati kao posljedica toga te
 - iii. raspoređivanje doprinosa u namjenske pristojbe;

- (d) osiguravanje da operatori transportnih sustava i operatori distribucijskih sustava te, prema potrebi, vlasnici sustava, operatori mreža za vodik, kao i poduzeća za prirodni plin i za vodik te drugi sudionici na tržištu, uključujući energetske zajednice građana, ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**], mrežnih kodeksa i smjernica donesenih na temelju članaka 52. i 53. Uredbe o plinu, Uredbe (EU) 2017/1938 i drugog relevantnog zakonodavstva Unije, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja, kao i odluka ACER-a;
- (e) u bliskoj suradnji s drugim regulatornim tijelima, osiguravanje usklađenosti ENTSO-a za plin, tijela EU-a za ODS-ove i ENNOH-a s njihovim obvezama na temelju ove Direktive, [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**], mrežnih kodeksa i smjernica donesenih na temelju članaka od 52. do 56. [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**] i drugog relevantnog prava Unije, među ostalim u pogledu prekograničnih pitanja, kao i odluka ACER-a, te zajedničko utvrđivanje neusklađenosti ENTSO-a za plin, tijela EU-a za ODS-ove i ENNOH-a s njihovim obvezama; ako regulatorna tijela ne postignu dogovor u roku od četiri mjeseca od početka savjetovanja u svrhu zajedničkog utvrđivanja neusklađenosti, predmet se upućuje ACER-u na odluku na temelju članka 6. stavka 10. Uredbe (EU) 2019/942;

- (f) praćenje kretanja u pogledu kvalitete plina i kako operatori transportnih sustava i, ako je relevantno, operatori distribucijskih sustava upravljaju kvalitetom plina, uključujući praćenje kretanja troškova povezanih s upravljanjem kvalitetom plina koje provode operatori sustava i kretanja povezanih s miješanjem **i odvajanjem** vodika u sustavu prirodnog plina; **Ako je u državi članici za prikupljanje tih informacija već ovlašteno drugo nadležno tijelo, nadležno tijelo te informacije dijeli s regulatornim tijelom.**
- (g) praćenje kretanja kvalitete vodika i, prema potrebi, upravljanja kvalitetom vodika koje provode operatori mreže za vodik kako je navedeno u članku 46., uključujući praćenje kretanja troškova povezanih s upravljanjem kvalitetom vodika;
- (h) analizu i davanje procjene pregleda, **kao i davanje mišljenja i preporuka za izmjene izvješća** o razvoju infrastrukture za transport vodika koje podnose operatori mreža za vodik u skladu s člankom 52., uzimajući u obzir ukupnu energetska i gospodarsku potrebu mreže za vodik u tom ispitivanju, kao i zajednički okvir scenarija na temelju članka 51. stavka 2. točke (e) o planiranju razvoja mreže **i desetogodišnji plan razvoja mreže za vodik na razini Unije kako je utvrđeno u članku 43. [preinačene Uredbe o plinu];**

- i. uzimanje u obzir analize i procjene pregleda razvoja infrastrukture za transport vodika kako se zahtijeva u točki [...] **(h)** pri odobravanju namjenskih pristojbi u smislu članka 4. [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**].
- (j) surađivanje u pogledu prekograničnih pitanja s regulatornim tijelom ili tijelima dotične države članice i s ACER-om, posebno sudjelovanjem u radu Odbora regulatora ACER-a na temelju članka 21. Uredbe (EU) 2019/942. U pogledu infrastrukture prema trećoj zemlji i iz nje regulatorno tijelo države članice u kojoj se nalazi prva interkonekcijska točka s mrežom država članica može surađivati s relevantnim tijelima treće zemlje, uključujući s ugovornim strankama Energetske zajednice, nakon savjetovanja s regulatornim tijelima drugih dotičnih država članica, s ciljem osiguravanja da se ova Direktiva s obzirom na tu infrastrukturu dosljedno primjenjuje na državnom području država članica;

- (k) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke ACER-a i Komisije;
- (l) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih dužnosti nadležnim tijelima država članica, ACER-u i Komisiji. Takva izvješća sadrže poduzete mjere i rezultate koji su ostvareni u odnosu na svaki zadatak naveden u ovom članku;
- (m) osiguravanje da između djelatnosti transporta, distribucije, transporta vodika, skladištenja prirodnog plina i vodika, terminala za vodik i UPP te opskrbe prirodnim plinom i vodikom ne postoje unakrsne subvencije **osim ako je drukčije predviđeno pravom Unije**;
- (n) praćenje investicijskih planova operatora transportnih sustava te uključivanje ocjene investicijskih planova operatora transportnih sustava u godišnje izvješće s obzirom na njihovu dosljednost s planom razvoja mreže na razini Unije iz članka 29. točke (x) [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] **804**]; takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih investicijskih planova;

- (o) praćenje poštovanja pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihovih dosadašnjih rezultata te utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima;
- (p) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje da usklađenosti poduzeća za prirodni plin i za vodik s obvezama transparentnosti;
- (q) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze prirodnog plina i vodika, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, pružanje usluga održavanja i naknade za te usluge te pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i svaki oblik narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih odgovarajućih informacija, te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;

- (r) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje bi velikim kupcima koji nisu kućanstva mogle onemogućiti istodobno sklapanje ugovora s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnih tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
- (s) poštovanje slobode ugovaranja dugoročnih ugovora, pod uvjetom da su usklađeni s pravom Unije i politikama Unije i pod uvjetom da doprinose postizanju ciljeva dekarbonizacije. Dugoročni ugovori o opskrbi fosilnim plinovima s nesmanjenim emisijama ne smiju se sklapati na rok koji je dulji od kraja 2049.
- (t) praćenje vremena koje je operatorima transportnih i distribucijskih sustava za prirodni plin ili operatorima mreže za vodik potrebno za priključivanje i popravke;
- (u) praćenje i pregled uvjeta za pristup sustavima skladišta, operativnoj akumulaciji i drugim pomoćnim uslugama, kako je predviđeno u članku 29. ili članku 33. Ako je režim pristupa sustavu skladišta prirodnog plina određen u skladu s člankom 29. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje pregled tarifa;

- (y) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim nadležnim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača, uključujući onih predviđenih u Prilogu I.;
- (w) objavljivanje preporuka, najmanje na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 6. i, prema potrebi, njihovo dostavljanje tijelima za tržišno natjecanje;
- (x) osiguravanje nediskriminirajućeg pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce na temelju članaka 22. i 23.;
- (y) praćenje provedbe pravila o ulogama i odgovornostima operatora transportnih sustava, operatora distribucijskih sustava, operatora mreže za vodik, opskrbljivača i kupaca te drugih sudionika na tržištu na temelju [preinačene Uredbe o plinu kako je predložena u dokumentu COM(2021) [...] 804];

- (z) praćenje ispravne primjene kriterija na temelju kojih se utvrđuje potpada li određeni sustav skladišta za prirodni plin pod članak 29. stavke 3. ili 4.; i
- (aa) praćenje provedbe zaštitnih mjera iz članka 77.;
- (bb) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini;
- (cc) provedba mrežnih kodeksa i smjernica donesenih na temelju članka 52. **[preinačene Uredbe o plinu]** putem nacionalnih mjera ili, prema potrebi, koordiniranih regionalnih mjera ili mjera na razini Unije;
- (dd) osiguravanje transparentnog i učinkovitog postupka za uspostavu nacionalnog plana razvoja mreže u skladu sa zahtjevima utvrđenima u člancima 51. i 52.;
- (ee) odobravanje i izmjena planova razvoja mreže **iz članka 51., [...] članka 52. stavka 6. i članka 52. stavka 7.;**

(ff) [...]

(gg) [...]

(hh) praćenje dostupnosti internetskih stranica za usporedbu, uključujući alate za usporedbu koji ispunjavaju kriterije iz članka 12.;

ii. praćenje i uklanjanje neopravdanih prepreka i ograničenja razvoja u odnosu na potrošnju prirodnog plina iz obnovljivih izvora koju potrošači sami proizvedu i na energetske zajednice građana;

2. Ako država članica tako predvidi, dužnosti praćenja iz stavka 1. mogu izvršavati druga tijela, različita od regulatornog tijela. U tom se slučaju informacije dobivene takvim praćenjem čim prije stavljaju na raspolaganje regulatornom tijelu.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo pri izvršavanju dužnosti iz stavka 1. prema potrebi se savjetuje s operatorima transportnih sustava za prirodni plin i operatorima mreže za vodik i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima.

3. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavka 1. ovog članka, ako je neovisni operator sustava ili neovisni operator mreže za vodik imenovan na temelju članka 55. ili članka 62., regulatorno tijelo:
- (a) prati ispunjavaju li vlasnik transportnog sustava i neovisni operator sustava i vlasnik mreže za vodik i neovisni operator mreže za vodik svoje obveze na temelju ovog članka i za određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 4. točkom (d);
 - (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava ili vlasnika mreže za vodik i neovisnog operatora mreže za vodik s ciljem da se osigura da neovisni operator sustava ili neovisni operator mreže za vodik ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika transportnog sustava ili vlasnika mreže za vodik i neovisnog operatora mreže za vodik u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju stavka 11.;

- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 55. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava investicijsko planiranje i višegodišnji plan razvoja mreže koji godišnje podnosi neovisni operator sustava ili neovisni operator mreže za vodik;
- (d) osigurava da tarife za pristup mreži, koje naplaćuje neovisni operator sustava ili neovisni operator mreže za vodik, uključuju naknadu za vlasnika ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za uporabu sredstava mreže i za bilo koja nova ulaganja u nju, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito;
- (e) ovlašteno je za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vlasnika transportnog sustava i neovisnog operatora sustava ili vlasnika mreže za vodik i neovisnog operatora mreže za vodik.

4. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz stavaka 1., 3. i 6. na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo ima najmanje sljedeće ovlasti:
- (a) donosi obvezujuće odluke o poduzećima za prirodni plin i vodik;
 - (b) provodi istrage o funkcioniranju tržišta plinova, odlučuje o bilo kojim nužnim i razmjernim mjerama za promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta plinova te ih određuje i, ako je potrebno, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili Komisijom pri provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;
 - (c) od poduzeća za prirodni plin i vodik zahtijeva sve informacije relevantne za izvršavanje njegovih zadataka, uključujući razloge za eventualno odbijanje odobravanja pristupa treće strane, i sve informacije o mjerama nužnima za pojačanje mreže;

- (d) izriče učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije poduzećima za prirodni plin i vodik koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a, ili predlaže da nadležni sud izrekne takve sankcije uključujući ovlast izricanja ili predlaganja sankcija od najviše 10 % godišnjeg prometa operatora transportnog sustava ili operatora mreže za vodik, odnosno od najviše 10 % godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća, operatoru transportnog sustava ili operatoru mreže za vodik odnosno vertikalno integriranom poduzeću, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive;
- (e) odgovarajuća prava istraživanja i odgovarajuće ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju stavaka 11. i 12.

5. Regulatorno tijelo koje se nalazi u državi članici u kojoj ENTSO za plin, Europska mreža operatora mreže za vodik ili tijelo EU-a za ODS-ove ima sjedište, ima ovlast izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija tim subjektima ako se ne pridržavaju svojih obveza na temelju ove Direktive, [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**] ili bilo koje relevantne pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a ili ovlast da nadležnom sudu predlože izricanje takvih sankcija.

6. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 4. ovog članka, ako je neovisni operator transportnog sustava ili operator integrirane mreže za vodik imenovan u skladu s poglavljem IX. odjeljkom 3., regulatornom tijelu dodjeljuju se najmanje sljedeće dužnosti i ovlasti:
- (a) izricati sankcije u skladu sa stavkom 4. točkom (d) za diskriminirajuće ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
 - (b) pratiti komunikaciju između operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator transportnog sustava ili operator integrirane mreže za vodik ispunjava svoje obveze;
 - (c) djelovati u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju stavka 11.;
 - (d) pratiti komercijalne i financijske odnose, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik;

- (e) odobravati sve komercijalne i financijske sporazume između vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;
- (f) zahtijevati opravdanje od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika za praćenje usklađenosti u skladu s člankom 64. stavkom 4., a posebno uključujući dokaze da nije došlo do diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provoditi inspekcije, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik;
- (h) dodjeljivati sve ili specifične zadatke operatora transportnog sustava ili operatora integrirane mreže za vodik neovisnom operatoru sustava ili neovisnom operatoru mreže za vodik, imenovanom u skladu s člankom 64. , u slučaju da operator transportnog sustava ili operator integrirane mreže za vodik stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, a posebno u slučaju ponovljenog diskriminirajućeg ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.

7. Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dovoljno vremena prije no što stupe na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračunavanje ili utvrđivanje uvjeta za:
- (a) priključenje i pristup nacionalnim mrežama za prirodni plin, uključujući tarife za transport i distribuciju, te uvjeta i tarifa za pristup terminalima za UPP, pri čemu. tarife ili metodologije omogućavaju da se potrebna ulaganja u mreže i terminale za UPP izvrše tako da se tim ulaganjima omogući osiguravanje održivosti mreža i terminala za UPP;
 - (b) priključenje i pristup nacionalnim mrežama za vodik, uključujući, od 1. siječnja 2031., mrežne tarife za vodik, **prema potrebi**, te uvjete i tarife za pristup skladištima i terminalima za vodik[...];
 - (c) pružanje usluga uravnoteženja na najekonomičniji način i davanje odgovarajućih poticaja kako bi korisnici mreže uravnotežili svoj unos i povlačenje, na pošten i nediskriminirajući način i na temelju objektivnih kriterija;
 - (d) odobravanje i praćenje namjenskih pristojbi u skladu s člankom 4. [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**].
 - (e) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke za raspodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem.
8. Metodologije ili uvjeti iz stavka 7. objavljuju se.

9. Pri utvrđivanju ili odobravanju tarifa ili metodologija i usluga uravnoteženja regulatorna tijela osiguravaju da su operatorima transportnih i distribucijskih sustava i, od 1. siječnja 203[...]**6. ili od datuma primjene članka 31. stavka 1.**, operatorima mreže za vodik pruženi odgovarajući poticaji, kratkoročno i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, poticanja integracije tržišta i sigurnosti opskrbe te podrške povezanim istraživačkim djelatnostima.
10. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih transportnih mreža i mreža za vodik, uključujući međudržavne spojne plinovode, i provedbu pravila upravljanja zagušenjem. U tu svrhu operatori transportnih sustava, operatori mreža za vodik ili operatori na tržištu svoja pravila upravljanja zagušenjem, uključujući raspodjelu kapaciteta, dostavljaju regulatornim tijelima. Regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.

Članak 73.

Odluke i pritužbe

1. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati da operatori transportnih sustava za prirodni plin, sustava skladišta plina, terminala za UPP i operatori distribucijskih sustava, operatori skladišta i terminala za vodik, i [...] **operatori** mreža za vodik, prema potrebi, promijene uvjete, uključujući tarife i metodologije iz ovog članka, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminirajući način. Ako je režim pristupa sustavima skladišta utvrđen u skladu s člankom 29. stavkom 3., taj zadatak ne uključuje promjenu tarifa. **Ako se režim pristupa mrežama za skladištenje vodika ili mrežama za vodik temelji na dogovorenom pristupu trećih strana u skladu s člankom 31. stavkom 4., člankom 32. stavkom 1. ili člankom 33. stavkom 1., taj zadatak isključuje promjenu tarifa.** U slučaju kašnjenja s određivanjem tarifa za transport i distribuciju prirodnog plina i, prema potrebi, tarifa mreže za vodik, regulatorna su tijela ovlaštena odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije za transport i distribuciju te tarife ili metodologije mreže za vodik i odlučiti o odgovarajućim kompenzacijskim mjerama u slučaju da konačne tarife ili metodologije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.

2. Stranka koja ima pritužbu na određenog operatora transportnog sustava za prirodni plin, sustava skladišta plina, terminala za UPP ili operatora distribucijskog sustava ili operatora mreže, skladišta ili terminala za vodik u vezi s obvezama koje taj operator ima na temelju ove Direktive može svoju pritužbu uputiti regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku u roku od dva mjeseca od primitka pritužbe. Taj se rok može produljiti za dva mjeseca ako regulatorna tijela zatraže dodatne informacije. Taj se produljeni rok može dodatno produljiti uz pristanak podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.
3. Svaka stranka koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju ovog članka ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može najkasnije u roku od dva mjeseca nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke ili u kraćem roku, ako tako predvide države članice, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.

4. Države članice uvode odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zloporabe vladajućeg položaja, posebno na štetu potrošača, i bilo kojeg predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe UFEU-a, a posebno njegov članak 102.
5. Države članice osiguravaju poduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti, predviđenih u ovoj Direktivi.
6. Pritužbe iz stavaka 2. i 3. ne dovode u pitanje korištenje prava na žalbu na temelju prava Unije ili nacionalnog prava.
7. Odluke koje donose regulatorna tijela u potpunosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.
8. Države članice osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih stranka oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i o bilo kojoj vladi.

Regionalna suradnja među regulatornim tijelima u odnosu na prekogranična pitanja

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju te jedna drugima, a posebice unutar ACER-a, i ACER-u pružaju sve informacije potrebne za obavljanje njihovih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.
2. Regulatorna tijela surađuju najmanje na regionalnoj razini radi:
 - (a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke burze plina i vodika i raspodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta spojnih plinovoda, uključujući putem novih spojnih plinovoda, unutar regije i između regija, kako bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, a da se pritom ne prave razlike između poduzeća za opskrbu u različitim državama članicama;
 - (b) koordiniranja razvoja svih mrežnih kodeksa za odgovarajuće operatore transportnih sustava, operatore mreže za vodik i druge sudionike na tržištu;
 - (c) koordiniranja izrade pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem;
 - (d) osiguravanja usklađenosti s propisima za pravne subjekte koji izvršavaju zadaće operatora transportnih sustava i operatora mreže na prekograničnoj ili regionalnoj razini.

3. Regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji kako bi potakla regulatornu suradnju.
4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim nadležnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.
5. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 83. kako bi se ova Direktiva dopunila uspostavom smjernica o opsegu dužnosti regulatornih tijela da surađuju međusobno i s ACER-om.
6. Regulatorna tijela ili, prema potrebi, druga nadležna tijela mogu se savjetovati i surađivati s relevantnim tijelima trećih zemalja, uključujući s ugovornim strankama Energetske zajednice, u pogledu rada infrastrukture za plin i vodik prema trećim zemljama i iz njih s ciljem osiguravanja da se ova Direktive s obzirom na dotičnu infrastrukturu dosljedno primjenjuje na državnom području i u teritorijalnom moru države članice.

Članak 75.

Usklađenost s mrežnim kodeksima i smjernicama

1. Svako regulatorno tijelo i Komisija mogu zatražiti mišljenje ACER-a o usklađenosti odluke koju je donijelo regulatorno tijelo s mrežnim kodeksima i smjernicama iz ove Direktive ili iz [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] 804].
2. ACER daje svoje mišljenje regulatornom tijelu koje ga je zatražilo, odnosno Komisiji, i regulatornom tijelu koje je donijelo predmetnu odluku, u roku od tri mjeseca od dana primitka zahtjeva.
3. Ako se regulatorno tijelo koje je donijelo odluku ne uskladi s mišljenjem ACER-a u roku od četiri mjeseca od dana primitka tog mišljenja, ACER o tome obavješćuje Komisiju.

4. Bilo koje regulatorno tijelo može obavijestiti Komisiju ako smatra da određena odluka značajna za prekogranično trgovanje koju je donijelo drugo regulatorno tijelo nije usklađena s **mrežnim kodeksima i** smjernicama iz ove Direktive ili iz [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**] u roku od dva mjeseca od dana te odluke.
5. Ako Komisija, u roku od dva mjeseca od obavijesti ACER-a u skladu sa stavkom 3. ili regulatornog tijela u skladu sa stavkom 4., ili na vlastitu inicijativu u roku od tri mjeseca od dana odluke, zaključi da postoji ozbiljna sumnja u pogledu usklađenosti odluke određenog regulatornog tijela s mrežnim kodeksima i smjernicama iz ove Direktive ili iz [preinačene Uredbe o plinu predložene u dokumentu COM(2021) [...] **804**], Komisija može odlučiti dodatno preispitati taj predmet. U takvom slučaju poziva regulatorno tijelo i stranke u postupku pred regulatornim tijelom da podnesu primjedbe.
6. Kada Komisija odluči dodatno ispitati slučaj, ona u roku od četiri mjeseca od dana takve odluke donosi konačnu odluku kojom:
 - (a) se ne protivi odluci regulatornog tijela; ili
 - (b) od predmetnog regulatornog tijela zahtijeva da povuče svoju odluku na temelju neusklađenosti s mrežnim kodeksima i smjernicama.

7. Ako Komisija ne donese odluku o dodatnom ispitivanju slučaja ni konačnu odluku u roku predviđenom u stavku 5., odnosno 6., smatra se da se ne protivi odluci regulatornog tijela.
8. Regulatorno tijelo usklađuje se s odlukom Komisije o povlačenju njegove odluke u roku od dva mjeseca i o tome obavještuje Komisiju.
9. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 83. **kako** bi se ova Direktiva dopunila[...] utvrđivanjem smjernica kojima se utvrđuju pojedinosti o postupku za primjenu ovog članka.

Članak 76.

Vodenje evidencije

1. Države članice zahtijevaju od poduzeća za opskrbu da nacionalnim tijelima, uključujući regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i Komisiju, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke o svim transakcijama u vezi s ugovorima o opskrbi prirodnim plinom i vodikom i izvedenicama za trgovanje prirodnim plinom i vodikom s veleprodajnim kupcima i operatorima transportnih sustava, kao i operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP te operatorima mreža, skladišta i terminala za vodik.
2. Ti podaci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su pravila o trajanju, isporukama i namirenju, količini, datumu i vremenu izvršenja, cijenama transakcija te načinu identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi prirodnim plinom i vodikom i izvedenicama za trgovanje prirodnim plinom i vodikom.
3. Regulatorno tijelo može odlučiti da neke od tih informacija stavi na raspolaganje sudionicima na tržištu, pod uvjetom da se ne otkriju komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili pojedinim transakcijama. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su obuhvaćene Direktivom 2014/65/EU.

4. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 83. **kako** bi se ova Direktiva dopunila[...] utvrđivanjem smjernica kojima se definiraju metode i modaliteti vođenja evidencije kao i oblik i sadržaj podataka koji se trebaju čuvati.
5. U pogledu transakcija izvedenicama za trgovanje prirodnim plinom i vodikom poduzeća za opskrbu s veleprodajnim kupcima te operatorima transportnih sustava za prirodni plin, operatorima sustava skladišta plina i terminala za UPP, kao i operatorima mreže, skladišta i terminala za vodik, ovaj se članak primjenjuje tek nakon što Komisija donese smjernice iz stavka 4.
6. Odredbama ovog članka ne stvaraju se dodatne obveze prema tijelima iz stavka 1. za subjekte obuhvaćene Direktivom 2014/65/EU.
7. Ako je tijelima iz stavka 1. potreban pristup podacima koje vode subjekti obuhvaćeni Direktivom 2014/65/EU, zahtijevane podatke pružaju im tijela odgovorna na temelju te direktive.

Poglavlje XI.

Završne odredbe

Članak 77.

Zaštitne mjere

1. U slučaju iznenadne krize na energetsom tržištu ili kada su ugroženi fizička sigurnost ili sigurnost osoba, opreme ili postrojenja ili integritet sustava, država članica može **poduzeti mjere predviđene u nacionalnom interventnom planu i** proglasiti, **ako je primjenjivo**, izvanredno stanje na temelju članka 11. Uredbe (EU 2017/ 1938)[...].

Članak 78.

Ravnopravni uvjeti

1. Mjere koje države članice mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih uvjeta moraju biti usklađene s UFEU-om, posebno njegovim člankom 36., i sa zakonodavstvom Unije.
2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminirajuće i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što Komisija o njima bude obaviještena i odobri ih.
3. Komisija djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. u roku od dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako Komisija nije djelovala unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 79.

Tehnički sporazumi o radu plinovoda za prirodni plin i vodik s trećim zemljama

Ova Direktiva ne **utječe** [...] na slobodu operatora transportnih sustava, operatora mreže za vodik ili drugih gospodarskih subjekata da zadrže na snazi ili sklope tehničke sporazume o pitanjima povezanim s radom plinovoda između države članice i treće zemlje, u mjeri u kojoj su ti sporazumi u skladu s pravom Unije i relevantnim odlukama regulatornih tijela dotičnih država članica. O takvim sporazumima obavješćuju se regulatorna tijela dotičnih država članica.

Članak 80.

Odstupanja za sustav prirodnog plina

1. Države članice koje nisu izravno priključene na međudržavni spojni plinovod bilo koje druge države članice mogu **odstupiti [...]** od članaka 3., 7., **30.**, 54. ili članka 27. **stavka 1.** Svako takvo odstupanje istječe od trenutka dovršetka prvog spojnog plinovoda s državom članicom. **O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.**
2. Države članice mogu od Komisije zatražiti odstupanje od primjene članaka 3., 7., 54. ili 27. na najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a ili na druga zemljopisno izolirana područja. Svako takvo odstupanje istječe od trenutka dovršetka povezivanja regije ili područja s državom članicom s međusobno povezanim sustavom.
- 2.a** **Luksemburg može odstupiti od članka 54. O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.**
3. Komisija obavješćuje države članice o zahtjevima za odstupanja iz stavka [...] **2. [...]** prije donošenja odluke, uzimajući u obzir opravdane zahtjeve za povjerljivost poslovno osjetljivih informacija.

4. Odstupanja koja odobrava Komisija **na temelju stavka 2.** vremenski su ograničena i podložna uvjetima kojima se nastoji povećati tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu i njegova integracija te osigurati da se odstupanjima ne ometa prijelaz na energiju iz obnovljivih izvora ili primjena načela „energetska učinkovitost na prvom mjestu” u smislu članka 2. točke 18. Uredbe (EU) 2018/1999.
5. Odstupanja na temelju Direktive 2009/73/EZ bez datuma isteka **ili bez definiranog razdoblja primjene** istječu 31. prosinca 2025. Države članice koje u trenutku stupanja na snagu ove Direktive i dalje uživaju koristi od tih odstupanja mogu **se odlučiti za novo odstupanje na temelju stavaka 1. ili 5.a ili mogu** od Komisije zatražiti novo odstupanje u skladu s uvjetima utvrđenima u **stavku 2. [...]**
- 5.a** [...]Države članice koje dobiju prvu komercijalnu isporuku na temelju njihova prvog dugoročnog ugovora o opskrbi prirodnim plinom nakon stupanja na snagu ove Direktive mogu odstupiti [...] od [...] članka 3. stavaka od 1. do 4., članka 4. stavka 1., članka 7., članka 27. stavka 1., članka 30., članka 35. stavaka 1. i 5., članka 39., članka 40. stavka 6., članaka 42., 54., 55. i 69.[...] O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.
6. **Obavijesti o [...]**odstupanjima, kao i [...]odluke o odobrenju odstupanja **iz stavaka 1., 2. i 5.a** objavljuju se u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 80.a

Odstupanja za vodik

Estonija, Latvija i Litva mogu do 31. prosinca 2030. odstupiti od članka 63. O svim se takvim odstupanjima obavješćuje Komisiju.

Članak 81.

Odstupanja u vezi s transportnim plinovodima za prirodni plin koji vode prema trećim zemljama i iz njih

1. U pogledu transportnih plinovoda između države članice i treće zemlje dovršenih prije 23. svibnja 2019., država članica u kojoj se nalazi prvo mjesto priključenja takvog transportnog plinovoda na mrežu države članice može odlučiti da odstupi od članaka 54., 65., 66. i 27. te članka 72. stavaka 7. i 9. te članka 73. stavka 1. za dijelove takvog transportnog plinovoda koji se nalaze na njezinu državnom području i u teritorijalnom moru, iz objektivnih razloga kao što su omogućivanje povrata izvršenog ulaganja ili iz razloga sigurnosti opskrbe, pod uvjetom da odstupanje nije štetno za tržišno natjecanje ili učinkovito funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina, ili za sigurnost opskrbe u Uniji.

Odstupanje je vremenski ograničeno na najviše 20 godina na temelju objektivnog opravdanja, može se obnoviti uz obrazloženje i može podlijevati uvjetima kojima se doprinosi ostvarivanju uvjeta iz prvog podstavka.

Takva se odstupanja ne primjenjuju na transportne plinovode između države članice i treće zemlje koja ima obvezu prenošenja ove Direktive i koja učinkovito provodi ovu Direktivu u svojem pravnom poretku na temelju sporazuma sklopljenog s Unijom.

2. Ako se dotični transportni plinovod nalazi na državnom području više od jedne države članice, država članica na čijem se državnom području nalazi prvo mjesto priključenja na mrežu država članica odlučuje hoće li odobriti odstupanje za taj transportni plinovod nakon savjetovanja sa svim dotičnim državama članicama.

Na zahtjev dotičnih država članica Komisija može odlučiti djelovati kao promatrač u postupku savjetovanja između države članice na čijem se državnom području nalazi prvo mjesto priključenja i treće zemlje u vezi s dosljednom primjenom ove Direktive na državnom području i u teritorijalnom moru države članice u kojoj se nalazi prva interkonekcijska točka, uključujući odobravanje odstupanja za takve transportne plinovode.

3. Odluke na temelju stavaka 1. i 2. donose se do 24. svibnja 2020. Države članice o svim takvim odlukama obavješćuju Europsku komisiju te ih objavljuju.

Članak 82.

Postupak ovlašćivanja

1. Ne dovodeći u pitanje druge obveze na temelju prava Unije i raspodjelu nadležnosti između Unije i država članica, postojeći sporazumi između države članice i treće zemlje o radu transportnog plinovoda ili mreži proizvodnih plinovoda mogu ostati na snazi do stupanja na snagu naknadnog sporazuma između Unije i iste treće zemlje ili sve dok se primjenjuje postupak iz stavaka od 2. do 15. ovog članka.
2. Ne dovodeći u pitanje raspodjelu nadležnosti između Unije i država članica, ako država članica namjerava započeti pregovore s trećom zemljom radi izmjene, produljenja, prilagodbe, obnavljanja ili sklapanja sporazuma o radu transportnog plinovoda s trećom zemljom **ili međudržavnog spojnog plinovoda s trećom zemljom** o pitanjima koja su u cijelosti ili djelomično obuhvaćena područjem primjene ove Direktive **ili [preinačene Uredbe o plinu]**, ona o svojoj namjeri u pisanom obliku obavještuje Komisiju.

Takva obavijest uključuje relevantnu dokumentaciju i navođenje odredaba koje se trebaju uzeti u obzir u pregovorima ili o kojima treba ponovo pregovarati, ciljeve pregovora i sve druge relevantne informacije te se šalje Komisiji najkasnije pet mjeseci prije planiranog početka pregovora.

3. Slijedom svake obavijesti na temelju stavka 2. Komisija državu članicu ovlašćuje za započinjanje službenih pregovora s trećom zemljom za dio koji može utjecati na zajednička pravila Unije, osim ako smatra da bi otvaranje takvih pregovora:
- (a) bilo u suprotnosti s pravom Unije, osim neusklađenosti koje proizlaze iz raspodjele nadležnosti između Unije i država članica;
 - (b) bilo štetno za funkcioniranje unutarnjeg tržišta prirodnog plina **ili vodika**, tržišno natjecanje ili sigurnost opskrbe u državi članici ili u Uniji, **uzimajući u obzir načelo solidarnosti među državama članicama na temelju članka 194. stavka 1. UFEU-a**;
 - (c) potkopalo ciljeve pregovora o [...] **međunarodnim** sporazumima koji su u tijeku između Unije i treće zemlje;
 - (d) bilo diskriminirajuće.
4. Pri provedbi ocjene iz stavka 3. Komisija uzima u obzir pitanje odnosi li se planirani sporazum na transportni plinovod ili proizvodni plinovod kojim se doprinosi diversifikaciji opskrbe prirodnim plinom i dobavljača plina s pomoću novih izvora prirodnog plina.

5. U roku od 90 dana od primitka obavijesti iz stavka 2. Komisija donosi odluku o ovlašćivanju ili o odbijanju ovlašćivanja države članice za započinjanje pregovora radi izmjene, produljenja, prilagodbe, obnavljanja ili sklapanja sporazuma s trećom zemljom. Ako su za donošenje odluke potrebne dodatne informacije, rok od 90 dana počinje teći od dana primitka tih dodatnih informacija.
6. Ako Komisija donese odluku o odbijanju ovlašćivanja države članice za započinjanje pregovora radi izmjene, produljenja, prilagodbe, obnavljanja ili sklapanja sporazuma s trećom zemljom, o tome obavješćuje dotičnu državu članicu i daje joj obrazloženje.
7. Odluke o ovlašćivanju ili odbijanju ovlašćivanja države članice za započinjanje pregovora radi izmjene, produljenja, prilagodbe, obnavljanja ili sklapanja sporazuma s trećom zemljom donose se, putem provedbenih akata, u skladu s postupkom iz članka 83. stavka 2.
8. Komisija može pružiti smjernice i zatražiti uključivanje posebnih klauzula u predviđeni sporazum kako bi se osigurala usklađenost pravom Unije u skladu s Odlukom (EU) 2017/684 Europskog parlamenta i Vijeća²⁹.

²⁹ Odluka (EU) 2017/684 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2017. kojom se uspostavlja mehanizam razmjene informacija u pogledu međuvladinih sporazuma i neobvezujućih instrumenata između država članica i trećih zemalja u području energetike te stavlja izvan snage Odluka br. 994/2012/EU (SL L 99, 12.4.2017., str. 1.).

9. Komisiju se obavješćuje o napretku i rezultatima pregovora o izmjeni, produljenju, prilagodbi, obnavljanju ili sklapanju sporazuma tijekom različitih faza takvih pregovora te ona može zatražiti da sudjeluje u takvim pregovorima između države članice i treće zemlje u skladu s Odlukom (EU) 2017/684.
10. Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće o svim odlukama donesenima na temelju stavka 5.
11. Prije potpisivanja sporazuma s trećom zemljom dotična država članica obavješćuje Komisiju o ishodu pregovora i tekst ispregovaranog sporazuma prosljeđuje Komisiji.
12. Po primitku obavijesti na temelju stavka 11. Komisija ocjenjuje dogovoreni sporazum na temelju stavka 3. Ako Komisija utvrdi da je sporazum dogovoren tijekom pregovora usklađen sa stavkom 3., ona ovlašćuje državu članicu za potpisivanje i sklapanje tog sporazuma.

13. U roku od 90 dana od primitka obavijesti iz stavka 11. Komisija donosi odluku o ovlašćivanju ili o odbijanju ovlašćivanja države članice za potpisivanje i sklapanje sporazuma s trećom zemljom. Ako su za donošenje odluke potrebne dodatne informacije, rok od 90 dana počinje teći od dana primitka tih dodatnih informacija.
14. Ako Komisija donese odluku na temelju stavka 13. o ovlašćivanju države članice za potpisivanje i sklapanje sporazuma s trećom zemljom, dotična država članica obavještuje Komisiju o sklapanju i stupanju na snagu sporazuma te o svim naknadnim promjenama statusa tog sporazuma.
15. Ako Komisija donese odluku o odbijanju ovlašćivanja države članice za potpisivanje i sklapanje sporazuma s trećom zemljom na temelju stavka 13., o tome obavještuje dotičnu državu članicu i daje joj obrazloženje.

Članak 83.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članaka 8., 56., 66., 74., 75. i 76. dodjeljuje se Komisiji na neodređeno vrijeme počevši od [datuma stupanja na snagu].
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članaka 8., 56., 66., 74., 75. i 76. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u Službenom listu Europske unije ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.

6. Delegirani akt donesen na temelju članaka 8., 56., 66., 74., 75. i 76. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 84.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.
3. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 85.

Preispitivanje i izvješćivanje

1. Komisija do 31. prosinca 2030. preispituje ovu Direktivu i podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću, **a po potrebi mu prilaže i odgovarajuće zakonodavne prijedloge.** U okviru preispitivanja osobito se proučava:
 - i. primjena članka 8. i povezanih definicija iz članka 2. kako bi se procijenilo trebaju li postrojenja koja počinju s radom od 1. siječnja 2031. dokazati veće uštede emisija stakleničkih plinova zbog uporabe niskougljičnih goriva i niskougljičnog vodika kako bi dobila certifikaciju na temelju tog članka.
 - ii. **primjena jedinstvenog regulatornog okvira na operatore mreža za vodik bez razlike između funkcija transporta vodika [...] i distribucije vodika, uključujući učinak primjene zahtjeva iz članka 62. na sve mreže za vodik.**
2. **Komisija do 31. prosinca 2031.[...] ocjenjuje provedbu pravila o neovisnim operatorima transportnih sustava za prirodni plin u pogledu imenovanih operatora integriranih mreža za vodik, uzimajući u obzir funkcioniranje tržišta vodika, tržišno natjecanje, likvidnost i razvoj infrastrukture za vodik, te podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću. U izvješću se navode rezultati procjene Komisije. Prema potrebi, Komisija predlaže preispitivanje odredaba iz ovog stavka.**

Članak 86.

Izmjene Direktive 2012/27/EU

Direktiva 2012/27/EU mijenja se kako slijedi:

1. članci 9., 10. i 11. brišu se;
2. Prilog VII. briše se.

Članak 87.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s člancima od 2. do 5., člancima od 7. do [...]27., člankom[...] 29., člancima od 31. do 34., člankom 35. stavkom 1. točkom (a), člankom 35. stavcima 3., 4., 7., 8. i 9., člancima 37. i 38., člankom 40. stavcima 1., 2., 7., 8. i 9., člankom 41., člankom 42. stavkom 2., člancima od 46. do 53., člankom 56. i člankom 58. stavkom 11., člancima od 62. do 69., člankom 70. stavcima 5. i 6., člancima od 71. do 73., člankom 75. stavcima 1., 5., 6. i 9., člancima 76. i 77. te prilogima I. i II. [...]do [...]dvije godine od stupanja na snagu ove Direktive]. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih mjera.

One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih mjera. Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Države članice određuju načine tog upućivanja i način oblikovanja te izjave.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 88.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 2009/73/EZ, kako je izmijenjena aktima navedenima u dijelu A Priloga III., stavlja se izvan snage s učinkom od [1. siječnja 2023.], ne dovodeći u pitanje obveze država članica koje se odnose na rokove za prenošenje u nacionalno pravo i datume primjene direktiva utvrđenih u dijelu B Priloga III.

Upućivanja na direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom u Prilogu IV.

Članak 89.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 90.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

Za Europski parlament
Predsjednica

Za Vijeće
Predsjednica

PRILOG I.

**MINIMALNI ZAHTJEVI ZA IZDAVANJE RAČUNA I INFORMACIJE O OBRAČUNU
ZA PLINOVE**

- 1. MINIMALNE INFORMACIJE NA RAČUNU I OBRAČUNU ZA PLINOVE**
- 1.1. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa:
 - (a) cijena koju treba platiti i, ako je moguće, raščlamba cijene, zajedno s jasnom izjavom da svi izvori energije mogu koristiti poticaje koji se ne financiraju pristojbama navedenima u raščlambi cijene;
 - (b) datum dospijeca plaćanja.

1.2. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima i obračunima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa i obračuna:

- (c) potrošnja plinova u obračunskom razdoblju;
- (d) ime i podaci za kontakt opskrbljivača, uključujući dežurnu telefonsku liniju za pomoć potrošačima i e-adresu;
- (e) naziv tarife;
- (f) datum isteka ugovora, ako je primjenjivo;
- (g) informacije o dostupnosti i koristima od promjene opskrbljivača;
- (h) kôd za promjenu opskrbljivača krajnjeg kupca ili jedinstvena identifikacijska oznaka opskrbne točke krajnjeg kupca;
- (i) informacije o pravima krajnjeg kupca u pogledu izvansudskog rješavanja sporova, uključujući podatke za kontakt subjekta koji je odgovoran na temelju članka [...] **24.**;
- (j) jedinstvena kontaktna točka iz članka [...] **23.**;
- (k) samo za prirodni plin, poveznica ili upućivanje na to gdje se mogu pronaći alati za usporedbu iz članka [...] **12.**

1.3. Ako se računi temelje na stvarnoj potrošnji ili operaterovom očitavanju na daljinu, krajnjim se kupcima na njihovim računima i računima za povremeno namirenje ili naznačeno u njima daju sljedeće informacije:

- (l) grafička usporedba trenutačne potrošnje plinova krajnjeg kupaca i potrošnje plinova krajnjeg kupca u jednakom razdoblju prethodne godine;
- (m) podaci za kontakt udruga potrošača, agencija za energetiku ili sličnih tijela, uključujući adrese internetskih stranica, od kojih je moguće dobiti informacije o raspoloživim mjerama za poboljšanje energetske učinkovitosti opreme koja troši energiju;
- (n) usporedbe s prosječnim uobičajenim ili referentnim krajnjim kupcem iz iste kategorije korisnika.

2. UČESTALOST OBRAČUNA I PRUŽANJE INFORMACIJA O OBRAČUNU:

- (b) obračun se izdaje na temelju stvarne potrošnje barem jednom godišnje;
- (c) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operatoru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, točne informacije o obračunu utemeljene na stvarnoj potrošnji stavljaju se na raspolaganje krajnjem kupcu najmanje svakih šest mjeseci, ili svaka tri mjeseca na zahtjev ili ako se krajnji kupac odlučio za elektroničko izdavanje obračuna;

- (d) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operatoru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, obveze iz točaka (a) i (b) mogu se ispuniti s pomoću sustava redovitog samoočitavanja koje obavlja krajnji kupac, pri čemu krajnji kupac obavještuje operatora o očitanom stanju brojila; obračun ili informacije o obračunu mogu se temeljiti na procijenjenoj potrošnji ili paušalnom iznosu samo ako krajnji kupac ne dostavi rezultate očitavanja brojila za određeno obračunsko razdoblje;
- (e) ako krajnji kupac ima brojilo koje operatoru omogućuje očitavanje na daljinu, točne informacije o obračunu temeljene na stvarnoj potrošnji pružaju se barem jednom mjesečno; te informacije mogu biti dostupne i putem interneta, a ažuriraju se onoliko često koliko to omogućuju korišteni uređaji i sustavi za mjerenje.

3. RAŠČLAMBA CIJENE ZA KRAJNJEG KUPCA

Cijena za kupca predstavlja zbroj sljedećih triju sastavnica: sastavnice energije i opskrbe, mrežne sastavnice (prijenos, distribucija i transport) i sastavnice kojom su obuhvaćeni porezi, pristojbe, doprinosi i naknade.

Ako se raščlamba cijene za krajnjeg kupca navodi na računima, zajedničke definicije triju sastavnica u toj raščlambi utvrđene Uredbom (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća upotrebljavaju se diljem Unije.

4. Pristup dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji

Države članice zahtijevaju da se dopunske informacije o prethodnoj potrošnji, u mjeri u kojoj su dostupne, stave na raspolaganje, na zahtjev krajnjeg kupca, opskrbljivaču ili pružatelju usluga kojeg odredi krajnji kupac.

Ako je kod krajnjeg kupca ugrađeno brojilo koje operator može očitati na daljinu, krajnji kupac mora moći lako pristupiti dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji čime mu se omogućava detaljna samoprovjera.

Dopunske informacije o prethodnoj potrošnji uključuju:

- (f) zbirne podatke za najmanje tri prethodne godine ili za razdoblje od početka ugovora o opskrbi [...] **plinom** ako je ono kraće. Podaci odgovaraju razdobljima za koja su na raspolaganju informacije o redovitom obračunu; i
- (g) detaljne podatke prema vremenu potrošnje za svaki dan, tjedan, mjesec i godinu, koji se stavljaju krajnjim kupcima na raspolaganje bez nepotrebne odgode na internetu ili preko sučelja brojila pokrivajući razdoblje od najmanje protekla 24 mjeseca ili razdoblje od početka ugovora o opskrbi [...] **plinom** ako je ono kraće.

5. Navođenje izvora energije

Opskrbljivači u računima navode udio plina iz obnovljivih izvora i zasebno niskougljičnog plina koji je krajnji kupac kupio u skladu s ugovorom o opskrbi plinovima (objava na razini proizvoda). U slučaju mješavine dobavljač dostavlja iste informacije zasebno za različite kategorije plinova, uključujući plin iz obnovljivih izvora ili niskougljični plin.

Sljedeće se informacije stavljaju na raspolaganje krajnjim kupcima na njihovim računima i obračunima, prilažu tim računima ili obračunima ili postoji upućivanje na njih:

- (h) udio plinova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih plinova u izvorima opskrbljivača (na nacionalnoj razini, odnosno u državi članici u kojoj je sklopljen ugovor o opskrbi plinom, kao i na razini opskrbljivača ako opskrbljivač posluje u više država članica) tijekom prethodne godine na razumljiv i jasno usporediv način;
- (i) informacije o utjecaju na okoliš, barem u smislu emisija CO₂ iz plinova koje je dobavljač isporučio tijekom prethodne godine.

Kad je riječ o drugom podstavku točki (a), u pogledu plinova nabavljenih na burzi plina ili uvezenih od poduzeća smještenog izvan Unije mogu se koristiti zbirni podaci koje je izdala burza ili predmetno poduzeće tijekom prethodne godine.

Udio plina iz obnovljivih izvora koji su kupili krajnji kupci objavljuje se upotrebom jamstava o podrijetlu **na temelju Direktive (EU) 2018/2001. Kada kupci troše plin iz mreže za vodik ili prirodni plin, osigurava se da poništena jamstva o podrijetlu odgovaraju relevantnim značajkama mreže.**

Regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo poduzima korake koji su nužni da informacije koje opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima na temelju ove točke budu pouzdane i pružene na nacionalnoj razini na jasno usporediv način.

PRILOG II.

PAMETNI SUSTAVI MJERENJA ZA PRIRODNI PLIN I VODIK

[...]1. Države članice osiguravaju uvođenje [...] pametnih sustava mjerenja na svojim državnim područjima koje može biti podložno ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište te pojedinog potrošača, ili tome koji je oblik pametnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.

2. Pri takvoj procjeni uzimaju se u obzir metodologija za analizu troškova i koristi te minimalne funkcionalnosti za pametne sustave mjerenja predviđene Preporukom Komisije 2012/148/EU³⁰ u mjeri u kojoj su primjenjive na prirodni plin i vodik, kao i najbolje raspoložive tehnike za osiguravanje najviše razine kibersigurnosti i zaštite podataka.

Takvom se procjenom na odgovarajući način uzimaju u obzir i potencijalne sinergije s već uvedenom infrastrukturuom za pametno mjerenje električne energije ili mogućnosti za selektivno uvođenje u slučajevima kod kojih se neto koristi mogu brzo ostvariti i tako troškovi držati pod kontrolom.

³⁰ Preporuka Komisije 2012/148/EU od 9. ožujka 2012. o pripremama za uvođenje pametnih sustava mjerenja (SL L 73, 13.3.2012., str. 9.).

3. Podložno toj procjeni, države članice pripremaju vremenski raspored s ciljem postavljenim na najkasnije deset godina za uvođenje [...] pametnih sustava mjerenja. Ako se uvođenje pametnih sustava mjerenja procijeni pozitivnim, barem 80 % krajnjih kupaca oprema se pametnim brojilima u roku od sedam godina od pozitivne procjene.

PRILOG III.

Dio A

Direktiva stavljena izvan snage
i popis njezinih naknadnih izmjena
(iz članka 90.)

Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 211, 14.8.2009., str. 94.)	
Uredba (EU) br. 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.)	Samo članak 51.
Direktiva (EU) br. 2019/692 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 117, 3.5.2019., str. 1.)	

Dio B

Rokovi za prenošenje u nacionalno pravo i datum početka primjene

(iz članka 90.)

Direktiva	Rok za prenošenje	Datum početka primjene
Direktiva 2009/73/EZ	3. ožujka 2011.	3. ožujka 2011. osim za članak 11. 3. ožujka 2013. za članak 11.
Direktiva (EU) 2019/692	24. veljače 2020.	

PRILOG IV.

KORELACIJSKA TABLICA

Direktiva 2009/73/EZ	Ova Direktiva
Članak 1. stavak 1.	Članak 1. stavak 1.
Članak 1. stavak 2.	–
–	Članak 1. stavci 2., 3. i 4.
Članak 2., uvodna formulacija	Članak 2., uvodna formulacija
–	Članak 2. točke od 1. do 13.
Članak 2. točka 1.	Članak 2. točka 14.
Članak 2. točka 2.	Članak 2. točka 15.
Članak 2. točka 3.	Članak 2. točka 16.
Članak 2. točka 4.	Članak 2. točka 17.
Članak 2. točka 5.	Članak 2. točka 18.
Članak 2. točka 6.	Članak 2. točka 19.
–	Članak 2. točke od 20. do 22.
Članak 2. točka 7.	Članak 2. točka 23.
Članak 2. točka 8.	Članak 2. točka 24.
Članak 2. točka 9.	Članak 2. točka 252.
Članak 2. točka 10.	Članak 2. točka 26.
Članak 2. točka 11.	Članak 2. točka 27.
Članak 2. točka 12.	Članak 2. točka 28.
Članak 2. točka 13.	Članak 2. točka 29.

Članak 2. točka 14.	Članak 2. točka 30.
Članak 2. točka 15.	Članak 2. točka 31.
Članak 2. točka 16.	Članak 2. točka 32.
Članak 2. točka 17.	Članak 2. točka 33.
–	Članak 2. točka 34.
Članak 2. točka 18.	Članak 2. točka 35.
Članak 2. točka 19.	Članak 2. točka 36.
Članak 2. točka 20.	Članak 2. točka 37.
Članak 2. točka 21.	Članak 2. točka 38.
Članak 2. točka 22.	Članak 2. točka 39.
Članak 2. točka 23.	Članak 2. točka 40.
Članak 2. točka 24.	Članak 2. točka 41.
Članak 2. točka 25.	Članak 2. točka 42.
Članak 2. točka 26.	Članak 2. točka 43.
Članak 2. točka 27.	Članak 2. točka 44.
Članak 2. točka 28.	Članak 2. točka 45.
–	Članak 2. točke od 46. do 47.
Članak 2. točka 32.	Članak 2. točka 48.
Članak 2. točka 34.	Članak 2. točka 49.
Članak 2. točka 35.	Članak 2. točka 50.
Članak 2. točka 36.	Članak 2. točka 51.

–	Članak 2. točke od 52. do 71.
Članak 37.	Članak 3.
–	Članak 4.
Članak 3.	Članak 5. stavci 1. i 2.
–	Članak 5. stavci 3. i 4.
Članak 5. stavak 11.	Članak 5. stavak 5.
Članak 7.	Članak 6.
Članak 4. stavak 1.	Članak 7. stavak 1.
–	Članak 7. stavak 2.
Članak 4. stavak 2.	Članak 7. stavak 3.
–	Članak 7. stavak 4.
–	Članak 7. stavci od 5. do 9.
Članak 4. stavak 3.	Članak 7. stavak 10.
Članak 4. stavak 4.	Članak 7. stavak 11.
–	Članak 8.
Članak 8.	Članak 9.
–	Članak 10.
–	Članak 11.
–	Članak 12.
–	Članak 13.
–	Članak 14.

–	Članak 15.
–	Članak 16.
–	Članak 17.
–	Članak 18.
–	Članak 19.
–	Članak 20.
–	Članak 21.
–	Članak 22.
–	Članak 23.
–	Članak 24.
–	Članak 25.
–	Članak 26.
Članak 32.	Članak 27.
–	Članak 27. stavak 3.
Članak 34.	Članak 28.
Članak 33.	Članak 29.
Članak 38.	Članak 30.
–	Članak 31.
–	Članak 32.
–	Članak 33.
Članak 35.	Članak 34.

–	Članak 34. stavak 3.
Članak 13. stavci od 1. do 2.	Članak 35. stavci od 1. do 2.
–	Članak 35. stavci od 3. do 4.
Članak 13. stavak 3.	Članak 35. stavak 5.
–	Članak 35. stavci od 7. do 9.
Članak 13. stavak 5.	Članak 35. stavak 10.
Članak 16.	Članak 36.
–	Članak 37.
Članak 23.	Članak 38.
Članak 24.	Članak 39.
Članak 25. stavak 1.	Članak 40. stavak 1.
–	Članak 40. stavak 2.
Članak 25. stavak 2.	Članak 40. stavak 3.
Članak 25. stavak 3.	Članak 40. stavak 4.
Članak 25. stavak 4.	Članak 40. stavak 5.
Članak 25. stavak 5.	Članak 40. stavak 6.
–	Članak 40. stavci od 7. do 9.
–	Članak 41.
Članak 26.	Članak 42.
Članak 27.	Članak 43.
Članak 28. stavci od 1. do 4.	Članak 44. stavci od 1. do 4.

–	Članak 44. stavak 5.
Članak 29.	Članak 45.
–	Članak 46.
–	Članak 47.
–	Članak 48.
–	Članak 49.
–	Članak 50.
Članak 22.	Članak 51.
–	Članak 52.
–	Članak 53.
Članak 9.	Članak 54.
Članak 14.	Članak 55.
Članak 15.	Članak 56.
Članak 17.	Članak 57.
Članak 18. stavci od 1. do 10.	Članak 58. stavci od 1. do 10.
–	Članak 58. stavak 11.
Članak 19.	Članak 59.
Članak 20.	Članak 60.
Članak 21.	Članak 61.
–	Članak 62.
–	Članak 63.

–	Članak 64.
Članak 10.	Članak 65.
Članak 11.	Članak 66.
Članak 12.	Članak 67.
Članak 30.	Članak 68.
Članak 31.	Članak 69.
Članak 39.	Članak 70. stavci od 1. do 5.
–	Članak 70. stavak 6.
Članak 40.	Članak 71.
Članak 41.	Članak 72.
–	Članak 72. stavak 5.
Članak 41. stavci od 5. do 9.	Članak 72. stavci od 6. do 10.
Članak 41. stavci od 10. do 17.	Članak 73. stavci od 1. do 8.
Članak 42. stavci od 1. do 4.	Članak 74. stavci od 1. do 4.
–	Članak 74. stavak 5.
Članak 42. stavak 6.	Članak 74. stavak 6.
Članak 43.	Članak 75.
Članak 44.	Članak 76.
Članak 46.	Članak 77.
Članak 47.	Članak 78.
Članak 48.a	Članak 79.

–	Članak 80.
Članak 49.a	Članak 81.
Članak 49.b	Članak 82.
–	Članak 83.
–	Članak 84.
–	Članak 85.
–	Članak 86.
Članak 54.	Članak 87.
Članak 53.	Članak 88.
Članak 55.	Članak 89.
Članak 56.	Članak 90.
Prilog I.	Prilog I.
–	Prilog II.
–	Prilog III.
Prilog II.	Prilog IV.